

01/10/2021

DANIŞTAY BAŞKANLIĞI'NA

DAVACI : Doğa Derneği
Orhanlı Mah. 7102 Sk. No:1 Seferihisar İzmir

VEKİLİ : Av. Cem Altıparmak (İzmir Barosu, 6214)
Mucibur Rahman Sk. No:17/11 Konak İzmir

DAVALI : Tarım ve Orman Bakanlığı, Ankara

KONU : **1) 11 Ağustos 2021 tarih ve 31565 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan, 30.06.2021 tarih ve 20 karar sayılı, 2021-2021 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu kararının iptali ve yürütmesinin durdurulması;**
2) Dava konusu kararın dayanağını oluşturan 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu’nun Anayasa’ya ciddi aykırılık taşıması sebebiyle iptali için, öncelikle Anayasa’nın 152/1 maddesi gereğince Anayasa Mahkemesi Başkanlığı’na başvurulması talebidir.

AÇIKLAMALAR

I- Dava Ehliyeti’nin Davacı Doğa Derneği Açısından Değerlendirilmesi;

2002 yılında kurulan Doğa Derneği, kurulduğu günden bu yana, binlerce üyesi ve gönüllüsüyle yaşamın benzersiz çeşitliliğini anlamak ve korumak için çalışmaktadır. Doğa Derneği, Türkiye ve dünyadaki Önemli Doğa Alanları’nın yaşaması için çok sayıda faaliyet yürütmektedir.

Derneğin çalıştığı başlıca yerler arasında sulak alanlar, Burdur Gölü, Hasankeyf, İstanbul, Gediz Deltası, Urfa Bozkırları, Orta Anadolu ve Doğu Karadeniz Dağları, Seferihisar, Antakya ve Beypazarı yer almaktadır. Dernek, “Hedef: Sıfır Yok Oluş” kampanyasıyla bu alanlarda yaşayan pek çok canlının neslinin tükenmesini engellemiştir.

Kelaynak, ceylanlar, flamingolar, endemik bitkiler, çizgili sırtlanlar, boz ayılar ve akbabalar derneğin, neslinin tükenmemesi için çalıştığı canlılardan yalnızca birkaçıdır. Yüz yirmi ülkedeki ortakları ile dünyanın en geniş doğa koruma ağı olan Dünya Kuşları Koruma Kurumu’nun (BirdLife International) Türkiye ortağı olan Doğa Derneği’nin dava ehliyeti olduğu açıktır **(EK-1: Doğa Derneği Tüzüğü)**

Nitekim farklı yargısal süreçlerde Doğa Derneği’nin dava ehliyeti bulunduğu Mahkemeler tarafından kabul edilmiş ve bu kararlar kesinleşmiştir *(Bkz. 2014 tarihli Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği’nin iptali davaları, İzmir körfezi Geçiş Projesi ÇED iptali davası, Gediz Deltası sulak alan koruma bölgelerinde değişiklik yapılmasına dair işlemin iptali davası vb.)*

Anayasamızın 2nci maddesi Türkiye Cumhuriyetinin bir “**Hukuk Devleti**” olduğunu, 36 ncı maddesi herkesin (gerçek ve tüzel kişi) “**Hak Arama Hürriyeti**”ne sahip olduğunu ve yine 125 nci maddesi de “**İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu**”nu belirtmektedir.

Anayasa'nın 56. maddesinde yer alan *“herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir”* ve *“çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir”* hükmü, Anayasal bir düzenleme olarak, ilkesel düzeyde belirtilmiş olan çevrenin korunmasında halkın katılımının pozitif metinlerimizde somutlaşmış biçimidir.

2872 sayılı **Çevre Kanunu**'nun 1. maddesinde yer alan, bugünkü ve gelecek kuşakları kapsayacak biçimde çevrenin *‘bütün canlıların ortak varlığı olduğu’* tanımı ve Çevre Kanunu'nun 3/a maddesinde bulunan *“Başta idare, meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere herkes, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesi ile görevli olup bu konuda alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdürler”* hükmü, bu amaçla yargı yoluna gidebileceği fikrini desteklemektedir.

*“Burada gerçek ve tüzel kişiler, kendilerinin ortak sahipleri ve sorumluları bulundukları bir şeyin yani çevrenin kirlenmesi yahut bozulması suretiyle ve bir anlamda ‘paydaş’ sıfatıyla kişisel, somut, güncel bir menfaatlerinin ihlal edildiği için harekete geçmektedirler.”*¹

Yine **Çevre Kanunu**'nun *“Bilgi Edinme ve Başvuru Hakkı”* başlıklı 30uncu maddesinde de; *“Çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan herkes ilgili mercilere başvurarak faaliyetle ilgili gerekli önlemlerin alınmasını veya faaliyetin durdurulmasını isteyebilir...”* denilerek bu yasa açısından da çevrenin korunması görevi dava hakkını da içeren bir boyuta uzanmaktadır.

KABOĞLU, çevrenin herkesin malı olduğunu, bütün canlılara ait bulunduğunu, çevre hakkının alacaklılarının ise bu hakka saygıyı isteyebilecek yararlanıcılar olduğunu ve Çevre Kanunu'na göre hak öznesi ögesi, gerçek ve tüzel kişiler biçiminde belirtildiğinden geniş yorumlanması gerektiğini söylemektedir.

Yine **KABOĞLU**'na göre, çevresel değerlerin ihlalinde kişisel ilgi bağı aşılmaktadır ve bu değerlerin evrenselliği sebebi ile bireyler, yurttaş toplulukları ve tüzel kişiler - bu değerleri zedeleyen- kamu makamlarını ve ilgilileri dava edebilmektedir.²

Nitekim, Çevre Kanunu'nun anılan hükümleri gereği Danıştay da tüzel kişilerin açtığı çevre ile ilgili iptal davalarında, özel yetenek bakımından genişletici bir tutum benimsemiştir. Danıştay, çevre ve şehircilik hukuku alanında dernekler, vakıflar ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından açılan iptal davalarını kabul etmektedirler.

Danıştay 6.Dairesi daha 13.6.1994 tarihinde vermiş olduğu kararında, Burdur Gölü yakınlarında kurulmakta olan Isparta Göller Bölgesi Havaalanı ile ilgili kararların ve bu bölgeye ait imar planının havaalanı yapımını öngören bölümlerinin iptali istemiyle Doğal Hayatı Koruma Derneği tarafından açılan davayı ehliyet yönünden kabul etmiştir.³

Sonuç olarak; dava konusu kararın iptal edilmemesi halinde, ülkenin doğal yaşamı, yaban hayatı ve biyoçeşitliliği dava konusu karardan dolayı ciddi bir şekilde zarar görecektir. Dolayısıyla dava konusu işlemle davacı sivil toplum örgütünün görev, amaç ve çalışma alanları arasında, ciddi ve makul bir ilişki bulunmakta olup, bu davayı açmakta menfaatinin bulunduğu tartışmasızdır.

¹ Güran, “Çevre Kanunu’nun 30. maddesi”, İHİD, s. 188.

² Kaboğlu, Çevre Hakkı Üzerine (Bir Danıştay Kararının Düşündürdükleri), İnsan Hakları Yıllığı,

³ Danıştay 6.D., 13.6.1994 gün ve E. 1994/2816, K. 1994/4393.

II – 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu’nun Anayasa’ya Aykırılığı İddiası ;

Anayasanın 152/1. maddesinde “Bir davaya bakmakta olan Mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır” hükmü düzenlenmektedir.

Bu davada iptali istenen kararın dayanağının 4915 sayılı Kanun olduğu görülmektedir. Bu kanunun Anayasa’ya aykırılığına ilişkin görüşlerimiz aşağıda sunulmaktadır.

Anılan kanunun “**Amaç ve kapsam**” başlıklı 1. maddesi şöyle demektedir.

“Bu Kanunun amacı; sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamları ile birlikte korunmalarını, geliştirilmelerini, avlanmalarının kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının millî ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini ve ilgili kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile işbirliğini sağlamaktır.

(Değişik ikinci fıkra: 23/1/2008-5728/505 md.) Bu Kanun av ve yaban hayvanlarını ve yaşama ortamlarını, bunların korunmasını ve geliştirilmesini, av ve yaban hayatı yönetimini, avlakların kurulması, işletilmesi ve işlettilmesini, avcılığın, av turizminin, yaban hayvanlarının üretiminin, ticaretinin düzenlenmesini, toplumun bilinçlendirilmesini, avcılarının eğitimini, av ve yaban hayatına ilişkin suç ve kabahatler ile bunların takibi ve cezalarını kapsar.”

Bu maddeden yola çıkarak, “**av ve yaban hayvanı**” olarak tanımladığımız canlıların yaşamlarına son vermek de dahil olmak üzere bu canlılar üzerinde devletin bu denli geniş bir hüküm ve tasarruf hakkı bulunup bulunmadığı konusunda ciddi bir Anayasal tartışma yürütülmesi gerekmektedir.

Anayasa’da bazı konular, özel hükümlerle düzenlenmiştir. Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan konular da bu şekildedir. Anayasa’da devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu kabul edilen sadece iki konu vardır. Bu konular; **kıyılar** (md. 43) ve **tabii servetler ve kaynaklardır** (md.168). Bu hükümler özel hükümlerdir, sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesine tabi olduğu için açıkça düzenlenmiştir. Anayasa incelendiğinde, bu özel düzenlemeler dışında devletin hüküm ve tasarrufu altında kabul edilen başkaca bir konunun mevcut olmadığı görülmektedir.

Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu Anayasal olarak kabul edilen kıyılar ile tabii servet ve kaynaklardan faydalanma şartlarının kanunlarla düzenleneceği, Anayasada hüküm altına alınmıştır. Gerçekten de AY md. 43 ve 168 maddede yer alan atfa istinaden kodifiye edilmiş kanunlar bulunmaktadır; 3621 sayılı Kıyı Kanunu, AY md. 43 gereği çıkarılmıştır. Bu Kanunun 5. maddesine bakıldığında, Anayasa md. 43’e paralel bir şekilde, kıyıların Devletin hüküm ve tasarrufunda olduğunun hükme bağlandığı görülmektedir. Yine 3213 sayılı Maden Kanunu, AY md. 168 gereği çıkarılmıştır. Bu kanunun 4. maddesine bakıldığında, Anayasa md. 168’e paralel bir şekilde, tabii servet ve kaynakların devletin hüküm ve tasarrufunda olduğunun hükme bağlandığı görülmektedir. Aynı şekilde 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu da Anayasal atıf gereği bu kaynakların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu hüküm altına almıştır. Kanun’un 4.

maddesine göre jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup bulundukları arazinin mülkiyetine tâbi değildir. Yine 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu'nun mülkiyeti düzenleyen 3.maddesi, “Türkiye’deki petrol kaynakları Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.” demektedir.

Yukarıda örneklediğimiz, dayanağını Anayasa’nın 43. ve 168.maddelerinden alan yasal düzenlemeler haricinde, Anayasada devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu söylenen başka bir husus bulunmadığı gibi Anayasada düzenlenmeyen hususların kanunla düzenlenebileceğine dair Anayasal bir atıf da mevcut değildir. Bir kez daha ifade etmek isteriz ki Anayasal sistem devletin hüküm ve tasarrufu altında olan konuları, sınırlı sayı kuralına göre Anayasa 43. ve 168.maddelerde düzenlemiş olup, bu maddeler üzerinden yorum ve kıyas yoluyla yeni hüküm ve tasarruf alanları yaratmak mümkün değildir.

Bu gerçeklikten hareket ettiğimizde, devletin “av ve yaban hayvanı” olarak tanımladığı canlılar üzerinde bir tasarruf hakkının bulunmadığı, Anayasada bu yönde bir hüküm bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. Ne var ki Anayasa bu konuda idareye bir tasarruf hakkı sağlamadığı halde, idare, “av ve yaban hayvanı” tanımıyla nesneleştirip ticari mala dönüştürdüğü canlıların yaşamları üzerinde tasarruf hakkına sahipmiş gibi hareket etmektedir. İdare, dava konusu karardan da anlaşılacağı üzere av sahalarını, avlanacak canlıları belirlemek, avcılık lisansı dağıtmak gibi işlemlerle, doğal yaşamın ve biyoçeşitliliğin değerli bir bileşeni olan canlıların hayatları üzerinde, dayanağını Anayasadan almadığı hukuk dışı bir tasarrufta bulunmaktadır.

Devletin hüküm ve tasarrufta bulunma hakkı aynı zamanda mülkiyet hakkının bir yansıması, bu hakkın bir uzantısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha doğru bir ifadeyle devlet, Anayasal olarak mülkiyetine sahip olduğu şeyler üzerinde hüküm ve tasarrufta bulunma hakkına da sahip olmaktadır. Bu noktadan hareketle, devletin Anayasal olarak kendisine hak tanınmamış olmasına karşın av ve yaban hayvanı olarak kategorize ettiği canlıların mülkiyetine sahip midir ve bu yolla bu canlılar üzerinde hüküm ve tasarrufta bulunma hakkı var mıdır? Hukuken tartışılması gereken şey budur.

Anayasanın 168. Maddesinde geçen “**tabii servet ve kaynaklar**” ibaresinin av ve yaban hayvanlarını kapsadığını ileri sürebilmek de mümkün değildir. Her ne kadar 4915 sayılı kanunun 1.maddesinde “...**av kaynaklarının millî ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesi...**” şeklinde bir ibare var ise de buradaki “**av kaynağı**” ibaresinin 168.maddede tanımlanan “tabii servet ve kaynaklar” tanımını karşılamayacağı açıktır. Yani yorum ve kıyasla “**av kaynağı=tabii servet ve kaynaklar**” dememiz mümkün değildir. Anayasanın “**Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi**” başlıklı 168.maddesindeki tanıma dikkat edildiğinde, tabii servet ve kaynakların aranması ve işletilmesi ibaresinin geçtiği görülmektedir. Arama ve işletmeye konu tabii servet ve kaynakların ise petrol, maden, yeraltı suları, enerji kaynakları vb. canlı yaşamının söz konusu olmadığı nesneleri kapsadığı çok net bir şekilde anlaşılmaktadır;

“Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.”

Nitekim, Anayasa Mahkemesi'nin 16.02.1965 tarihli ve E: 1963/126, K: 1965/7; 25.02.1986 tarihli ve E: 1985/1, K: 1986/4 sayılı kararlarında, doğal servet ve kaynakların devletin hüküm ve tasarrufu altında olmasının ne anlama geldiği açıklanmıştır. Bu kararlara göre ***“Anayasa, tabii servetleri ve kaynaklarını Medeni Kanunun hükümlerine bağlı özel mülkiyet düzeninin kapsamı dışında bırakmakta, onlara Devletin, devlet olma niteliği ile eli altında tuttuğu nesneler düzeni içinde yer vermektedir. Her iki düzen başka başka koşullara ve kurallara bağlıdır; değişik niteliktedir; aralarında birbirlerine karıştırılmalarını önleyecek bellilik ve kesinlikte sınırlar vardır. Anayasa, tabii servetlerin ve kaynakların devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğunu açıklamakla aynı zamanda bunların mülkiyet konusu olamayacağını da hükme bağlamıştır”***

Aynı şekilde Anayasa Mahkemesi'nin yakın tarihli birçok kararında da “tabii servet ve kaynaklar” tanımı, Maden Kanunu ve benzeri kanunların iptaline ilişkin başvurularda referans alınmaktadır (Bkz. AYM, E: 2004/70, K: 2009/7, T: 15.1.2009)

Bunlara ek olarak gerek 1961 Anayasasının 130.maddesinde, gerekse 1982 Anayasasının 168.maddesinde düzenlenen “tabii servet ve kaynaklar” düzenlemelerinin madde gerekçeleri ve TBMM meclis tutanakları incelendiğinde, yürütülen müzakerelerde tabii servet ve kaynaklara yönelik tüm atıfların ve tanımlamaların kömür, petrol gibi arzın altındaki nesneler ve madenlere yönelik olduğu, canlı yaşam formasyonlarının tabii servet ve kaynak olarak tanımlanmadığı görülmektedir⁴.

Bunlara ilaveten, TDK dahil 5-6 sözlükten yaptığımız araştırmada, hiçbir yerde yaban hayvanlarının tabii servet ve kaynak olarak tanımlandığına da denk gelmiş değiliz.

Kaldı ki 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu incelendiğinde, “av ve yaban hayvanı” olarak tanımlanan canlıların mülkiyeti konusunda bir belirsizlik olduğu da görülmektedir. Kanunda yer alan düzenlemelere göre bir avcı, avlanırken av mevzuatına aykırı hareket eder ve Kanunun md. 20 ve devamı maddeleri kapsamında bir suç işlerse, avladığı hayvana el konulur ve md. 28 gereği bu hayvanın mülkiyeti kamuya geçirilir. Dolayısıyla Kanunun bu düzenlemesinden yola çıkarak, “av ve yaban hayvanı” olarak tanımlanan canlıların mülkiyetinin avlanma öncesi kamuya ait olmadığı, kamu ile bu canlılar arasında hukuken bir mülkiyet, hüküm ve tasarruf ilişkisi tanımlanmadığı görülmektedir. Hal böyle iken avlanmadan önce mülkiyeti kamuya ait olmayan ve bağımsız bir yaşam hakkı olan yaban hayvanları hakkında devlet, bu canlıların hayatları üzerinde bir tasarruf işlemi gerçekleştirebilir mi? Bu canlıların hayatlarına “av” yolu ile son verebilir mi? Bu yönde bir karar alabilir mi? Av lisansı dağıtabilir mi? Bu tasarrufların Anayasal dayanağı nedir?

Sonuç olarak 4915 sayılı Kanun, dayanağını ve kaynağını Anayasadan almayan bir düzenlemedir. Bu düzenlemenin normlar hiyerarşisine aykırı olduğu çok açıktır. Bu nedenle Anayasa md. 6, 8 ve 11 maddelerine aykırılık nedeniyle 4915 sayılı Kanun içinde yer alan “av”, “avcı” “avlanma,” “avcılık”, “avlak” gibi kelimelerin geçtiği tüm maddeler başta olmak üzere Kanunun;

⁴ ANAYASALARIMIZDA DOĞAL SERVETLER VE KAYNAKLAR, Ahmet KARTALKANAT, MTA Genel Müdürlüğü, Maden Etüt ve Arama Dairesi, ANKARA, Kasım 1993 (https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/1887f62f073a785_ek.pdf)

- “amaç ve kapsam” başlıklı 1.maddesinin 1.paragrafında yer alan “av” kelimesinin ve “...avlanmalarının kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının...” ibaresinin,
- “tanımlar” başlıklı 2.maddesinin, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13 (bentteki “av” kelimesinin), 14, 16 (bentteki “av” kelimesinin), 17, 18, 19, 20 (bentteki “av” kelimesinin), 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 (bentteki “veya avına izin verilen”, “izin verilen yerler, belirlenen zamanlar, miktarlar dışında ve/veya” ibareleri yönünden), 28, 29, 31 (bentteki “av” ve “avcı” kelimeleri yönünden) bentlerinin;
- “av komisyonları” başlıklı 3.maddesinin,
- “av sezonu” başlıklı 5.maddesinin,
- “avlanma esas ve usulleri” başlıklı 6.maddesinin,
- “av ve yaban hayatı yönetimi” başlıklı 7.maddesinin “av” ve “avlak” kelimelerinin,
- “avlanma ücretleri ve katılım payı” başlıklı 8.maddesinin,
- “ücret alınmayacak haller” başlıklı 9.maddesinin,
- “Avlakların kuruluşu, yönetimi ve denetimi başlıklı 11.maddesinin,
- “İzne tâbi, yasak ve serbest av sahaları” başlıklı 12.maddesinin,
- “Avcılık belgesi” başlıklı 13.maddesinin,
- “Avlanma izni” başlıklı 14.maddesinin,
- “Yabancıların avlandırılması” başlıklı 15.maddesinin,
- “Yabancıların getirebilecekleri av teçhizatı” başlıklı 16.maddesinin,
- “Yabancıların götürebilecekleri av hayvanları” başlıklı 17.maddesinin,
- “Ticaret esasları” başlıklı 18.maddesinin ilk paragrafındaki “...ve bu Kanunun 6 ncı maddesi çerçevesinde belirlenen avlanma esas ve usullerine aykırı olarak avlanan yaban hayvanları...” ibaresinin ve ikinci paragrafındaki “...bu Kanun kapsamında yasal olarak avlanan av hayvanları ve...” ibaresinin,
- “Üretim esasları” başlıklı 19.maddesindeki “av” kelimesinin,
- “Suç ve kabahatlerin takibi” başlıklı 20.maddesinin av ve avcılığa ilişkin kelime ve ibarelerinin,
- “Yasaklara uymama” başlıklı 21.maddesinin av ve avcılığa ilişkin kelime ve ibarelerinin,
- “Özel avlakların kuruluş amacı dışında işletilmesi” başlıklı 22.maddesinin,
- “İzinsiz veya yasak yerlerde avlanma” başlıklı 23.maddesinin,
- “Avlanma esaslarına uymama ve belgesiz avlanma” başlıklı 24.maddesinin,
- “Yabancılarla ilgili yasaklara uymama” başlıklı 25.maddesinin,
- “Av ve yaban hayvanı ticareti yasağına uymama” başlıklı 26.maddesinin,
- “Avdan men etme ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi” başlıklı 28.maddesinin,
- “İdarî para cezasını gerektiren fiillerin tekrarı” başlıklı 29.maddesinin av, avcılık ve avlaklara ilişkin ibarelerinin,

Anayasa’nın 6, 8 ve 11.maddelerine açık aykırılığı sebebiyle iptali için, Anayasa 152/1 maddesi hükmü gereğince Anayasa Mahkemesi’ne başvuru yapılmasını talep ediyoruz.

III- İptali istenen Karar Maddelerine İlişkin Açıklamalar:

Anayasa'ya aykırılığı yukarıda izah edilen 4915 sayılı Kanuna istinaden çıkartılan 30.06.2021 tarih ve 20 karar sayılı, 2021-2021 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu kararı, 4915 sayılı kanundaki mevcut düzenlemelere dahi aykırıdır. Bu karar, Türkiye'nin imzaladığı ve taraf olduğu Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma (BERN) Sözleşmesini, ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesini ve Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesini de ihlal etmektedir.

Bu kararın ihlal ettiği ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmelerin ilgili hükümleri aşağıda verilmektedir.

Çevre Kanunu madde 9/a;

“Doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır. Biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esasları, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirlenir”

4915 sayılı Kanun:

Av ve yaban hayvanlarının korunması ve koruma alanları

Madde 4:

“Koruma altına alınan yaban hayvanları avlanamaz”

“Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarında yaban hayatı tahrip edilemez, ekosistem bozulamaz”

Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma (BERN) Sözleşmesi:

(Bu Sözleşme, 9 Ocak 1984 tarih ve 84/7601 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 20 Şubat 1984 tarih ve 18318 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır)

Genel Hükümler

Madde 1

1. Bu Sözleşmenin amacı; yabani flora ve faunayı ve bunların yaşam ortamlarını muhafaza etmek, özellikle birden fazla devletin işbirliğini gerektirenlerin muhafazasını sağlamak ve bu işbirliğini geliştirmektir.
2. Nesli tehlikeye düşmüş ve düşebilecek türlere, özellikle göçmen olanlarına özel önem verilir.

Madde 2

Akit Taraflar, ekonomik ve rekreasyonel gereksinimleri ve yerel olarak risk altında bulunan alt türler, varyeteler veya formların isteklerini dikkate alırken, yabani flora ve faunanın, özellikle ekolojik, bilimsel ve kültürel gereksinimlerini de karşılayacak düzeyde, popülasyonlarının devamı veya bu düzeye ulaştırılması için gerekli önlemleri alacaktır.

Madde 3

1. Her Akit Taraf, yabani flora ve fauna ile doğal yaşama ortamlarının, bilhassa nesli tehlikeye düşmüş ve düşebilecek türlerin, özellikle endemik olanlarının ve tehlikeye düşmüş yaşama ortamlarının, bu Sözleşme hükümlerine uygun olarak muhafazası amacıyla ulusal politikalarını geliştirecektir.
2. Her Akit Taraf, planlama ve kalkınma politikalarını saptarken ve kirlenme ile mücadele önlemleri alırken, yabani flora ve faunanın muhafazasına özen göstermeyi taahhüt eder

Yaşam Ortamlarının Korunması

Madde 4

1. Her Akit Taraf, yabani flora ve fauna türlerinin yaşam ortamlarının, özellikle I ve II no'lu ek listelerde belirtilenlerin ve yok olma tehlikesi altında bulunan doğal yaşam ortamlarının muhafazasını güvence altına almak üzere, uygun ve gerekli yasal ve idari önlemleri alacaklardır.
2. Akit Taraflar, planlama ve kalkınma politikalarını saptarken, önceki paragraf uyarınca korunan alanların muhafaza gereksinimlerine, bu tip yerlerin her türlü tahribattan uzak veya tahribatın mümkün olan en alt düzeyde tutulmasına özen gösterilecektir.
3. Akit Taraflar, II ve III no'lu ek listelerde belirtilen göçmen türler için önem taşıyan ve kışlama, toplanma, beslenme, üreme veya tüy değiştirme yönlerinden göç yollarına uygun ilişki konumunda bulunan sahaların korunmasına özel dikkat göstermeyi kabul ederler.

Türlerin Korunması

Madde 6

Her Akit Taraf, II no'lu ek listede belirtilen yabani fauna türlerinin özel olarak korunmasını güvence altına alacak uygun ve gerekli yasal ve idari önlemleri alacaktır. Bu türler için özellikle aşağıdaki hususlar yasaklanacaktır.

- a. Her türlü kasıtlı yakalama ve alıkoyma, kasıtlı öldürme şekilleri;
- b. Üreme veya dinlenme yerlerine kasıtlı olarak zarar vermek veya buraları tahrip etmek;
- c. Yabani faunayı, bu Sözleşmenin amacına ters düşecek şekilde, özellikle üreme, geliştirme ve kış uykusu dönemlerinde kasıtlı olarak rahatsız etmek;
- d. Yabani çevreden yumurta toplamak veya kasten tahrip etmek veya boş dahi olsa bu yumurtaları alıkoymak;
- e. Bu madde hükümlerinin etkinliğine katkı sağlayacak hallerde, tahnit edilmiş hayvanlar ve hayvanlardan elde edilmiş kolayca tanınabilir herhangi bir kısım veya bunun kullanıldığı malzeme dahil, bu hayvanların canlı veya cansız olarak *elde bulundurulması ve iç ticareti*.

Madde 7

1. Her Akit Taraf, III no'lu ek listede belirtilen yabani faunanın korunmasını güvence altına alacak uygun ve gerekli yasal ve idari önlemleri alacaktır.

2. III no'lu ek listede belirtilen yabancı faunanın her türlü işletme şekli 2. Maddenin şartları gözönünde bulundurularak, popülasyonlarının varlığını tehlikeye düşürmeyecek şekilde düzenlenmiş olacaktır.

3. Alınacak önlemler,

- Kapalı av mevsimlerini ve/veya işletmeyi düzenleyen diğer esasları,
- Yabancı faunayı yeterli popülasyon düzeylerine ulaştırmak amacıyla, uygun durumlarda, işletmenin geçici veya bölgesel olarak yasaklanmasını,
- Yabancı hayvanların canlı veya cansız olarak satışının, satmak amacıyla elde bulundurulmasının ve nakledilmesinin veya satışa çıkarılmasının uygun şekilde düzenlenmesi hususlarını, kapsayacaktır.

Madde 8

III no'lu ek listede belirlenen ve II no'lu ek listede belirlenmiş olup, 9 uncu Madde uyarınca istisnalar uygulanması söz konusu olan yabancı fauna türlerinin yakalanması ve öldürülmesi konusunda ise, Akit Taraflar, bu türlerin popülasyonlarının yerel olarak yok olmasına veya ciddi şekilde tedirgin edilmesine neden olacak her türlü ve özellikle IV no'lu ek listede belirlenen yakalama ve öldürme yollarının ve araçlarının kullanılmasını yasaklayacaklardır.

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi:

(29 Ağustos 1996 tarihli ve 4177 Sayılı kanun ile onaylanması uygun bulunan bu sözleşme, 21 Kasım 1996 tarih ve 96/8857 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 27 Aralık 1996 tarih 22860 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır)

Madde 2- Kullanılan Terimler

Bu Sözleşme'de :

“Biyolojik çeşitlilik”, diğerlerinin yanı sıra kara, deniz ve diğer su ekosistemleri ile bu ekosistemlerin bir parçası olduğu ekolojik kompleksler de dahil olmak üzere tüm kaynaklardan canlı organizmalar arasındaki farklılaşma anlamındadır; türlerin kendi içindeki ve türler arasındaki çeşitlilik ve ekosistem çeşitliliği de buna dahildir.

“Yaşam ortamı”, herhangi bir organizma veya popülasyonun doğal olarak bulunduğu yer veya çevre tipi anlamındadır.

“In-situ koruma”, ekosistemlerin ve doğal yaşam ortamlarının korunması, yaşayabilir tür popülasyonlarının doğal çevrelerinde; evcilleştirilmiş veya kültüre alınmış türlerinse ayırt edici özelliklerini geliştirdikleri çevrelerde muhafazası ve geri kazanılması anlamındadır.

“Koruma alanı”, özgün koruma amaçlarını gerçekleştirmek için belirlenen, düzenlenen ve yönetilen, coğrafi olarak tanımlanmış bir alan anlamındadır.

“Sürdürülebilir kullanım”, biyolojik çeşitlilik unsurlarının, uzun dönemde biyolojik çeşitliliğin azalmasına yol açmayacak şekilde ve oranda kullanımı ve böylece biyolojik çeşitliliğin bugünkü ve gelecekteki nesillerin ihtiyaçlarını ve özelemlerini karşılama potansiyelini muhafaza etmesi anlamındadır.

Madde 6-Koruma ve Sürdürülebilir Kullanım için Alınacak Genel Tedbirler

Akit Tarafların her biri, kendi özel koşullarına ve imkânlarına göre:

- Biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için, diğer hususların yanı sıra bu Sözleşme’de yer alan ve ilgili Akit Taraf için uygun olan tedbirleri yansıtacak ulusal stratejiler, planlar veya programlar geliştirecek veya mevcut strateji, plan veya programları bu amaçla uyarlayacaktır; ve
- Biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını, mümkün ve uygun olduğu ölçüde ilgili sektörel veya sektörler-arası planlar, programlar ve politikalarla bütünleştirecektir.

Madde 7-Belirleme ve İzleme

Akit Tarafların her biri, özellikle 8’den 10’a kadar olan Maddelerde belirtilen amaçlarla, mümkün olduğu ölçüde ve uygun biçimde:

- Ek I’de yer alan kategorilerin belirtildiği listeyi dikkate alarak, koruma ve sürdürülebilir kullanım açısından kendisi için önem taşıyan biyolojik çeşitlilik unsurlarını belirleyecektir;
- Acil koruma tedbirleri gerektiren ve sürdürülebilir kullanım için en büyük potansiyeli taşıyan unsurları özellikle dikkate alarak, yukarıda alt-paragraf (a)’ya göre belirlenen biyolojik çeşitliliğin unsurlarını örnekleme ve diğer teknikleri kullanarak izleyecektir;
- Biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde önemli olumsuz etkileri olan veya olabilecek prosesleri ve faaliyet kategorilerini belirleyecek, örnekleme ve diğer teknikleri kullanarak bunların etkilerini izleyecektir;

Madde 8-“In-situ” Koruma

Akit Tarafların her biri mümkün olduğu ölçüde ve uygun biçimde:

- Koruma alanlarından veya biyolojik çeşitliliğin korunması için özel tedbirler alınması gereken alanlardan oluşan bir sistem oluşturacaktır;
- Gerektiğinde, koruma alanlarının veya biyolojik çeşitliliğin korunması için özel tedbirler alınması icap eden alanların seçilmesi, tesis edilmesi ve yönetilmesi için kurallar geliştirecektir;
- Biyolojik çeşitliliğin korunması için önemli olan biyolojik kaynakların korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak amacıyla, koruma alanları içinde olsun ya da olmasın, bu kaynakları düzenlemelere tabi tutacak veya yönetecektir;
- Ekosistemlerin ve doğal yaşam ortamlarının korunmasını ve yaşayabilir tür popülasyonlarının doğal ortamlarında tutulmasını teşvik edecektir;
- Koruma alanlarının daha iyi korunmasını sağlamak amacıyla, bunlara bitişik alanlarda çevresel açıdan sağlıklı ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik edecektir;
- Diğer araçların yanı sıra planlar veya başka yönetim stratejileri geliştirip uygulayarak, bozulmuş olan ekosistemleri iyileştirecek, eski haline getirecek ve tehdit altındaki türlerin kazanılmasını teşvik edecektir;

...

i. Biyolojik çeşitliliğin korunması ve mevcut kullanım şekilleri ile unsurlarının sürdürülebilir kullanımı arasında uygunluk sağlanması için gerekli koşulları yaratmaya gayret edecektir;

...

k. Tehdit altındaki türlerin ve popülasyonların korunması için gerekli mevzuatı ve/veya düzenleyici diğer hükümleri geliştirecek veya idame ettirecektir;

l. 7nci Madde uyarınca biyolojik çeşitlilik üzerinde önemli bir olumsuz etki saptanması halinde, ilgili prosesleri ve faaliyet kategorilerini düzenleyecek veya yönetecektir;

Madde 10-Biyolojik Çeşitlilik Unsurlarının Sürdürülebilir Kullanımı

Akit Tarafların her biri mümkün olduğu ölçüde ve uygun biçimde:

a. Biyolojik kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunu ulusal karar alma süreci ile bütünleştirecektir;

b. Biyolojik çeşitlilik üzerindeki olumsuz etkileri önlemek veya en aza indirmek için biyolojik kaynakların kullanımı ile ilgili tedbirler alacaktır;

Madde 14. Etki Değerlendirmesi ve Olumsuz Etkilerin En Aza İndirgenmesi

1. Akit Tarafların her biri, mümkün olduğu ölçüde ve uygun biçimde:

a. Biyolojik çeşitlilik için önemli olumsuz etkiler doğurabilecek mevcut proje önerilerinin, bu olumsuz etkileri engellemeye veya en aza indirmeye yönelik bir çevresel etki değerlendirmesine tabi tutulmasını öngören uygun işleyişleri yürürlüğe koyacak ve elverdiği kadar halkın da bu işleyişlere katılmasını sağlayacaktır;

b. Biyolojik çeşitlilik üzerinde önemli olumsuz etkiler yaratabilecek programlarının ve politikalarının çevresel sonuçlarının gerekli biçimde dikkate alınmasını sağlamak için uygun düzenlemeler yapacaktır;

Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesi:

(Beyanname 15 Ekim 1978 tarihinde Paris'teki Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Merkezi'nde törenle ilan edilmiştir. 1989 yılında Hayvan Hakları Birliği tarafından tekrar düzenlenerek 1990 yılında UNESCO Genel Direktörü'ne sunulmuş ve aynı yıl halka açıklanmıştır)

Madde 1

Bütün hayvanlar biyolojik denge kavramı içerisinde var olmak bakımından eşit haklara sahiptir.

Madde 4

1. Vahşi hayvanlar yaşama hakkına ve kendi doğal çevrelerinde özgürce üreme hakkına sahiptirler.

2. Vahşi hayvanların özgürlüğünden uzun süreli alı konulması, avlanma ve balık tutma geçmiş zamana ait olup hangi sebeple olursa olsun vahşi hayvanların bu şekilde kullanımı hayati olmayıp, aksı davranışlar bu temel hakka karşıdır.

Madde 7

Gereği olmayacak şekilde bir hayvanın öldürülmesini içeren her kanun ya da buna yol açan her karar yaşama karşı işlenmiş suç kapsamındadır.

Madde 8

1. Vahşi bir hayvan soyunun hayata kalma onurunu hiçe sayan her yasa ve böylesi bir harekete sebep olan her karar soykırımı eşdeğer olup soya karşı işlenmiş suçtur.

2. Vahşi hayvanların katledilmesi ve üreme yumurtalarının kirletilmesi, yok edilmesi soykırım suçudur.

Madde 9

1. Hayvanların kendilerine özgü yasal statüleri ve hakları hukuk tarafından tanınmak zorundadır.

2. Hayvanların güvenliğinin koruma altına alınması hususu Devlet örgütleri düzeyinde temsil edilmelidir.

Yukarıda atıfta bulunulan hükümler doğrultusunda, iptal istenilen kararda ihlal oluşturan düzenlemeler aşağıda izah edilmiştir. Gerçekten de aşağıda ayrıntılarıyla ortaya konulacağı üzere iptali istenen MAK kararı, **gerek ava izin verilen canlı türleri, gerek belirlenen av limitleri, gerekse ava izin verilen bölgelerin belirlenmesi usulü açısından**, ciddi hukuka aykırılıklar taşımaktadır.

1. Avlanmasına izin verilen canlılar arasında nesli tehlike altında ve koruma altında olan türler bulunmaktadır.

İptali istenen MAK kararının **4.maddesinde**, avlanmasına izin verilen türler ve bir av günü içindeki avlanma limitleri verilmiştir. Tablo aşağıdaki gibidir:

Avlanma Limitleri

MADDE 4-(1) Avcı başına bir av günü için, türlere göre avlanma limiti aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo-4 Avlanma Limitleri

KUŞLAR	Avlanma Limiti
Bıldırcın	10
Üveyik	3
Karatavuk, öter ardıç ve sakarca	3'er
Tahtalı	4
Kaya güvercini	6
Çulluk	5
Saksağan	15
Sakarmeke	4
Karabatak	3
Alakarga ve suçulluğu (<i>bekasin</i>)	1'er
Kıvalı Keklik ve kum kekliği	Toplamda 2
Çil Keklik	2
Yeşilbaş, boz ördek, fiyu, çamurcun, macar ördeği, tepeli patka, elmabaş patka, kaşıkaga ve çıkırcın (<i>Toplam 6 avlanma limiti içinde sadece 1 adet kulkuyruk, 2 adet elmabaş patka olabilir</i>)	Toplamda 6
Küçük karga, ekinkargası ve leşkargası	Toplam 15
Serçe ve kızıl sırtlı örümcek kuşu (<i>Atmaca yakalamak amacıyla, atmacacılık sertifikası sahibi kişiler tekrar doğaya canlı olarak bırakmak kaydıyla yakalayabilir.</i>)	Yılda Toplam 6

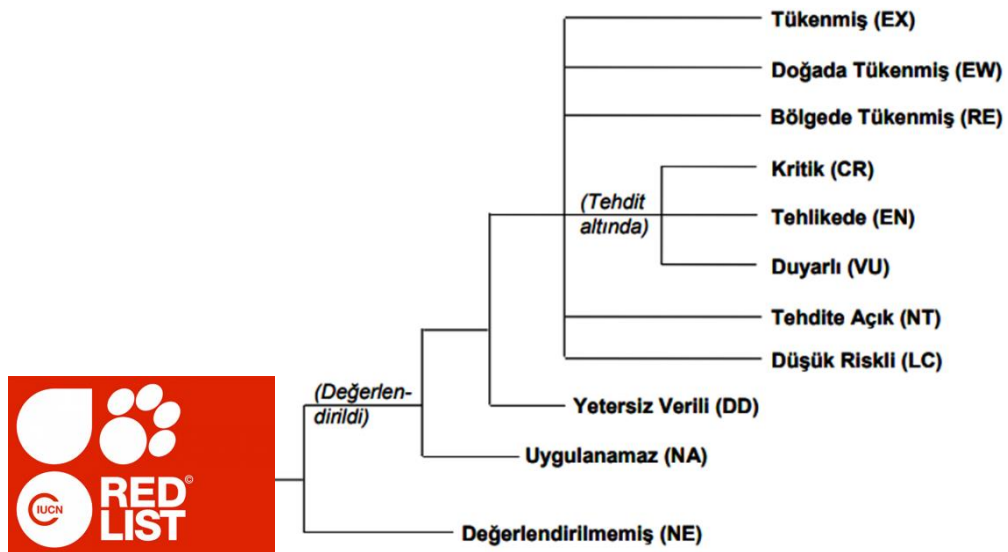
MEMELİLER	Avlanma Limiti
Yaban tavşanı	1
Ada tavşanı	1
Yaban domuzu (<i>sürek veya bek ve yürüyüş avında avcı başına toplamda</i>)	2
Çakal	1
Tilki	2

- 1.1. Avına izin verilen kuş türleri içinde yer alan **ÜVEYİK** ve **ELMABAŞ PATKA**, Dünya Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) tarafından belirlenen kriterlere göre **nesli küresel ölçekte hassas (VU) yani nesli tehdit altında olan bir türdür. Koruma önceliği bulunmaktadır.** Bern Kriterleri'ne göre Ek Liste III'te yer almaktadır.

IUCN verilerine göre, üveyik nüfusu son 40 senede %90, elmabaş patka nüfusu ise son 20 yılda %50 gibi çok büyük bir oranda azalmış bulunuyor.

IUCN Nesli Tükenme Tehlikesi Altında Olan Türlerin Kırmızı Listesi, bitki ve hayvan türlerinin dünyadaki en kapsamlı küresel koruma durumu envanteridir.

IUCN Kırmızı Listesi, kesin ölçüt kullanılarak, binlerce tür ve alttürlerin nesillerinin tükenme riskini değerlendirerek oluşturulmaktadır. Bu ölçüt tüm türlerle ve dünyanın her bölgesi ile ilgilidir. Kırmızı Liste ile amaçlanan; koruma meselelerine kamunun ve politikacıların dikkatini çekmek ve bununla birlikte türlerin yok oluşunu azaltmak için uluslararası camiaya yardım etmektir. Güçlü bir bilimsel altyapı ile oluşturulan IUCN Kırmızı Listesi, biyolojik çeşitliliğin durumu ile ilgili en geçerli rehber olarak kabul edilmektedir. IUCN Kırmızı Liste kriterleri şu şekilde şemalaştırılmaktadır:

- **EX: (Tükenmiş):** Kuşkuya yer bırakmayacak delillerle soyu tükenmiş olduğu ispatlanan türler.
- **EW: (Doğal ortamında tükenmiş):** Vahşi yaşamda soyu tükenmiş, fakat diğer alanlarda (yetiştirme veya sergileme amaçlı) varlığını sürdüren türler.
- **CR: (Kritik tehlikede):** Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi had safhada (extreme) olan türler.
- **EN: (Tehlikede):** Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi çok büyük olan türler.
- **VU: (Hassas):** Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi büyük olan türler.
- **NT: (Neredeyse tehdit altında):** Şu anda tehlikede olmayan fakat yakın gelecekte VU, EN veya CR kategorisine girmeye aday olan türler.
- **LC: (Asgari endişe):** Yaygın bulunan türler.
- **DD: (Yetersiz veri):** Üzerinde yeterli bilgi bulunmayan türler.
- **NE: (Belirlenmedi):** Şimdiye kadar yukardaki kriterlere uygunluğu değerlendirilmemiş türler.

ÜVEYİK (STREPTOPELIA TURTUR)

Göçmen bir tür olan üveyik üreme dönemlerinde Türkiye’de görülmektedir. Kışlamak için daha sonra Orta Afrika’ya doğru göç etmektedir. Tarım alanları, orman içi açıklıklar ve çalılık arazilerde görülebilmektedir. Besin ihtiyacını daha çok tarım alanlarındaki tohumlardan karşılarlar. Türü tehdit eden faktörlerin başında tarım alanlarındaki uygulamaların değiştirilmesi ve avcılık gelmektedir. Özellikle yaşam alanlarının kaybı nedeniyle hem yuva alanları hem de beslenme noktaları bulmakta zorlanmaktadır. Bu yüzden türün Dünya nüfusu tehlike altındadır. Dünya Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) tarafından belirlenen kriterlere göre nesli küresel ölçekte hassas (VU) yani nesli tehlike altında olan bir türdür. Koruma önceliği bulunmaktadır. Bern Kriterleri’ne göre Ek Liste III’dedir.⁵

Üveyik (*Streptopelia turtur*)

⁵ <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/european-turtle-dove-streptopelia-turtur>

Üveyiğin IUCN Kırmızı Liste kronolojisi incelendiğinde; 1988 yılından 2000 yılına kadar Lower Risk/Least Concern [LC: (Asgari endişe): Yaygın bulunan türler] kategorisinde bulunan üveyik, 2004-2012 yılları arasında sadece LC (asgari endişe) olarak niteledirilmiş, 2015 yılından itibaren ise “Vulnerable” yani Hassas (VU) kategorisine alınmıştır. Bu kategori, nesli tehdit altında olan türler grubu [(VU), (EN), (CR)] içindeki bir kategoridir. ⁶

2015 yılından bu yana nesli tehdit altındaki türler içinde yer alan üveyiğin dava konusu MAK kararı ile avlanmasına izin verilmesi kabul edilemez. Bu durum yasal mevzuata ve Türkiye'nin uluslararası doğa koruma ve biyoçeşitlilik sözleşmelerinden kaynaklanan taahhütlerine açıkça aykırıdır.

Red List history

Year	Category	Criteria
2019	Vulnerable	A2bcd+3bcd+4bcd
2016	Vulnerable	A2bcd+3bcd+4bcd
2015	Vulnerable	A2bcd+3bcd+4bcd
2012	Least Concern	
2009	Least Concern	
2008	Least Concern	
2004	Least Concern	
2000	Lower Risk/Least Concern	
1994	Lower Risk/Least Concern	
1988	Lower Risk/Least Concern	

ELMABAŞ PATKA (AYTHYA FERINA)

Elmabaş Türkiye için yerli ve kış göçmeni olan bir türdür. Göllerde ve denizlerde gruplar halinde ve diğer ördeklerin aralarında görülmektedir. Bitki örtüsünün yoğun olduğu ötrofik, sığ göller ve bataklıklarda üremektedir. Kışın göller, lagünler, koylar, nehir ağızları ve koylarda sürüler halinde görülebilir. Küçük balıklar, su bitkileri ve sudaki ufak kabuklular ile beslenir. Genelde dalış yaparak besinlerini alırlar. Türün dünya nüfusu tehlike altındadır ve gün geçtikçe nüfus daha da düşüş eğilimindedir. Türü tehdit eden faktörlerin başında doğal sulak alanların azalması ve kirlenmesi nedeniyle üreme alanlarının kaybıdır. Önemli bir diğer tehdit ise tür üzerindeki yoğun av baskısıdır. Dünya Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) tarafından belirlenen kriterlere göre nesli küresel ölçekte hassas (VU) yani nesli tehlike altında olan bir türdür. Koruma önceliği bulunmaktadır. Bern Kriterleri'ne göre Ek Liste III'dedir. ⁷

⁶ <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/european-turtle-dove-streptopelia-turtur/details>

⁷ <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/common-pochard-aythya-ferina>

Elmabaş Patka (Aythya ferina)

Elmabaş patkanın IUCN Kırmızı Liste kronolojisi incelendiğinde; üveyiğe benzer bir şekilde 1988 yılından 2000 yılına kadar Lower Risk/Least Concern [LC: (Asgari endişe): Yaygın bulunan türler] kategorisinde olduğu, 2004-2012 yılları arasında sadece LC (asgari endişe) olarak niteledirildiği, 2015 yılından itibaren ise “Vulnerable” yani Hassas (VU) kategorine alındığı görülmektedir. Bu kategori, nesli tehdit altında olan türler grubu [(VU), (EN), (CR)] içindeki bir kategoridir.⁸

2015 yılından bu yana nesli tehdit altındaki türler içinde yer alan elmabaş patkanın dava konusu MAK kararı ile avlanmasına izin verilmesi kabul edilemez. Bu durum yasal mevzuata ve Türkiye’nin uluslararası doğa koruma ve biyoçeşitlilik sözleşmelerinden kaynaklanan taahhütlerine açıkça aykırıdır.

Red List history

Year	Category	Criteria
2016	Vulnerable	A2ab+3b+4ab
2015	Vulnerable	A2ab+3b+4ab
2012	Least Concern	
2009	Least Concern	
2008	Least Concern	
2004	Least Concern	
2000	Lower Risk/Least Concern	
1994	Lower Risk/Least Concern	
1988	Lower Risk/Least Concern	

⁸ <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/common-pochard-aythya-ferina/details>

Göç ettikleri bölgelerde, entansif tarım, pestisit kullanımı, kuraklık gibi büyük sorunlarla baş etmek zorunda olan ve doğal yaşam alanları hızla azalan bu kuşların beslenme, barınma ve üreme gibi temel ihtiyaçlarını karşılama olanakları daha da zorlaşırken, bunlara bir de av baskısının eklenmesi adı geçen iki türü daha da savunmasız hale getiriyor.

Bu durumun en açık göstergesi, anılan kuş türlerinin popülasyonlarında yaşanan dramatik düşüşler. Öyle ki, kumrularla yakın akraba olan ve daha çok orman kenarları, ağaçlıklar ve tarım alanlarında görülen üveyiklerin nüfusu geçen 40 yılda yüzde 90'a varan ölçüde azalmış durumda. Orta boy dalıcı bir ördek olan ve genellikle göllerde yaşayıp sazlıklarda üreyen elmabaş patkanın nüfusu da geçtiğimiz 20 yıl içinde yüzde 50 azaldı. Güzergahları üzerindeki birçok ülkede göçmen kuşları koruyan düzenlemelerin yetersiz olması ya da etkin uygulanmaması, Türkiye gibi ülkelere güvenli bir sığınak olma sorumluluğu yüklüyor.⁹

Ne var ki davalı Bakanlığın tam aksi bir şekilde, koruma altında olması gereken bu iki kuş türünün avlanmasına iptali istenen MAK kararıyla izin vermiş olması, 4915 sayılı Kanuna, Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma (BERN) Sözleşmesine ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesine aykırıdır. Dava konusu MAK kararının 4.maddesi bu sebeple iptali gerekir.

1.2. Avına izin verilen kuş türleri içinde yer alan ATAMACA ve KIZILSIRTLI ÖRÜMCEKKUŞU Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma (Bern) Sözleşmesine göre Ek Liste II'te yer almaktadır.

Bern Sözleşmesinin hükümlerine yukarıdaki sayfalarda atıfta bulunulmuştur. Bu sözleşmenin eklerinden olan Ek Liste II "**Kesin Koruma Altına Alınan Fauna Türleri**" başlığını taşımaktadır.

Bern Sözleşmesi'nin ilgili hükümlerini bir kez daha hatırlatır isek;

Türlerin Korunması

Madde 6

Her Akit Taraf, II no'lu ek listede belirtilen yabani fauna türlerinin özel olarak korunmasını güvence altına alacak uygun ve gerekli yasal ve idari önlemleri alacaktır. Bu türler için özellikle aşağıdaki hususlar yasaklanacaktır.

- Her türlü kasıtlı yakalama ve alıkoyma, kasıtlı öldürme şekilleri;***
- Üreme veya dinlenme yerlerine kasıtlı olarak zarar vermek veya buraları tahrip etmek;*
- Yabani faunayı, bu Sözleşmenin amacına ters düşecek şekilde, özellikle üreme, geliştirme ve kış uykusu dönemlerinde kasıtlı olarak rahatsız etmek;*
- Yabani çevreden yumurta toplamak veya kasten tahrip etmek veya boş dahi olsa bu yumurtaları alıkoymak;*

⁹ <https://www.wwf.org.tr/?10100/BuKuslaraKiyamayin>

e. Bu madde hükümlerinin etkinliğine katkı sağlayacak hallerde, tahnit edilmiş hayvanlar ve hayvanlardan elde edilmiş kolayca tanınabilir herhangi bir kısım veya bunun kullanıldığı malzeme dahil, bu hayvanların canlı veya cansız olarak elde bulundurulması ve iç ticareti.

Dava konusu MAK kararının 4.maddesinde yer alan Tablo 4'te "Kuşlar" bölümünün son satırında, Serçe ve Kızılsırtlı Örümcekuşunun avına şu koşullarda izin verilmiştir; **"Atmaca yakalamak amacıyla, atmacacılık sertifikası sahibi kişiler tekrar doğaya canlı olarak bırakmak kaydıyla yakalayabilir".**

atmaca

Bu izin tanımı Bern Sözleşmesi Ek Liste II yükümlülüklerine açıkça aykırıdır. **Her şeyden önce Atmaca Ek Liste II koşulları kapsamında mutlak koruma altında olup, sertifika ile ve canlı olarak da olsa yakalanıp alıkonulması, yükümlülüklerin ihlalidir.** Buna ek olarak, Atmacanın yakalanması için **yem olarak kullanılan** Kızılsırtlı Örümcekuşunun atmacanın saldırısından sağ kurtulması neredeyse imkansızdır.

Kızılsırtlı Örümcekuşu

Bu kuşun büyüklüğü neredeyse serçe kadar olup, oldukça küçük bir kuştur. Atmacanın darbelerinden sağ kurtulması için adeta mucize gerekmektedir. Hukuk alanında ise mucizelerle yer yoktur. Bu sebeple bu kuşun atmaca yakalandıktan sonra sağ olarak doğaya bırakılması şartı gerçekçi bir şart değildir. **Davalı İdare mutlak koruma altındaki bir kuş türü olan atmacanın yakalanması için, yine mutlak koruma altında olan bir diğer canlının öldürülmesine izin vermektedir. Bu durum Bern Sözleşmesi md.6/a hükmüne açıkça aykırıdır.** Dava konusu MAK kararının 4.maddesi bu sebeple de iptal edilmelidir.

1.3. Avına izin verilen canlı türleri içinde, Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma (Bern) Sözleşmesine göre Ek Liste III'te yer alan türler bulunmaktadır.

Bern Sözleşmesinin hükümlerine yukarıdaki sayfalarda atıfta bulunulmuştur. Bu sözleşmenin eklerinden olan Ek Liste III ***“Korunan Fauna Türleri”*** başlığını taşımaktadır.

Bern Sözleşmesi'nin ilgili hükümlerini bir kez daha hatırlatır isek;

Türlerin Korunması

Madde 7

- 1. Her Akit Taraf, III no'lu ek listede belirtilen yabani faunanın korunmasını güvence altına alacak uygun ve gerekli yasal ve idari önlemleri alacaktır.*
- 2. III no'lu ek listede belirtilen yabani faunanın her türlü işletme şekli 2. Maddenin şartları göz önünde bulundurularak, popülasyonlarının varlığını tehlikeye düşürmeyecek şekilde düzenlenmiş olacaktır.*

Sözleşmeden de görüleceği üzere Ek Liste III'te yer alan canlı türlerinin korunması için imzacı devletlere yükümlülük getirildiği görülmektedir. Bu yükümlülüğten yola çıkarak, Dava konusu MAK kararının 4.maddesinde yer alan Tablo 4'te yer alan davalı idarenin avlanmasına karar verdiği yaban hayvanları listesinde baktığımızda;

Bıldırcın, Üveyik, Karatavuk, Öter Ardiç, Sakarca, Kaya Güvercini, Çulluk, Sakarmeke, Karabatak, Suçulluğu, Kınalı Keklik, Yeşilbaş, Boz Ördek, Fiyu, Çamurcun, Macar Ördeği, Tepeli Patka, Elmabaş Patka, Kaşıkgağa, Çıkrıkçın, Yaban Tavşanı, Ada Tavşanı, Yaban Domuzu, Çakal ve Tilki'nin Bern Sözleşmesi Ek Liste III ile koruma altında olduğu görülmektedir. Koruma altında olan bu türlerin, dava konusu MAK kararıyla kimi bölgelerde avlarının yasaklanırken kimi bölgelerde avlarına izin verilmesi, yaban hayatının korunması ilkelerine aykırıdır. Kaldı ki az son izah edileceği üzere, ava kapalı bölge ve ava izin verilen bölge belirlemelerinin de ne kadar ciddiyyet ve bilimsellikten uzak bir şekilde hazırlandığı dikkate alındığında, EK III listesindeki bu türlerin tamamının avının yasaklanması gerekmektedir. Dava konusu MAK kararının 4.maddesi bu sebeple de iptal edilmelidir.

EK Liste III'teki türlerin listesi ve fotoğrafları aşağıda sunulmuş olup, her bir türe ait detaylı açıklamalar, dava dilekçesi eki olarak ayrıca sunulmuştur (**Ek.2**).

**Bern Sözleşmesi Ek Liste III'e dahil olmasına rağmen
avına izin verilen canlılar**

Bıldırcın

karatavuk

öter ardıç

sakarca

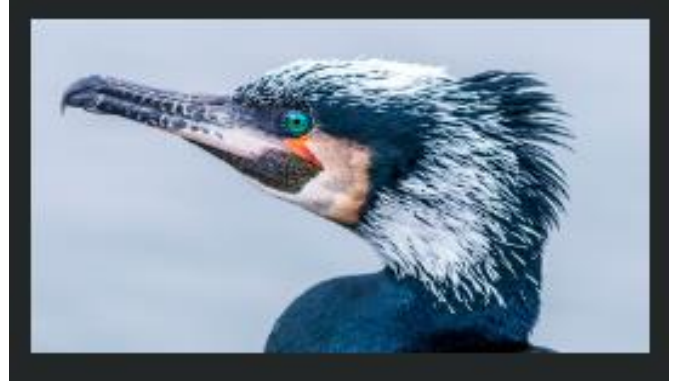
kaya güvercini

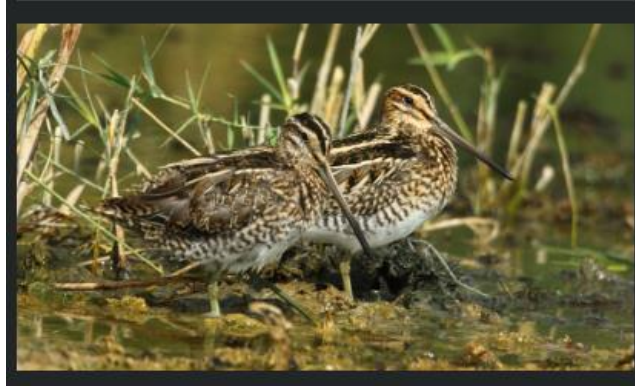
çulluk

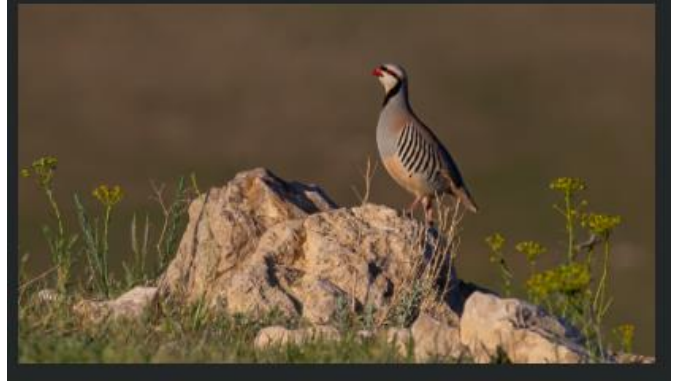
sakarmeke

karabatak

suçulluğu

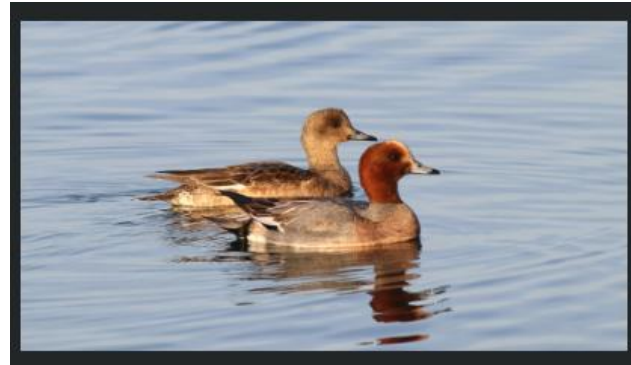
kınalı keklik

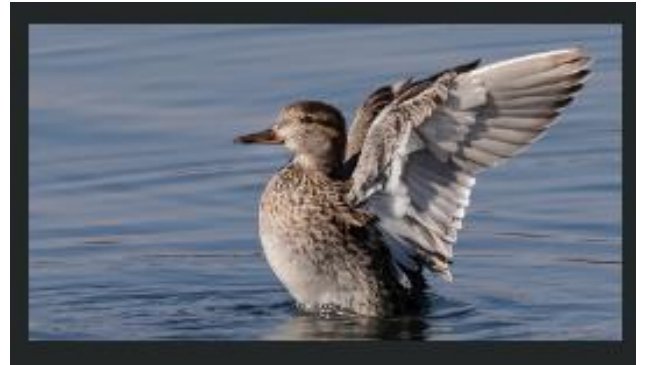
yeşilbaş

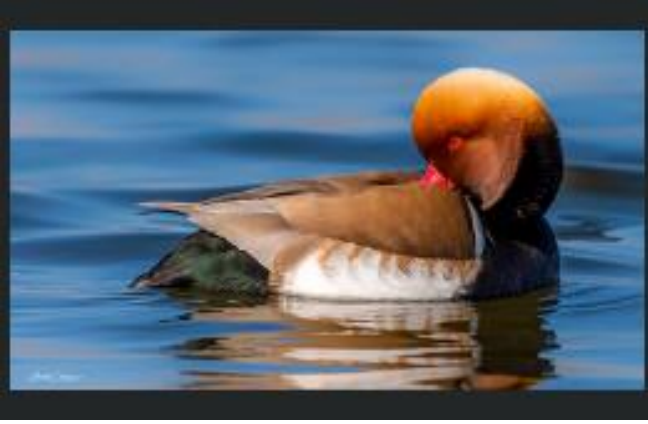
boz ördek

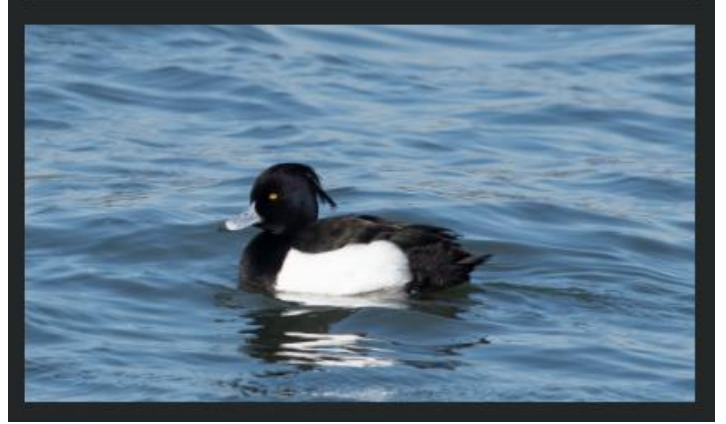
fiyu

çamurcun

macar ördeği

tepeli patka

kaşıkgaga

çıkırıkçın

yaban tavşanı

ada tavşanı

yaban domuzu

çakal

tilki

Dava konusu MAK kararında yer alan ve BERN Sözleşmesi ek listelerinde yer almayan diğer canlı türlerinin özelliklerine dair bilgiler , dava dilekçesi eki olarak ayrıca sunulmuştur (Ek.3).

2. Dava Konusu MAK kararı sulak alanlardaki tahribatı arttırmaktadır.

2021 yılı MAK kararında avına izin verilen canlı türlerinin neredeyse tamamının su kuşları ve sulak alanlarda da habitat bulan canlı türleri olduğu dikkat çekmektedir.

Bu durum, sulak alanlar üzerindeki insan baskısını arttırmakta ve sulak alanların avcılık yoluyla tahrip edilmesine yol açmaktadır.

Gerçekten de davaya konu MAK kararında, “*tanımlar ve kısaltmalar*” başlıklı 1.maddesinin (j) “*Genel Avlak*” tanımında, **göl, lagün, bataklık ve sazlık** gibi sulak alanların genel avlak olarak tanımlandığı görülmektedir.

Bu tanım Türkiye’nin tarafı olduğu Ramsar Sözleşmesine ve Sulak Alanlar Yönetmeliği hükümlerine açıkça aykırıdır.

Sulak Alanların Ekosistemdeki Yeri ve Önemi

RAMSAR Sözleşmesi'nde sulak alanlar; *doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gel-git hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, sazlık, bataklık ve turbalar ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak kalan yerleri*, olarak tanımlanmaktadır.

Sulak alanlar genellikle ıslak olmasına rağmen, bir sulak alan yıl boyunca ıslak olmayabilir. Aslında, sulak alanların en önemlilerinden bazıları sadece mevsimsel olarak ıslaktır. Sulak alanlar toprak ve suyun bulunduğu alanlardır. Bunlar, suyun akışı, besinlerin dolaşımı ve güneşin enerjisiyle; bitkiler, toprak ve suyla karakterize benzersiz ekosistemleri oluşturan geçiş bölgeleridir. Bu, onları su havzasının en önemli özelliği yapar. Sulak alanların korunması için havza bazlı koruma yaklaşımı toprak, hava ve su kaynakları dahil tüm sistemin korunmasını mümkün kılar.

Sulak alanlar; su kalitesinin korunması ve geliştirilmesi, balıkçılık, vahşi habitatın korunması, sel sularının depolanması, kurak zamanlarda yüzeysel su akışının sürdürülmesi ve biyoçeşitliliğin korunması gibi birçok toplumsal fayda sağlayan eşsiz doğa parçalarıdır. Ayrıca yeraltı suyu kaynakların beslenmesi sağlarlar ve rekreasyon alanı olarak toplumsal fayda sağlarlar.

Sulak alanlar, tropik ormanlardan sonra biyolojik çeşitliliğin en yüksek olduğu bir genetik rezervuar özelliğine sahiptir. Tüm dünyada bilinen hayvan türlerinin %10'undan fazlasını ve tüm balık türlerinin %50'sini sulak alanlar barındırıyor. Dünya yüzeyinin yüzde 6'sını kaplayan sulak alanlar, yeryüzündeki aktif olarak içilebilir tatlı su kaynaklarının da yaklaşık yüzde 90'ını karşılıyor. Ancak hızla yok oluyorlar.

Türkiye, son yüzyılda en çok sulak alan kaybeden ülke. Türkiye'de son 40 yılda 1 milyon 300 bin hektar yani Marmara Denizi büyüklüğünde sulak alan geri dönüşü olmayacak biçimde zarar gördü ve geriye yaklaşık 1 milyon hektarlık sulak alan kaldı. Günümüzde sulak alanların değeri anlaşılırken, yok edilmiş olanların bile eskiye döndürülmesine çalışılıyor.

İklim Politikalarında Uyumsuzluk (Maladaptation) Örneği Olarak Sulak Alanların Yok Edilmesi

İklim değişikliği ile mücadele etmenin en önemli araçlarından bir tanesi de iklim değişikliğine uyum sağlamaktır. Bir politika olarak iklim değişikliğine uyum, iklim krizinin nedenlerini (nüfus artışı, plansız kentleşme, sera gazlarının salınımı, ormansızlaştırma, ekosistemlerin yok edilmesi, tarım alanlarının, sulak alanların, su kaynaklarının yok edilmesi vb.) görmezden gelip, bunları değiştirmek için hiçbir şey yapmadan, sadece iklim değişikliğinin sonuçlarına odaklanmak anlamına gelmemektedir.

İklim değişikliği ve etkilerine karşılık olarak ortaya çıkan yeni politikaların, doğa tabanlı çözümleri, gıda ve su güvenliğinin sağlanmasını, kırsal topluluklar gibi sosyal ve ekonomik olarak kırılgan olan topluluklar için yerel kalkınma, adalet ve eşitlik gibi temel

prensipieri dikkate alması şarttır. Bu yüzden bu politikalara **"dönüşümsel uyum"** (transformational adaptation) politikaları denmektedir.

Eğer bir proje, kurulacağı bölgede yukarıda izah ettiğimiz prensipieri hiçbir şekilde dikkate almıyorsa, bir uyum politikasından değil, tam tersine iklim krizinin olumsuz sonuçlarını çoğaltan bir uyumsuzluğun (maladaptation) ortaya çıktığından bahsedilebilir sadece. Somut davamızda olan da budur.

Türkiye'nin de üyesi olduğu Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), ortalama 7 yılda bir Dünya'nın iklim sisteminin geldiği durum ile ilgili değerlendirme raporları hazırlamaktadır.

Bu raporlardan ilki 1990, ikincisi 1995, üçüncüsü 2001, dördüncüsü 2007 ve beşincisi de 2013-2014 yıllarında yayınlanmıştır. (IPCC), "İklim Değişikliği 2007: Etkiler, Uyum ve Kırılabilirlik" başlıklı 4. Değerlendirme Raporu'nda "Uyum", iklim olaylarının etkileriyle mücadele etmek, etkileri yönetebilmek ve fırsatlar yaratmak için stratejilerin geliştirilmesini ve uygulanmasını kapsayan bir süreç olarak tanımlanmıştır.

Bu noktada, iklimsel olaylardan etkilenebilirliği azaltmak yerine bunu artıran bir süreç olarak ortaya çıkan **uyumsuzluk (maladaptation)**, üzerinde ciddi olarak durulması gereken bir politika hatasıdır.

Davamızla ilgili somut bir örnek vermek gerekirse; sulak alanlar kademeli olarak hazırlanan koruma bölgelerine göre korunmaktadır. Bunlar, habitatların ve türlerin korunma önemine göre belirlenmiş olan **Mutlak Koruma Bölgesi, Hassas Koruma Bölgesi, Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi, Kontrollü Kullanım Bölgesi ve Tampon Bölge'dir.**

Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'nin koruma ilkelerini belirleyen 6.maddesi; **"a) Sulak alanların kirletilmemesi, doğal yapılarının ve ekolojik karakterlerinin korunması zorunludur. Her türlü arazi ve su kullanım planlamalarında, sulak alanların işlev ve değerlerinin korunması gözetilir"** demektedir.

Aynı yönetmelik, Mutlak Koruma Bölgesini **"Su kuşlarının yoğun ve toplu olarak kuluçka yaptığı, konakladığı veya kışladığı alanlar; nadir ve nesli tehlikedeki kuş türlerinin önemli üreme bölgeleri, uluslararası ölçütlere göre tehlike sınırı en az hassas düzeyinde olan türlerin bağımlı oldukları habitatlar ile nesli tehlikede ve dar yayılışlı olup korunması gerekli doğal bitki türlerinin bulunduğu bölgeler"** olarak tanımlamıştır.

Aynı yönetmeliğin **"Mutlak koruma bölgesinde uygulama esasları"** başlıklı 20 maddesi ise şu hükümlere sahiptir:

MADDE 20 – (1) Bu alanların zorunlu olmadıkça özel mülkiyete konu olmaması esastır.

(2) Mutlak koruma bölgesi uygulama esasları şunlardır;

a) Bilimsel ve koruma maksatlı faaliyetler ile kuş gözlemi ve görüntü alınması Bakanlığın iznine tabidir.

b) Su kuşlarının üreme döneminde alanda su ürünleri istihsalı yapılamaz, hayvan otlatılamaz.

c) Bakanlıkça gerekli görüldüğünde alan çitle çevrilir.

ç) (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenlerin dışında hiçbir faaliyete izin verilmez.”

Sulak Alan Koruma Yönetmeliği hükümlerine su kuşları için kritik bir habitat alanı olarak kabul edilen Mutlak Koruma Bölgesi, sınırlı olarak sayılan faaliyetler dışında hiçbir faaliyetin yapılamayacağı bir alan olarak kabul edilmektedir.

Ne var ki, Dava konusu MAK kararında ve bu karara dayanak olan Kara Avcılığı Kanunu ve yönetmeliğinde, sulak alanlar genel avlak olarak tanımlandığı için, sulak alanlarda avcılığın mümkün olup olamayacağı sulak alan özelliklerine, onun işlev ve değerine göre değil, avlanmasına izin verilen canlı türlerine göre belirlenmektedir. Bu sebeple avlanmasına izin verilen bir su kuşunun Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğine göre bölgeler arasında hareket etmesi, avcılığa engel bir durum yaratmamaktadır. Bir avcı çok rahat bir şekilde, avcılık mevzuatına göre avına izin verilen bir su kuşunun peşinde koruma alanları içine girip çıkmaktadır. Bu durum ise sulak alanların insan eliyle tahrip olmasına ve bu alanlardaki canlı türlerinin yok olmasına yol açmaktadır.

Sonuç olarak, birbirleriyle çelişen mevzuatlar ve kamu idarelerinin hukuka aykırı ve umursamaz davranışları gibi sebeplerle, iklim değişikliği ile mücadelenin en önemli unsurlarından olan ve atmosferdeki sera gazlarını tutarak, karbon yutağı vazifesi gören sulak alanların yok etmesi, bu tür zararlara yol açan her karar, iklim değişikliği ile mücadelede birer uyumsuzluk (maladaptation) örneğidir.

Sulak alanlarda avcılığa izin veriliyor olması da sulak alanların yok olmasına ve bu suretle iklim krizinin derinleşmesine yol açmaktadır.

Oysa iklim dengelerini sağlayan önemli eksenlerden bir tanesi, **fosil yakıtlar olan kömür, petrol ve doğalgazın yakılması ile ortaya çıkan karbondioksiti tutan denizel ve karasal yutak alanlarıdır**. Karbon yutakları, karbondioksiti atmosferden yutarak depolayan doğal veya insan yapımı sistemler olarak tanımlanmaktadır.

“Yutak” kavramı ilk olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin (UNFCCC) 1.8. maddesine göre, *“bir sera gazını, bir aerosolü veya bir sera gazının oluşumunda rolü bulunan bir öncü maddeyi atmosferden uzaklaştıran herhangi bir işlem, faaliyet veya mekanizma”* anlamında tanımlanmıştır (UNFCCC, 1992).

Yutak alanları, *“Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık Kılavuzu”*nda (LULUCF) altı gruba ayrılmıştır. Bunlar; orman alanları, çayır ve mera alanları, tarım alanları, **sulak alanlar**, yerleşim alanları ve diğer alanlar olarak ifade edilmektedir (IPCC, 2003).

Sulak alanlar, en yaygın yutak türlerinden olarak kabul edilmektedir. Dünyadaki karbonun %14,5’i sulak alanlar tarafından tutulmaktadır.

Türkiye’nin de tarafı olduğu Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS), tüm taraflara sera gazı azaltımı ve buna uygun politikalar izlenmesi ve karbon yutaklarını iyileştirmeye yönelik politikalar geliştirmeleri şeklinde konusunda yükümlülük getirmektedir. Bu sözleşmenin tarafı olan Türkiye, BMİDÇS Sekreryası’na

düzenli şekilde iklim değişikliği eylem planlarını sunmaktadır. Türkiye, 2010 yılında açıkladığı İklim Değişikliği 5.Bildirimi'nde, 2016 yılında yayınladığı Türkiye İklim Değişikliği 6. Bildirimi'nde, Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi'nde (İDES) (2010-2020), İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı'nda (İDEP) (2011-2023) ve İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'nda (2011-2023), ülkenin yutak kapasitesinin artırılması amacına yönelik taahhütler, eylemler ve stratejiler belirlemiştir.

Yutak alanların korunmasına ve çoğaltılmasına yönelik bu taahhütlerini uzun yıllardır iklim değişikliği ile uyum strateji ve eylem planlarında tekrarlayan devletin, avcılık yoluyla sulak alan varlığının tahrip olmasına göz yumması, bunun da ötesinde yok olmasına kurumsal olarak izin vermesi, iklim krizi ile mücadele politikalarına ve güncel mevzuata açıkça aykırıdır. Bu somut davayı bu açıdan da değerlendirmek ve dava konusu MAK kararını iptal etmek gerekmektedir.

Sulak Alanlarla İlgili Uluslararası Sözleşmeler

Sulak alanlar, ulusal yasal mevzuatın yanında uluslararası sözleşmelerle de koruma altındadır. Bunlardan ilki **“Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme (RAMSAR)”** dır.

Uyuşmazlıkla yakından ilgili diğer sözleşmeler aşağıdadır:

- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi,
- Kuşların Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme,
- Nesli Tehlikede Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Ticaretinin Düzenlenmesine Dair Sözleşme,
- Avrupa Peyzaj Sözleşmesi,
- Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamının Korunması (Bern) Sözleşmesi,
- Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunmasına Dair Sözleşme (Barcelona Sözleşmesi)

Ramsar Sözleşmesi iç hukuk hükmü haline gelmiş ve kanun statüsündedir. Sözleşmenin imzacı devletlere yüklediği görevlerden biri, sulak alanları etkin bir şekilde yönetmek; ulusal arazi kullanım planlamalarında, uygun politika ve mevzuatta, yönetim faaliyetlerinde ve halkın eğitimine yönelik faaliyetler ile tüm sulak alanların, akılcı kullanımlarını sağlamaktır.

RAMSAR Sözleşmenin amacını teşkil eden sulak alanlar, bataklık, sazlık, sulak çayırılık, turbiyeler veya sularıdır. Bunlar doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu olabilir. Denizlerin gel-git hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri de buna dahildir. Sözleşmenin 2. maddesine göre akit devletler, kendi toprakları içindeki elverişli sulak alanları ‘Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesi’ne’ dahil edilmek üzere tayin edecektir.

Bu sulak alanların seçimi onların ekoloji, botanik, zooloji, limnoloji ve hidroloji yönlerinden uluslararası önemlerine göre yapılmalıdır (2/2).

Sözleşmenin 3. maddesiyle akit taraflara listeye kaydettirdikleri de dahil olmak üzere sınırları içindeki sulak alanların ekolojik karakterlerinin, teknolojik gelişme, kirlenme veya insan müdahalesi ile değiştiğini, değişmekte olduğunu veya değişme ihtimali bulunduğunu en kısa zamanda haber alacak bir düzenleme yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Sözleşmenin 4 maddesi ile **listeye dahil olsun veya olmasın, sulak alanlarında tabiatı koruma alanları ayırarak sulak alanlarının ve su kuşlarının korunmasını geliştirecek ve inzibati tedbirleri alacakları** belirtilmiştir.

Ramsar Sözleşmesi'ne taraf olan ülkeler 3 temel yükümlülüğü yerine getirmeyi kabul etmektedir. Bunlar;

- Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesine (Ramsar Listesi) uygun sulak alanları eklemek, diğer bir deyişle en az bir adet sulak alanı Ramsar Alanı olarak ilan etmek,
- Sulak alanları etkin bir şekilde yönetmek; ulusal arazi kullanım planlamalarında, uygun politika ve mevzuatta, yönetim faaliyetlerinde ve halkın eğitime yönelik faaliyetler ile tüm sulak alanların akılcı kullanımlarını sağlamak,
- Sınır aşan sulak alanlar, ortak sulak alan sistemleri, ortak türler ve sulak alanları etkileyecek gelişme projelerinde uluslararası işbirliğini sağlamaktır.

3. Dava Konusu MAK kararı ormanlardaki tahribatı arttırmaktadır.

Yukarıda sulak alanlar için izah ettiğimiz olumsuzluklar ve iklim değişikliği ile uyumsuzluk politikaları, ormanlık sahalar için de geçerlidir. Beyanda tekrara düşmemek adına öncelikle yukarıdaki açıklamalarımıza atıf yapıyoruz.

Dava konusu MAK kararından da görüleceği üzere, avlak olarak kabul edilen alanlara ormanlık sahalar da girmektedir. Ormanlar, temel kara ekosistemlerdir. Karasal flora ve fauna ile biyoçeşitliliğin önemli bir bölümünü barındırırlar.

Biyolojik çeşitlilik belirli bir alandaki canlı çeşitliliğini ifade eden ve o alanın ne kadar sağlıklı bir yaşam ortamı olduğunu belirten bir terimdir. Her bir tür yaşamını devam ettirmek için diğer türler ve cansız varlıklara ihtiyaç duyar. Canlı ve cansız varlıkların bir arada uyum içinde bulunduğu bu ortama ise ekosistem adı verilmiştir. Bu sistemde her bir unsur farklı bir görev üstlendiğinden, herhangi bir değişiklik ya da yok oluş sistemin dengesini farklı bir yöne kaydırır. Dolayısıyla insan eliyle yapılacak her bir değişikliğin ekosistem üzerindeki etkisi ancak bütüncül bir bakış açısı ile ele alınabilir.

Ormanlar üzerinde tasarrufta bulunulurken, orman ekosistemlerinde yaşayan yaban hayatı türlerinin de düşünülmesi ve dikkate alınması gereklidir. Ayrıca ormanda yapılacak her türlü faaliyet ve müdahalenin de yaban hayatı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri göz önüne alınarak, buna göre hareket edilmesi gerekmektedir.

Ormanlar önemli biyolojik üretim alanları olup, balık türleri ve su kuşları da olmak üzere, birçok bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır. Ormanların, biyoçeşitliliği koruma fonksiyonları yanında toplum refahına hizmet etme potansiyelleri vardır.

Ne var ki, aşırı ve plansız faydalanma halinde, bu alanlar bozulma sürecine girmektedir ve kontrol altına alınması, bugün için hayati önem arz etmektedir.

Hâlihazırda ülkemiz yaban hayatının en önemli sorunu, planlı yönetim imkanından mahrum olması, başka bir ifadeyle yaban hayatı yönetim faaliyetinin sağlam ve geçerli bir plana dayanmıyor oluşudur. Yaban hayatı yönetiminin temeli, doğal sürecin korunmasıdır. Bunun için, ormanda yaşayan bütün türler göz önüne alınarak, ekosistem ve genetik çeşitliliğin korunması amacı gözetilmelidir.

Ne var ki plansız ve denetimsiz avcılık karar ve faaliyetleri sonucunda ormanlık sahalar zarar görmekte, orman ekosistemleri ve biyoçeşitlilik tahrip edilmektedir. Dava konusu MAK kararı bu sebeple de iptal edilmelidir.

4. Dava konusu MAK kararında, av limitleri, ava açık/kapalı alanlar, avlanma süreleri herhangi bir bilimsel çalışmaya dayalı olmaksızın belirlenmektedir

4.1. Davaya konu MAK kararının giriş kısmında atıf yapılan 4915 sayılı Kanunun 4/1 fıkrasında yer alan amir ilke gereğince, koruma altına alınan hayvanlar avlanamaz.

4915 s. Kanun;

Av ve yaban hayvanlarının korunması ve koruma alanları

Madde 4 - Yaban hayvanı türleri içinde yer alan ve Bakanlıkça belirlenen av hayvanlarından, korunması gerekenler Merkez Av Komisyonunca, av hayvanlarının dışında kalan yaban hayvanları ile diğer türler gerektiğinde ilgili kuruluşların uygun görüşleri alınarak Bakanlıkça koruma altına alınır. Bu karar Resmî Gazetede yayımlanır. **Koruma altına alınan yaban hayvanları avlanamaz.**

İlgili kanuna istinaden çıkartılan **Merkez Av Komisyonu, İl Ve İlçe Av Komisyonlarının Görevleri, Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik**'te ise şöyle denilmektedir:

Korunacak av hayvanlarının belirlenmesi

MADDE 21 – (1) İl ve ilçe av komisyonları Bakanlıkça tespit edilen ve ilan edilen av hayvanları türleri listesinde bulunan av hayvanlarından; il veya ilçe mülki sınırları içindeki devlet avlağı ve genel avlalarda **popülasyonlarındaki birey sayıları azalan ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan** av hayvanı türlerini, Merkez Av Komisyonu Kararının geçerli olduğu süreler de korunmasını veya bunların avlanmasının yasaklanması için bir üst komisyona teklifte bulunabilir.

Düzenleme bu şekilde olmasına karşın avlalarda yaşayan yaban hayvanlarının popülasyonu hakkında bilimsel çalışmalar yürütülmemektedir. İlçe ve il av komisyonlarca popülasyon ile ilgili tutulan anket ve formlarda belirlenen sayıların objektif olup olmadığı belli değildir. **İl ve ilçe av komisyonları bilimsel saptamalar yapmadan, hayvanların popülasyon durumunu belirlemeden av listesi oluşturmaktadır.**

İddiamıza emsal teşkil etmesi açısından dava dilekçemizin ekinde sunmuş olduğumuz Mardin İl Av Komisyonunca 2020 ve 2021 yılı Mardin ilinde bulunan 19 avlakla ilgili tutulan anket formlardan bu durum açıkça görülmektedir. **Avlaklarda bulunan yaban hayvanlarının sayısı kopyala / yapıştır usulü ile formlar doldurulmaktadır.**

İlgili Yönetmeliğin aynı maddesinin 3 nolu bendinde ise şu hüküm mevcuttur:

*(3) Merkez Av Komisyonu, korunacak av hayvanı türlerinin avını, sayılarının ve popülasyonlarındaki birey sayılarının azaldığı avlakları göz önünde bulundurarak **bölgesel olarak** da yasaklayabilir.*

Yönetmeliğin bu fıkrası ile nesli tehlike altında olan (yani korunan) bir tür için bölgesel bazlı bir yasaklamanın mümkün olduğunu belirtmiştir. **Ne var ki davalı idare, bölgesel yasaklamayı, şehirlerin mülki sınırına göre yasaklama olarak anlayıp uygulamaktadır.**

Bu yaklaşımın hukuka aykırılık oluşturduğu iki ana alan vardır:

- 1) **Yönetmelikteki bölgesel koruma düzenlemesi yoluyla kanundaki mutlak koruma ilkesi ihlal edilmektedir.** Çünkü ne KAK md. 4 te ne başka bir maddede, koruma altına alınan hayvanla ilgili av yasağının bölgesel bazda kalabileceği düzenlenmemiştir. Bilakis KAK md. 4 ile korunacak hayvanların avlanamayacağı amir bir hükümle açıkça belirtmiştir. Ancak Yönetmelik, Kanunun bu amir hükmünü ihlal ederek, koruma altına alınan hayvanların korunmasını bölgesel bazda sınırlamaktadır. Bölgesel bazlı koruma, diğer bir ifadeyle mülki sınır bazlı koruma, Kanuna uygun değildir.
- 2) **Bölgesel koruma alanlarının illerin mülki idare sınırları esas alınarak belirlenmesi, bilimsel değildir.** Yaban hayvanlarının mülki idare sınırlarını bilerek hareket etmelerini kendilerinden beklemek, akıl dışı bir yöntemdir. Yaban hayvanları, kendi beslenme, barınma ve üreme alışkanlıklarına göre hareket ederler. Bu sebeple, bir yaban hayvanının beslenme, barınma ve üreme alanlarının birden fazla ilin mülki sınırları içinde kalması gayet doğaldır. Bu illerden birisinde avın yasaklanması, diğer komşu illerde avın yasak olmaması durumunda, avı yasak olan canlının yasak olmayan ilin sınırlarına girdiğinde öldürüleceği aşıkardır. Bu kadar düz, açık ve bilimsel bir gerçeği görmeyen davalı idarenin, mülki sınırlara göre av alanlarını belirlemesi hukuka aykırıdır. Bu konu, aşağıda daha ayrıntılı olarak izah edilecektir.

Bu sebeple, dava konusu MAK kararının “**İl Bazında Avlanması Yasaklanan Türler**” başlıklı 3.maddesinin iptali gerekmektedir.

4.2. Yaban hayvanların avlanma sürelerinin belirlenme usulü de bilimsellikten uzaktır.

İptali istenen MAK kararının “**Avlanma Süreleri, Türler ve Avlanma Günleri**” başlıklı **2.maddesinde**, avına izin verilen türler, avlanma bölgeleri, av başlangıç ve bitiş tarihleri tablolar halinde verilmiştir.

Merkez Av Komisyonu, İl Ve İlçe Av Komisyonlarının Görevleri, Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik madde 22 şöyle demektedir:

Avlanmasına izin verilecek av hayvanlarının avlanma süreleri, zamanı ve günlerinin tespiti

MADDE 22 – (1) İl ve ilçe av komisyonları Bakanlıkça tespit ve ilan edilen av hayvanları türleri listesinde bulunan sürüngen, kuş ve memeli av hayvanlarının sınıf ve türlerine göre eş tutma, üreme, yavru büyütme, erginleşme gibi yaşam evreleri ve popülasyon durumları göz önünde bulundurularak avlanmasına izin verilecek av hayvanlarını ve avlanma sürelerinin başlama ve bitiş tarihleri ile avlanma günlerini ve zamanını tespit ederek bir üst komisyona teklifte bulunur.

(2) Avlanma sürelerinin başlama ve bitiş tarihleri ile avlanma günlerinin ve zamanının tespitinde il veya ilçelerde veya üniversitelerde yapılmış ve Genel Müdürlüğe intikal ettirilmiş varsa bilimsel veriler ve araştırmalar da göz önünde bulundurulur.

Daha önceki yıllarda çıkan MAK kararları incelendiğinde, yaban hayvanlarının avlanma başlangıç ve bitiş tarihlerinin aynı olmadığı görülmektedir. Örneğin, Doğu Anadolu Bölgesinin kendine has koşulları ile Ege Bölgesinin koşulları aynı olmadığından, av başlangıç ve bitiş tarihleri bu tür bölgesel farklılıklar ve yaban hayvanlarının mevsimsel/coğrafi üreme ve göç farklılıkları dikkate belirlenmiştir. 2005 yılı MAK kararından 2018-19 yılı MAK kararlarına kadar bu farklılıklar göz önünde bulundurularak, bölgelere göre farklı başlangıç ve bitiş tarihleri belirlenmiştir.

Ne var ki av konusu yapılan 2021-22 yılı MAK kararında bölgelere göre av başlangıç/bitiş tarihlerinin farklılaşması hususu yoktur. 2021 MAK kararında tüm bölgelerimizin av başlangıç ve bitiş süreleri aynıdır. Adeta kopyala yapıştır yöntemiyle belirlenmiştir.

Dava konusu yapılan 2021-22 MAK kararında, madde 2, Tablo 1.'de;

- 1.Grup kuşlar için tüm bölgelerde av başlangıç tarihi aynıdır (21.08.2021); bitiş tarihi B. Akdeniz, Marmara, İç Anadolu, G.D. Anadolu, B. Karadenizde aynıdır (14.11.2021).
- 2. Grup kuşlar için tüm bölgelerde av başlangıç ve bitiş tarihleri aynıdır (16.10.2021 – 09.01.2022).
- 3. Grup kuşlar için tüm bölgelerde av başlangıç ve bitiş tarihleri aynıdır (16.10.2021 – 06.03.2022).
- 4. Grup kuşlar için tüm bölgelerde av başlangıç ve bitiş tarihleri aynıdır (21.08.2021 – 06.03.2022).
- 1.Grup memeliler için tüm bölgelerde av başlangıç ve bitiş tarihleri aynıdır (16.10.2021 – 09.01.2022).
- 2.Grup memeliler için tüm bölgelerde av başlangıç ve bitiş tarihleri aynıdır (21.08.2021 – 06.03.2022).

Neticede, daha önceki MAK kararlarında gözetilen bölgeden bölgeye değişen av başlangıç-bitiş tarihleri dava konusu 2021-22 MAK kararında dikkate alınmamıştır.

Bu tarihlerin bilimsel esaslara uygun olarak belirlenmediği açıktır. Oysa her bir bölgenin kendine has iklimi, coğrafi özellikleri, yüksekliği, denize olan mesafesi vb. buradaki hayvanların yaşam imkanlarını da belirlemektedir. Bu nedenle davalı idarenin av süresinin başlangıç ve bitiş tarihlerinin belirlenmesi konusunda, herhangi bir araştırmaya ve bilimsel raporlara dayanmamış olduğu açıktır. Zira tüm bölgeler için aynı tarihler yazılmıştır. Bu durum, dava konusu MAK kararı md. 2'nin hukuka aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiğini göstermektedir.

5. Dava konusu MAK kararının hukuka aykırılığı aşağıda canlı türleri ve ava açık/kapalı iller üzerinden verilen somut örneklerle de açıklanmaktadır:

5.1. ÜVEYİK- KEKLİK-ÇAKAL-TİLKİNİN DURUMU

Üveyik: 2005-2021 yılları arasındaki MAK kararları incelendiğinde, üveyik avında ciddi düşüş hemen fark edilmektedir. MAK kararlarında 2005-17 yılları arasında üveyiğin av limiti 8 iken, bu giderek düşmüş ve 2017-18 yıllarında av limiti 5'e, indirilmiştir. Populasyonun hızla azalması nedeniyle tekrar av kotası indirilmiş ve 2019 dan sonra 3 olarak belirlenmiştir. Bu durum üveyiğin neslinin yıldan yıla hızlı bir şekilde azaldığını göstermektedir. Yani her geçen yılın birey sayısı azalan bir hayvan olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla idarenin bir envanter çalışması yapıp populasyon durumu hakkında bilimsel veriler alıp tedbiren avcılığını yasaklaması gerekirken, halen avcılığa konu edilmesi 4915 sayılı Kanunun 4. Maddesine uygun olmamaktadır. MAK kararlarında bile bu hayvanın neslinin giderek azaldığı apaçık ortadadır.

Keklik : Keklik türleri de ciddi bir düşüş içindedir. 2005 tarihinde MAK kararı gereği 16 ilde keklik türünün nesli tehlike altında iken bu sayı her yıl artmıştır. 2021 MAK kapsamında memleketin 52 şehrinde keklik türünün neslinin tehlike altına girdiği görülmektedir. 2021 tarihinde keklik türünün koruma altına alındığı illere baktığımızda bunların neredeyse tamamının 2005 tarihinde belirlenen 16 ilin komşu illeri olduğu fark edilmektedir. Karşılaştırmalı harita ekte sunulmuştur **(Ek.4).**

- Haritadan görüleceği üzere 2005 tarihinde Antalya ilinde nesli tehlikeye giren keklik, bu tehlike komşu şehirlere de sıçramıştır. 2021 MAK kararında görüldüğü üzere Antalya iline komşu olan Burdur ve Isparta illerinde de artık keklik türünün neslinin tehlike altına girdiği görülmektedir.
- Yine aynı şekilde 2005 MAK kararında görüleceği üzere Kastamonu, Bartın, Zonguldak, Sakarya, Yalova, İstanbul, Tekirdağ hattında mevcut olan keklik türünün neslinin tehlikeye girmesi sorunu, yıldan yıla giderek teker teker komşu şehirlere sıçramış ve MAK 2021'de görüldüğü üzere tamamı yukarıda yazılı şehirlere komşu olan Çankırı, Düzce, İzmit, Yalova, Çanakkale ve Balıkesir illerinde de artık keklik türünün nesli tehlike altına girmiştir.
- **Bütün bunlara rağmen bu çemberin tam ortasında kalan Bursa ilinde keklik avcılığı yasak değildir, serbesttir.**

Çakal: Çakallar da yine aynı şekilde popülasyonu hızla azalan hayvanlardandır. Bu durum MAK kararlarından anlaşılmaktadır. 2005 yılı MAK kararında hiçbir şehirde çakal türünün neslinin tehlike altında olduğuna dair belirleme yokken, MAK kararlarından anlaşıldığı üzere 2012 yılında 16 şehirde, 2021 MAK ‘ta ise 25 şehirde neslinin tehlike altına girdiği anlaşılmaktadır. Bu şehirler de birbirlerine komşu şehirlerdir. Bu haritayı da ekte sunuyoruz. (Ek.5).

Somutlaştırırsak;

- 2012 tarihinde Osmaniye ve Kilis ilinde baş gösteren çakalın popülasyonun azalması sorunu, yayılarak komşu illere de sıçramıştır. 2021 MAK kararında görüleceği üzere, Osmaniye ve Kilis ile beraber Gaziantep, Adıyaman ve Malatya illerinde de çakalların nesli tehlikeye girmiştir.
- **Antep - Mardin – Adıyaman üçgeninde popülasyonu azaldığı için av yasak olan çakal, bu üç şehrin ortasında bulunan Urfa ilinde yasak değildir.**
- Aynı şekilde 2012 tarihinde Bingöl ve Tunceli illerinde baş gösteren çakal popülasyonunun azalması sadece bu şehirlerle sınırlı kalmamış, komşu illerde de giderek azalmaya başlamıştır. 2021 MAK kararında görüleceği üzere, Tunceli’nin komşu şehri Erzincan’da, Bingöl’ün komşu şehri Muş ve güneyindeki Siirt ve Mardin illerinde de çakalların nesli tehlikeye girmiştir.

Tavşan: Tavşan için de aynı şey geçerlidir. 2005 MAK kararında 6 şehirde neslinin tehlike altında olduğu saptanan tavşan, 2021 MAK kararıyla şehirlerin sayısının 13 e çıktığı görülmektedir. Bu harita da ekte sunulmuştur. (Ek.6).

- 2005 tarihinde Bartın ve Zonguldak illerimizde nesli tehlike altına girmişken, 2021 MAKta görüleceği üzere komşu şehir Düzce’ ye de bu sorun sıçramıştır.
- 2005 tarihinde Sinop’ta başlayan popülasyon azalmasının önüne geçilmediği için bu tehlike giderek komşu şehirlere teker teker sıçramıştır. 2021 tarihinde Samsun, Giresun Rize ve Trabzon illerinde de tavşan türlerinin neslinin tehlike altına girdiği anlaşılmaktadır.

Tikinin durumunu gösterir karşılaştırmalı haritayı da ekte sunuyoruz. Tilki için de aynı sorunun yaşandığı görülmektedir. (Ek.7)

Dolayısıyla süreç incelendiğinde yaban hayvanların sayısının yıldan yıla yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığı MAK kararlarından anlaşılmaktadır. Burada dikkat çeken en önemli husus, nesli tehlikeye giren hayvanların olduğu illerdeki bu sorunun yıldan yıla komşu illere de sıçramış olmasıdır. **Bunun en büyük nedeni koruma alanının mülki sınırlarla belirlenmesidir. Oysa bunun etkin bir koruma yöntemi olmadığı örneklerden açıkça anlaşılmaktadır. Mülki sınırlara göre değil ekolojik, coğrafi, biyolojik koşullar, habitatlar ve bilimsel esaslar göz önüne alınarak koruma alanları oluşturulmalıdır.** Bu nedenle koruma altına alınan hayvanlar avlanamaz amir hükmü gereği, koruma esaslarının mülki sınırlara göre değil, tüm yurttan geçerli olacak şekilde uygulanması gerekmektedir. Dava konusu MAK kararı bu yönüyle hukuka aykırı olup, iptal edilmesi gerekir.

5.2. POPULASYONU AZALAN HAYVANLARIN BULUNDUĞU ŞEHİRLER GİDEREK ARTMAKTADIR

2005 MAK kararında görüldüğü üzere, 2005 yılında 30 şehirde nesli tehlike altında olan hayvanlar varken, bu sayıda sığrama olmuş ve 2021 MAK kararında görüldüğü üzere, 2021 yılında nesli tehlike altında olan hayvanların bulunduğu şehir sayısı neredeyse iki katına çıkmış, 56 olmuştur. Karşılaştırmalı harita ekte sunulmuştur. (Ek.8).

Burada dikkat çeken husus, sayısı artan şehirlerin birbirinden kopuk değil de neredeyse tamamının 2005 teki şehirlere komşu şehirler olmasıdır. Bu durum çok önemlidir. Ekte sunulan haritalardan da bu durum fark edilecektir.

2005 MAK kararı ve 2021 MAK kararı kıyaslandığında şu sonuç ortaya çıkmaktadır; bir şehirde bir hayvanın nesli tehlike altına girince bu sorun geniş alana yayılma eğilimi göstermekte ve komşu şehirlere de sığramaktadır. Mülki sınır esaslı koruma bu açıdan etkin değildir.

Bu durumu örneklerle açıklamak gerekirse;

(Not: MAK kararları ile hayvan popülasyonunun azaldığı tespit edilen şehirler, virüsün bulaştığı şehir olarak anılacaktır.)

- 2005 tarihinde Antalya ve Burdur illerine virüs bulaşmışken, 2021 MAK'tan görüleceği gibi bu şehirlere komşu olan Mersin, Isparta, Muğla, Aydın ve İzmir illerine de virüs bulaştığı görülmektedir.
- Yine 2005 tarihinde Adıyaman iline virüs bulaşmışken, 2021 MAK'tan görüleceği gibi geçen zaman içinde bu şehrin komşu şehirlerinden olan Kahramanmaraş, Kilis, Osmaniye, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin ve Siirt illerine de virüs bulaşmıştır.
- Yine 2005 tarihinde Kastamonu ve Sinop illerine virüs bulaşmışken, 2021 MAK'tan görüleceği üzere bu şehirlerin komşu şehirlerden olan sırasıyla Samsun, Amasya, Çorum, Çankırı, Karabük ve Düzce illerine de virüs bulaşmıştır.
- Yine 2005 tarihinde Ardahan ili ile Giresun iline virüs bulaşmışken, yıllar geçtikçe bu iki şehrin arasında bulunan komşu şehirlerinin tamamında ve güneyindeki şehirlerin birçoğuna virüs bulaştığı görülmüştür. 2021 MAK kararında görüleceği gibi bu iki şehrin arasında bulunan şehirlerden Artvin Rize ve Trabzon illerine, ayrıca bu şehirlerin güney şehirleri olan Erzurum, Erzincan Tunceli, Bingöl, Muş, Ağrı illerine virüs bulaşmıştır.

Bu şehirlerin tamamının birbirine mülki sınırlarla komşu olması tesadüf değildir. Dolayısıyla açıktır ki mülki sınırlarla hayvanları koruma almaya çalışmak beyhude bir çabadır.

Tüm bunlar şu açıdan önem taşımaktadır, istenildiği kadar mülki sınırlar baz alınarak koruma programı yapılsın bu yaban hayvanlarının popülasyonunu korumak konusunda yeterli değildir. Zira bu sınırlar beşeridir. Bu sınırlar çizilirken hayvanların yaşam koşulları ve habitatı göz önüne alınmış değildir.

5.3. 2005 VE 2021 MAK KARARLARI İNCELENDİĞİNDE, ARTIŞ GÖSTEREN ŞEYİN SADECE ŞEHİRLER OLMADIĞI, YABAN HAYVAN TÜRLERİNDEN DE NESLİ TEHLİKE ALTINA GİREN TÜRLERİN SAYISININ İKİ KATINA ÇIKTIĞI GÖRÜLMEKTEDİR.

Zira 2005 MAK kararından görüleceği üzere keklik türleri, Macar ördeği, tepeli pakta, tilki, sakarmek, kara tavuk ve tavşanın nesli tehlike altında olduğu anlaşılmaktadır; 2021 MAK kararında gördüğümüz üzere bu sayı geçen zaman zarfında tam iki katına çıkmış ve yukarıdaki nesli tehlike altında olan hayvanların listesine çakal, ada tavşanı, katabatak, su çulluğu, 6 çeşit karga türü, öter ardıç, yaban tavşanı, fiyu, tahtalı ve kaya güvercini de eklenmiştir.

5.4. ŞEHİR BAZLI KARIŞIK DEĞERLENDİRME

Hayvanların nesli her bölgemizde giderek tehlike altına girmektedir. Ülkenin doğusu, batısı, ortası, güneyi ve kuzeyinden illeri rastgele seçip burada genel durum hakkında geçmişle bir kıyaslama yapınca şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır;

- 2005 MAK kararında **BURDUR** ilinde sadece tilkinin nesli tehlike altında olduğu anlaşılmaktadır, 2021 MAK kararında Burdur'da bu sayı 10'a çıkmıştır. Tilki ile beraber; alakarga, küçük karga, ekin kargası, leş kargası, kum kekliği, karabatak, sakarca, öter ardıç ve kaşıkgaganın neslinin tehlike altına girdiği anlaşılmaktadır.
- 2005 MAK Kararında **HAKKARİ** ilinde nesli tehlike altında görülen hiçbir tür yok iken, 2021 yılında Hakkari ilinde yaban tavşanı, ada tavşanı, tilki, çakal ve karatavuk türlerinin nesli tehlike altına girdiği anlaşılmaktadır.
- 2005 MAK Kararında **DÜZCE** ilinde nesli tehlike altında görülen hiçbir tür yok iken, 2021 yılında Düzce ilinde yaban tavşanı, ada tavşanı ve bütün keklik türlerinin nesli tehlike altına girdiği anlaşılmaktadır.
- 2005 MAK Kararında **SİVAS** ilinde nesli tehlike altında görülen hiçbir tür yok iken, 2021 yılında Sivas ilinde, çulluk, kaya güvercini, sakarca, tahtalı, öter ardıç, ada tavşanı, tilki, çakal ve karatavuk türlerinin neslinin tehlike altına girdiği anlaşılmaktadır.
- 2005 MAK Kararında **ARDAHAN** ilinde nesli tehlike altında görülen hiçbir tür yok iken, 2021 yılında Ardahan ilinde tilki, çakal, karatavuk, kınalı keklik ve kum kekliği türlerinin neslinin tehlike altına girdiği anlaşılmaktadır.
- 2005 MAK Kararında **TRABZON** ilinde nesli tehlike altında görülen hiçbir tür yok iken, 2021 yılında Trabzon ilinde yaban tavşanı, ada tavşanı ile bütün keklik türlerinin neslinin tehlike altına girdiği anlaşılmaktadır.

Bu verilerin tamamı, MAK kararları tetkik edilerek hazırlanmıştır. Durum gerçekten vahimdir. Peki neden böyle olmaktadır? Bunun nedeni, bu şehirlerde av listelerine alınan yaban hayvanlarının gerçek popülasyon durumlarının tespit edilmemesidir. Gerçek Popülasyon belirlenmeden avcılığa konu edindikleri için sayıları giderek azalmakta en son yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Daha sonra idare tabiri caizse işi işten geçtikten sonra koruma programı yapmaktadır. Ancak korumayı da bölgesel bazda

ve mülki idare sınırlarına göre yapmaktadır. Oysa bunun etkin ve hukuka uygun bir koruma yöntemi olmadığı yukarıda izah edilmiştir.

Ekte sunmuş olduğumuz Mardin ilindeki avlaklarla ilgili tutulan anket ve formlarda görüleceği üzere hayvan popülasyonu kopyala yapıştır yöntemi ile belirlenmektedir.

KAHRAMANMARAŞ AVLAKLARI

Yukarıdaki bölümlerde defaatle izah edildiği üzere, nesli tehlike altında olan türlere ilişkin av yasağının mülki il sınırlarına göre belirlenmesi yöntemi, etkin bir koruma yöntemi değildir. Çünkü bir hayvanın avı yasaklanmışsa, nesli tehlike altında olduğu içindir. Bu tehlikeyle mücadele için koruma alanı çemberinin sınırlarını mülki sınırlara göre belirlemek, bilimsel bir yaklaşım olmamaktadır.

Ne var ki davalı İdare, yıllardır av yasağını mülki sınırlara göre belirlemektedir. 2021 yılı MAK kararı da bu şekildedir.

Aşağıda Kahramanmaraş ili üzerinden birden fazla örnekle açıklanacağı üzere, bu koruma yöntemi etkili bir yöntem değildir.

Dava konusunu edilen 2021 yılı MAK kararı gereği bu yıl Maraş ilinde sadece kum kekliğinin avı yasaktır.

- 2021 MAK gereği Maraş'ta çakal türünün avı serbest. Ancak Gaziantep, Kilis ve Osmaniye illerinde çakal türünün avı yasak. Bu şehirlerin tamamı komşu şehirlerdir. Antep, Kilis veya Osmaniye illerinde yaşayan çakallar pek tabii Maraş iline geçebilirler. Maraş'a geçince de bu çakallar avlanabilecektir.
- Maraş'ta bulunan **Karabıyıklı Devlet Avlağı** Maraş-Adıyaman-Malatya hattından başlayıp güneyde Gaziantep sınır hattına kadar inmektedir. Maraş'a komşu şehir Malatya'nın tamamında 2021 MAK kararı gereği çakal ve tilkinin avı yasakken, Maraş'ta çakal ve tilki avına engel bir durum yok.
- Maraş'ta bulunan **Nurhak Devlet Avlağı**, Malatya il sınırına oldukça yakın. Dolayısıyla Malatya'da bulunan çakal ve tilkinin herhangi bir nedenden dolayı yakın olan Nurhak Devlet Avlağına girmesi halinde MAK gereği burada vurulmalarına engel bir durum görünmemektedir.
- Komsu şehir Adıyaman'da; fiyu, macar ördeği, karabatak türlerinin avı yasakken, Maraş'ta bunları avı yasak değil. Yani bu hayvanlar Adıyaman'dan Maraş'a gelirlerse onlar da vurulabilirler. Ve maalesef Maraş'ta bulunan **Dulkadiroğlu Dağı Devlet Avlağı** isimli avlak, Antep ile Adıyaman sınırına yakındır.
- Aynı durum **Kizirli Genel Avlağı, Engizek Dağı Devlet Avlağında ve Çağlayancerit Devlet Avlağında** da böyledir. Bu avlaklar da Adıyaman sınırına uzak değildir.
- **Tapkırankale Devlet Avlağı** ile **Söğütlü Devlet Avlağında** da durum böyledir. Bu avlaklar da Malatya sınır hattındadır.
- **Türkoğlu Devlet Avlağı, Geben Devlet Avlağı, Andırın –Elmadağ Devlet Avlağı, Andırın Başdoğan Devlet Avlağında** da durum böyledir. Bu avlaklar da Osmaniye-Adana sınır hattına yakındır. Yukarıda bahsettiğimiz sorunlar burada da yaşanabilir.

- Cennetpınar Genel Avlağında ile Gavurgölü Genel Avlağında da durum böyledir. Bu avlaklar Gaziantep mülki sınırına kadar yaklaşmaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz sorunlar burada da yaşanabilir.
- Yine Göksün İlçesindeki **Göksün Devlet Avlağı** Sivas sınırına kadar yaklaşmaktadır. Sivas ilinde çakal, ada tavşanı, tahtalı, tilki, kaya güvercini, kara tavuk, öter ardıç, çulluk ve sakarcanın avı yasakken bu hayvanlar için Maraş'ta herhangi bir av yasağı uygulanmamaktadır. Yani bu hayvanlar Maraş'taki herhangi bir avlağa geçerlerse onlar da vurulabilir.
- Maraş'taki **Keklikoluk Devlet Avlağında, Binboğa Genel Avlağında, Tanır Devlet Avlağı, Ve Kuzey Elbistan Genel Avlağında** da benzer durum var, bu avlakların kuzeyi Kayseri-Sivas hattıdır. Aynı sorun burada da var.

Yukarıda yabani hayvanların neslinin tehlike altına girmesinin ilk başta bir şehirde başlayıp sonra komşu şehirlere sıçradığına ilişkin örneklerden de görüleceği üzere, av yasağının illerin mülki sınırları baz alınarak yapılması bilimsel ve etkin bir çözüm değildir.

İdare artık şu gerçeği görmezden gelmeye son vermelidir; Sivas'taki avlakta aç kalan bir tilki beslenmek için ya da üremek için için Kahramanmaraş'a kadar gidebilir. Yaban hayvanları çeşitli iklimsel veya biyolojik nedenlerden dolayı da yer değiştirebilirler. Mülki sınırlar biz insanlar için vardır hayvanlar bu sınırları bilmezler.

MARDİN İLİNDE İL AV KOMİSYONUNUN POPULASYON BELİRLEME ÇALIŞMALARI

Mardin İl Av Komisyonu tarafından avlaklarda bulunan yaban hayvanların popülasyon durumunu belirleme araştırmasına dair tutulan anket ve formları ekte sunulmuştur. (Ek.9).

“Mardin Popülasyon Anket ve Formları” isimli dosyada 5 ile 89. Sayfa arasındaki tutanaklar, Mardin'deki 19 avlağa dair 2020 ve 2021 yılında tutulan anket ve formlardır. Bu belgeleri şu şekilde özetleyebiliriz;

Mardin ilinde 8 genel avlak ve 11 Devlet avlağı olmak üzere toplamda 19 avlak vardır. Her yıl avcılık limit ve kotasının belirlenmesi için bu avlaklarda bulunan yaban hayvanların KAK md. 5 gereği popülasyon belirlenmesi gerekmektedir, çünkü bu avlaklarda yaşayan yaban hayvanların sayısı göz önüne alınarak idarece av listesi, kotası ve limiti belirlenmekte ve bu MAK'a iletilmektedir.

Ancak aşağıda görüleceği üzere, Mardin'deki avlaklarda bulunan yaban hayvanları idarece sayılmamakta, popülasyona ilişkin idarece tutulan anket ve formlar ise kopyala-yapıştır usulüyle hazırlanmaktadır.

Bu 19 avlağın 2020 ve 2021 yılı için tutulan anket ve formlarını incelendiğinde, bu form ve anketlerde sadece, avlaklarda yaşayan yaban hayvanlarına ilişkin idarece tutulan birtakım sayısal veriler yer almaktadır.

Ne var ki bu formlardan (Doğanlı Genel Avlağına ilişkin form hariç, o boştur), 2020 yılı için tutulan 18 avlağa dair formlar aynıdır. Bu formlara göre, bütün avlaklarda 100 hektara düşen yaban hayvanların sayısı Mardin'deki 18 avlakta da eşittir. Bu hayli enteresan bir durumdur.

Somutlaştırsak, 2020 yılında idarece Mardin'deki avlaklarda (güya) yapılan popülasyon belirleme çalışmasına göre, 100 hektarda bulunan yaban hayvanların sayısı ildeki 18 avlağın tamamında eşit olup şöyledir;

- yaban tavşanı birey sayısı 15,
- kınalı keklik birey sayısı 8,
- karataşuk birey sayısı 10,
- karataşuk birey sayısı 10,
- kaya güvercini birey sayısı 10,
- öter ardıc birey sayısı 10 dur.

İlginçtir ki Mardin İl Av Komisyonu'nun bu anket ve formlarına göre 2020 yılında, 100 hektara düşen hayvan sayısı ilde bulunan bütün avlaklarda aynı ve eşittir. Açıktır ki 2020 yılında avlaklardaki popülasyon belirlemesi baştan savma bir şekilde ve kopyala yapıştır ile yapılmıştır.

Fakat idarenin sayılara ilişkin bu kopyala/yapıştır işlemi 2020 ile sınırlı kalmamıştır. İdare aynı şeyi 2021 yılında da tekrar etmiştir. 2021 yılında ilde bulunan 19 avlakla ilgili idarece tutulan formlara göre, 100 hektardaki yabani hayvanların sayısı yine ildeki bütün avlaklarda eşittir. 2021 yılında idarece avlaklarda yapılan popülasyon belirleme araştırmasına göre, 100 hektarda bulunan yaban hayvanların sayısı ilimizde bulunan 19 avlağın tamamında eşit olup şöyledir;

- yaban domuzu birey sayısı 1. Bonitet : 5
- yaban tavşanı birey sayısı 15,
- Kınalı keklik birey sayısı 2. Bonitet : 8
- Tilki birey sayısı: 2
- Tahtalı birey sayısı: 5
- Kaya güvercini birey sayısı : 10

Verilerden de anlaşılacağı üzere, avlaklarda yaşayan yaban hayvan sayısı ve popülasyonun belirlenmesi bilimsel yöntemlere dayalı yapılmamaktadır. Bunları baz alarak karar veren MAK kararı da hukuka uygun olmamaktadır çünkü zincir işlem olarak düşündüğümüzde, halkalardan biri, dayanak işlem (il av komisyonu kararı) hukuka uygun değildir. Mardin haricindeki diğer il av komisyonlarının da kendi illerine ait popülasyonları bilimsellikten uzak bir şekilde benzer kes/kopyala yöntemi ile oluşturup, Merkez Av Komisyonuna ilettiğini düşünmek hatalı olmayacaktır. Böylece il av komisyonlarından gelen gerçek dışı verilerle oluşan Merkez Av Komisyonu'nun kararının da gerçeklikten uzak hukuken sakatlanmış işlemler olduğu açıktır.

MAHALLİ SINIRLARA GÖRE AYRILMIŞ OLAN SİİRT VE ÇEVRE İLLERDEKİ AV YASAKLARI VE ARALARINDAKİ ÇELİŞKİLER

Alınan MAK kararında Siirt'te sadece ÇAKAL avı yasaklanmıştır. Çevre illerden olan Batman, Şırnak, Bitlis ve Van'da ise herhangi bir türle ilgili av yasağına rastlanılmamıştır.

Yine çevre il olan MARDİN'de ise sadece ÇAKAL ve KUM KEKLİĞİ avı yasaklanmıştır.

Mardin ve Siirt'te ÇAKAL avının yasak olması ve diğer komşu illerde bununla ilgili herhangi bir düzenlemenin olmaması kendi içerisinde büyük bir çelişki yaratmaktadır.

Siirt'te avı yasak olan ÇAKAL'ın komşu illere gitmesi durumunda burada rahatlıkla avlanacaktır.

Siirt ile ilgili Bir başka hukuksuzluğa daha değinmekte fayda bulunmaktadır: Siirt Valiliğinin 11 Ağustos 2021 tarihli ve 31565 sayılı 1. Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan MAK kararı üzerine 13.08.2021 tarihinde yaptığı yazılı açıklamasına göre MAK'ta avlanması yasak olmasına rağmen çakalın avlanabileceği belirtilmiştir:

“ Merkez Av Komisyonu;

*Avın açılış ve kapanış tarihlerini, Avına izin verilen av hayvanları ile avcı başına avlanabilecek bir günlük av hayvanı limitlerini, Avlanma günlerini, Avlanmanın yasak olduğu avlaklar ile sahaları, Av dönüşünde avcılarının taşıyacakları av hayvanı miktarını, Devlet ve genel avlaklarda avlanmayla ilgili hususları, Avlanmada kullanılması ve bulundurulması yasaklanan araçlar, gereçler ve özelliklerini, Mücadele amaçlı avlanma usulünü belirlemiştir. Buna göre avlanma; tüm bölgelerimizde aynı gün 21 Ağustos 2021 tarihinde bıldırcın, üveyik, alakarga, küçük karga, ekinkargası, leşkargası, karabatak, saksagan, yaban domuzu ve **çakal** **avı** ile başlayacaktır.....”¹⁰*

Bu açıklama, kendi içerisinde çelişkiler barındıran dava konusu MAK kararının dahi illerde uygulanırken ne denli dikkatsiz ve özensiz davranıldığının en açık göstergesidir.

6. Dava konusu MAK kararının alınış usulü de hukuka aykırıdır

Merkez Av Komisyonu, İl Ve İlçe Av Komisyonlarının Görevleri, Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik madde 20 şöyle demektedir:

Merkez Av Komisyonunun toplanması, karar alması ve çalışma şekli

MADDE 20 – (1) Merkez Av Komisyonu toplantısına Bakan veya görevlendireceği Bakan Yardımcısı başkanlık eder.

(2) Merkez Av Komisyonunun olağan toplantısı, 5 inci maddede belirtilen ve bu Yönetmelik doğrultusunda seçilen komisyon üyelerine toplantı tarihinden en az onbeş gün önceden komisyon başkanınca yazılı tebligatla bildirilir.

3) Merkez Av Komisyonu yılda en az bir kez ve en geç Mayıs ayı sonuna kadar komisyon üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Komisyon toplantısında kararlar toplantıya katılan üye sayısının salt çoğunluğu ile alınır. Oylamada eşitlik halinde başkanın oyu iki oy sayılır.

(4) Toplantı gündemi ve il av komisyonlarından gelen kararların değerlendirildiği taslak karar metni toplantı gününden en az bir hafta önce komisyon üyelerine, Bakanlıkça gönderilir.

(6) Merkez Av Komisyonu il av komisyonu kararlarını bilimsel raporlar ve çalışmalar ile taraf olunan uluslararası sözleşmeler çerçevesinde değerlendirir. Komisyon, **gerekçe göstererek** il av komisyonu görüşünden farklı karar alabilir.

¹⁰ <https://artisiirt.com/siirt-valiliginden-av-sezonuyla-ilgili-aciklama-71234.html>

- Dava konusu MAK kararının yönetmelikte anılan tebligat usulüne uyug alınıp alınmadığı karardan belli olmamaktadır. Bu hususun öncelikle araştırılıp, toplantıya katılan bazı üyelere tebligatın yapılmamış olması veya usulsüz yapılmış olma ihtimalinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.
- Aynı şekilde, 2021 yılı MAK toplantısı Mayıs sonuna kadar değil, 31 Haziran'da toplandı. Bakanlık duyuruları ve İç İşleri Bakanlığı Genelgeleri incelendiğinde, MAK toplantısının ertelendiğine ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. Toplantının yasal süresinde yapılmamış olması nedeniyle MAK kararı sakattır.
- Yine 2021 yılı MAK kararına bakıldığında, toplantıya kimlerin katıldığı, salt çoğunluğun sağlanıp sağlanmadığı, kararın ne şekilde alındığını, kararda salt çoğunluk sağlanıp sağlanmadığını bilinmemektedir.
- Taslak karar metni tüm üyelere usulüne uygun gönderilmemiştir
- MAK, bazı illerin il av komisyonundan gelen kararından farklı karar verdiği halde bunların gerekçesi MAK kararında yoktur. Örnek olarak, Mardin ilinden gönderilen il av komisyonu kararıyla MAK birebir aynı değildir. Dolayısıyla il av komisyonu görüşünden farklı olarak alınan bir karar var ise, bunun MAK'ta gerekçelendirilmesi gerekir. Zira İdare gerekçesiz işlem yapamaz. Kararda gerekçe olmadığı zaman takdir hakkını kullanmış anlamına gelmektedir. Bu da işlemi sakat hale getirir.

Yukarıdaki gerekçelerle, 2021 yılı MAK kararın alınma usulüne uyulmadığından dolayı, dava konusu 2021 yılı MAK kararı usul yönünden de iptal edilmelidir.

7. Biyolojik Çeşitliliğin Korunması, İklim Değişikliğiyle Bağlantılı Olarak Hem Bir Uluslararası Yükümlülük Hem De Bir Ulusal Hedef Hâline Gelmiştir.

DURMAZ'ın belirttiği üzere Türkiye, iklim değişikliğine uyum politikaları ekseninde çevresel kamu düzeninin tesisi için atılacak adımlar ve hedefler konusunda iki önemli çıktıya sahiptir. Bunlar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanan Türkiye'nin 2010-2023 yıllarını kapsayan İklim Değişikliği Stratejisi ile Türkiye'nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'dır. Bu iki çıktı Su Kaynakları Yönetimi; Tarım ve Gıda Güvencesi; Ekosistem Hizmetleri, Biyolojik Çeşitlilik ve Ormancılık; Doğal Afet Risk Yönetimi ve İnsan Sağlığı şeklinde beş sektörde uyum planlamasına odaklanmaktadır¹¹.

İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'nda yer alan **Ekosistem Hizmetleri, Biyolojik Çeşitlilik Ve Ormancılık** başlığı altında iklim değişikliğinin biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi ve izlenmesi hedeflenmektedir. Ulusal ölçekteki iklim değişikliği model çalışmaları sonuçlarının biyolojik çeşitlilik açısından önemli alanlarla örtüştürülerek koruma öncelikli alanların belirlenmesi de Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'nda önemli bir hedef olarak belgelendirilmiştir. Ayrıca İklim Değişikliği Stratejisi'nde de iklim değişikliğine uyum sürecindeki kısa vadeli ulusal hedeflerden biri olarak "iklim değişikliğinin hassas ekosistemler, kentsel biyotoplar ve biyolojik çeşitlilik üzerine olabilecek olumsuz

¹¹ DURMAZ, Seda Yurtcanlı, İklim Değişikliği, Afetler Ve İnsan Hakları: Çevresel Zorunlu Göç, Doktora Tezi, İstanbul, 2019, Dipnot: 1239

etkileri tespit edilecek, hassasiyet değerlendirmesi yapılacak ve bunların korunmasına ilişkin tedbirler alınacaktır.” cümlesine yer verilmiştir.

Esasında biyoçeşitliliğin korunması yönündeki irade, daha önce Danıştay’ın kararlarına da yansımış olup 26.11.2014 tarihli kararda “Yapılmak istenen proje ile biyolojik çeşitliliğin zarar görmesi ve türlerin yok olması sonucu doğal dengenin bozulmasının kaçınılmaz olduğu, doğal dengenin bozulmasıyla birlikte insan yaşamının tehlikeye düşebileceği, ayrıca biyoçeşitliliğin yok olmasının dolaylı olarak büyük ekonomik kayıplara da neden olacağı açıktır. O halde biyoçeşitliliğin korunmasında belirgin bir kamu yararı olduğu göze çarpmaktadır.” şeklinde hüküm kurulmuştur¹².

Hem siyasi iradeye hem de yargı kararlarına yansıdığı üzere, alınacak kararların biyolojik çeşitliliğe olan etkisi değerlendirilmeli, eğer biyolojik çeşitliliğin zarar görmesine neden olacaksa bu karardan vazgeçilmelidir. Zira “biyoçeşitlilik kaybı, sadece çevreyi değil, aynı zamanda ekonomiyi ve küresel güvenliği de etkileyen etik bir sorun, aynı zamanda insanın kendini koruma meselesidir. Gıda, lif, su, enerji, ilaç ve diğer genetik materyallerin elde edilmesinde önemli rol oynayan biyoçeşitlilik, iklimin düzenlenmesi, su kalitesinin sağlanması, kirliliğin önlenmesi, bitkilerin tozlaşması, taşkınların kontrolü, fırtına ve dalgaların önlenmesinde kilit önem taşır¹³”.

Türkiye, ayrıca tarafı olduğu BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ni ve dünya toplumunun iklim değişikliğine ilişkin ortak gayesini temsil eden Paris Sözleşmesi’ni de dikkate almak durumundadır. Her ne kadar Paris Sözleşmesi henüz Türkiye tarafından onaylanmamış ise de Eylül 2021’de Birleşmiş Milletler’in 76. Genel Kurul toplantısında konuşma yapan Cumhurbaşkanı, söz konusu sözleşmenin onaylanacağına ilişkin irade ortaya koymuştur. Cumhurbaşkanı’nın sözleri şu şekildedir:

“İnsanoğlu tarih boyunca sürdürdüğü gelişme ve kalkınma arayışında dünyanın bize sunduğu kaynakları maalesef hoyratça kullanmıştır. Asırlardır devam eden bu sürecin sonunda, tabiatın kendi dengesi dışında, **tamamen insanoğlunun yol açtığı tehditlerle karşı karşıya bulunuyoruz. İklim değişikliği, hava kirliliği, su ve gıda güvenliği, biyoçeşitliliğin kaybı** gibi başlıklar altında toplayabileceğimiz sorunlar insanlığın geleceğini belirsizliğe atacak boyuta ulaşmıştır. Bu başlıklardan iklim değişikliği, çevre sorunu olmanın ötesinde telafisi imkânsız sonuçlara yol açması bakımından üzerinde özellikle durulması gereken bir konudur... En önemli karbon yutak alanları arasında yer alan ormanların bir yandan arazi kullanımıyla diğer yandan yangınlarla yok olmaya yüz tutması dünyamızı bekleyen bir diğer tehlikedir. Sıcaklık artışının etkilediği bir diğer alan da denizlerimizdir... Değerli delegeler, işte tüm bu gelişmeler üzerine dünya devletleri olarak iklim değişikliğiyle mücadele için 2015 yılında bir araya gelerek Paris İklim Anlaşması konusunda mutabık kaldık... Hepimize düşen görev bu tehdit karşısında hakkaniyete dayalı bir yük paylaşımıyla tedbirlerimizi almak, yükümlülüklerimizi süratle yerine getirmektir. Türkiye olarak bu anlayışla hareket ediyoruz,...Paris İklim anlaşmasına atılacak yapıcı adımlara uygun şekilde ve ulusal katkı beyanımız çerçevesinde önümüzdeki ay meclisimizin onayına sunmayı planlıyoruz.¹⁴”

¹² Danıştay 6.D., E. 2011/4773, K. 2014/7690, T. 26.11.2014

¹³ WWF Yaşayan Gezegen Raporu 2020, s. 6

¹⁴<https://acikradio.com.tr/acik-yesil/erdogan-bm-genel-kurulunda-paris-iklim-anlasmasinin-onaylanacagini-taahhut-etti>

Çevre Bakanı Murat Kurum da bu iradeyi yinelemiş olup¹⁵ eylem planı ve strateji belgesiyle de birlikte düşünüldüğünde devlet teşkilatının en üst mercilerinden gelen bu açıklamalar, hukuki öngörülebilirlik ilkesi gereğince Paris Sözleşmesi'nin onay sürecinin tamamlanmasına yönelik bir haklı beklenti yaratacak niteliktedir. Bu durumda dava konusu idari işlemin hukuki denetimi yapılırken Paris Sözleşmesi de bir ölçü norm olarak gözetilmeli ve çevre sorunlarının aynı zamanda küresel sorunlar olduğu hususu dikkate alınmalıdır. Ayrıca Urgenda İklim Değişikliği Davası'nda olduğu gibi devletlerin yetersiz iklim politikaları ve iklim değişikliğine ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmemeleri, kendi yargı mercileri önünde dava açılabilmesi olanağı yaratabilmektedir. Söz konusu davada iklim değişikliğinin ekosistemler, flora ve fauna üzerinde doğuracağı etkilere ve özellikle biyoçeşitlilik kaybına vurgu yapılmıştır¹⁶.

Aralık 2015'de BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) Taraflar Konferansı'nda 195 ülkenin onayıyla kabul edilen Paris Sözleşmesi, iklim değişikliğine karşı küresel çapta verilen mücadelede tarihsel bir dönüm noktasıdır. Taraflar; tüm ekosistemlerin, bu kapsamda okyanusların bütünlüğünün güvenceye alınması, bazı kültürlerin Toprak Ana olarak adlandırdığı biyoçeşitliliğin korunmasının önemi ve iklim değişikliğine müdahalede faaliyete geçerken "iklim adaleti" kavramının önemi hakkında uzlaşmıştır¹⁷. Söz konusu Sözleşme, BM Biyoçeşitlilik Sözleşmesi (UNCBD) ile birlikte değerlendirilmelidir. Zira biyolojik çeşitliliğin korunması gerekliliğini ön plana koyan Biyoçeşitlilik Sözleşmesi, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ile birlikte 1992 Rio Konferansı sonucu ortaya çıkan iki önemli metinden birini teşkil etmekte ve birbirinden ayrı düşünülemeyecek iki alandan birini kapsamaktadır.

WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) tarafından yayınlanan 10.09.2020 tarihli ***Yaşayan Gezegen Raporu***¹⁸ da ***avcılık, biyoçeşitlilik ve iklim değişikliği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar niteliktedir.*** Buna göre yaşamımızı sürdürmek için muhtaç olduğumuz havayı, tatlı suları ve toprakları bize her daim sağlayan doğa, insanın varlığı ve iyi bir yaşam standardına sahip olması için gereklidir. Doğa aynı zamanda iklimi düzenler, bitkilerin tozlaşmasını sağlar, zararlıları kontrol altında tutar ve doğal tehlikelerin etkilerini hafifletir. Dünyanın birçok yerinde insanların yiyecek, enerji ve malzeme ihtiyacı giderek artarken, bitkilerin ve hayvanların aşırı kullanımıyla doğanın gelecekte bu ihtiyaçları karşılama yeteneği giderek daha fazla törpüleniyor. 1970'den bu yana dünya genelinde omurgalı tür popülasyonlarının ortalama %68 azaldığını aktaran rapora göre 1992 Rio Konferansı'ndan bu yana gösterilen doğa koruma çabalarına karşın biyolojik çeşitlilikteki düşüş eğilimi hâlâ tersine çevrilemedi ve gezegenimizin tarihinde insanın doğa üzerinde bu kadar baskın olduğu bu dönem yaşanmadı. Ayrıca ülkemizde de yaban hayatına yuva olan doğal yaşam ortamlarının ekolojik yapısının ve biyolojik değerlerinin hızla kaybedilmekte.

¹⁵<https://csb.gov.tr/bakan-kurum-paris-iklim-anlasmasini-meclisimizin-onayina-sunuyoruz-bakanlik-faaliyetleri-31990>

¹⁶ Urgenda İklim Değişikliği Davası, Ekoloji Kolektifi, s. 27

¹⁷ Paris Anlaşması, Ekoloji Kolektifi, s.19

¹⁸ <https://www.wwf.org.tr/?10241/Yasayan-Gezegen-Raporu-2020>

Avlanma baskısıyla yaban hayvanlarının popülasyonları hızla azalırken, tehlike altındaki türlerin sayısı artıyor. Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) verilerine göre ülkemizde küresel düzeyde tehlike altındaki tür sayısı son 10 yılda dört kat artarak 400'e ulaşmış durumda. Yaşam ortamlarının tahribi, aşırı avlanma, zehirli maddeler, yüksek gerilim hatları, her geçen gün yaban hayvanları için hayatı daha da zorlaştırıyor. Ayrıca iklim değişikliğinin, bugüne kadar biyoçeşitlilik kaybının arkasında yatan en büyük neden olmasa da önümüzdeki yıllarda en az diğer nedenler kadar, hatta onlardan daha fazla etkili olması bekleniyor.

8. Biyolojik Çeşitlilik Kaybının En Önemli Nedenleri Arasında Yer Alan Kara Avcılığına Son Verilmelidir¹⁹

WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) tarafından yayınlanan 10.09.2020 tarihli **Yaşayan Gezegen Raporu**²⁰, 1970'den bu yana dünya genelinde omurgalı tür popülasyonlarının ortalama %68 azaldığını, en büyük kaybın ise %84 ile sulak alan türlerinde yaşandığını ortaya koyuyor ve bu kaybın içinde su kuşları da yer alıyor.

Aynı rapora göre, bugün dünyadaki memeli ve kuş biyokütlesinin yüzde 90'dan fazlası evcil hayvanlardan oluşuyor. Karaların %75'i, denizlerin %60'ı insan tarafından değiştirilmiş durumda. 1992 Rio Konferansı'ndan bu yana gösterilen doğa koruma çabalarına karşın biyolojik çeşitlilikteki düşüş eğilimi hala tersine çevrilemedi. Gezegenimizin tarihinde insanın doğa üzerinde bu kadar baskın olduğu bu dönem yaşanmadı.

Ülkemizde de başta sulak alanlar olmak üzere yaban hayatına yuva olan ormanlar, makilikler, fundalıklar, meralar, bozkırlar gibi birçok doğal yaşam ortamı çeşitli sebeplerle ekolojik yapısını ve biyolojik değerlerini hızla kaybediyor.

Avlanma baskısıyla yaban hayvanlarının popülasyonları hızla azalırken, tehlike altındaki türlerin sayısı artıyor. Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) verilerine göre ülkemizde küresel düzeyde tehlike altındaki tür sayısı son 10 yılda dört kat artarak 400'e ulaşmış durumda. Yaşam ortamlarının tahribi, aşırı avlanma, zehirli maddeler, yüksek gerilim hatları, her geçen gün yaban hayvanları için hayatı daha da zorlaştırıyor.

Raporlar, yaşamakta olduğumuz salgın krizinin kökeninde de insanla yaban hayatı arasındaki ilişkinin yanlışlığına (özellikle avcılık, yabani hayvan ticareti) ve son zamanlarda ortaya çıkan bulaşıcı hastalıklar arasında, yaban hayatı kökenli zoonozlara dikkat çekiyor. Günümüzde artık bir ihtiyaç olmaktan çıkmış ve biyoçeşitlilik kaybının en önemli nedenlerinden biri haline gelmiş avlanma faaliyetlerine ve doğal yaşam ortamları (habitatlar) üzerindeki tahribata artık son vermenin zamanı geldi.

Türkiye'de Yaban Hayatı

Araştırmalar ve gözlemler, dünyada ve ülkemizde her gün ağırlaşan ekolojik koşullara karşı daha kırılğan hale gelen yaban hayvanı popülasyonlarının aşırı avlanma ve ticaret nedeniyle hızla azaldığını göstermektedir. Doğal yaşam ortamlarının yol ve enerji

¹⁹ <https://www.wwf.org.tr/?10300/Biyolojik-cesitlilik-kaybinin-en-onemli-nedenleri-arasinda-yer-alan-kara-avciligina-son-verilmelidir>

²⁰ <https://www.wwf.org.tr/?10241/Yasayan-Gezegen-Raporu-2020>

ağları, taş ve maden ocakları, enerji santralleri, ormancılık, yangınlar, tarımsal ve rekreasyonel faaliyetler sebebiyle parçalanması/bozulmasının yanısıra trafik kazaları, elektrik çarpması, vahşi köpek saldırıları, zehirlenme gibi olaylar da yaban hayvanları için hayatı daha da elverişsiz hale getirmektedir. İnsan ile yaban hayatı arasındaki yanlış ilişki artık yalnız hayvanları değil zoonozların (yaban hayatı kaynaklı hastalıklar) artmasıyla biz insanları da olumsuz etkilemektedir. Bütün bu tehditler arasında, Türkiye’de biyoçeşitliliğin üzerindeki baskılardan biri olan av baskısı artık geri dönüşü olmayan bir noktaya gelmiştir.

- Yaban hayvanı popülasyonları ile ilgili verilerin yetersiz olduğu,
- Avcılık belge sayısının ve ruhsatsız ateşli silah kullanımının yaygınlaştığı; yasa dışı ve kayıt dışı avcılık ile av köpeği kullanımının arttığı;
- Yasa dışı yollarla, kazalarla ve yangınlarla hangi türden, cinsiyet ve yaştan ne kadar canlı bireyin öldürüldüğüne dair sağlıklı verilerin bulunmadığı,
- Başta sulak alanlar olmak üzere, doğal yaşam ortamlarının ve canlı popülasyonlarının hızla kayba uğradığı,
- Popülasyonlar düşerken, avcılık kotalarının günümüz yükseldiği,
- Yasa dışı avcılığın önlenmesi için her bölgede yeterli kolluk kuvvetinin ve yeterli sayıda fahri av müfettişinin olmadığı, olanların ise bu görevi yeteri kadar yerine getiremediği,
- Avlanma ile ilgili kararların yalnız 1 doğa koruma STK’sı ile 1 bilim insanı ile temsil edilen ve çoğunluğu avcılardan oluşan 21 kişilik MAK’da alındığı,
- Toplumda doğa koruma bilincinin ve yaban hayvanlarının hakkını koruyacak gücün yeterli seviyede olmadığı,
- Avcılığın bir ihtiyaç olmaktan çok hayvan öldürmeye dayanan bir hobi olduğu günümüz koşullarında artık yaban hayatının sürdürülebilir geleceğinden söz edilmesi mümkün değildir.

Türkiye’de Avcılık

Ülkemizde halen Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Avbis sistemine kayıtlı 300 bin’e yakın avcı bulunmaktadır. Kesin veriler olmamakla birlikte, ülkemizde kaçak avlanan insan sayısının bunun 3-5 katına ulaştığı edilmektedir. Bununla birlikte, doğal yaşam alanlarının giderek daralması ve bozulması hemen her türden yaban hayvanı popülasyonunun hızla azalmasına sebep olmuş, son zamanlarda artan yaban hayvanı kökenli hastalıklarla birlikte avcılık dünyada ve ülkemizde yeniden tartışılır hale gelmiştir. Çok eski zamanlarda beslenme amacıyla yapılan avcılık, günümüzde büyük bir ekonomik güç haline gelen silah sanayii tarafından desteklenen ve özendirilen; içerisinde doğada zaman geçirme, eğlence, spor gibi etkinliklerin yer aldığı hobiye dönüşmüştür. Geçmişte okla ve ağızdan dolma tek atışlı silahlarla yapılan avcılık bugün öldürücü etkisi yüksek, uzak mesafelerden çok sayıda atış yapabilen silahlarla, teknolojik araç ve tuzaklarla gerçekleştirilebilmektedir. Eskiden yaya olarak büyük zorluklarla erişilebilen av alanlarına günümüzde yapılan yollar ve arazili araçlar sayesinde kolayca erişilebilmektedir. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nün “ülkemizde av turizmine konu türler” hakkındaki aşağıdaki verileri de Türkiye’de avcılığın sorgulanmasına yönelik görüşleri destekler niteliktedir.

Av Turizmine Konu Türler	Ülkemizdeki Popülasyon Büyüküklüğü	Tahmini Olması Gereken Popülasyon	Popülasyon Eksikliği
Yaban Keçisi	35.000	280.000	%87,5
Karaca	15.000	600.000	%97,5
Kızıl Geyik	7.000	125.000	%94,4
Çengel Boynuzlu Dağ Keçisi	5.000	120.000	%96,0
Ceylan	2.000	30.000	%93,0
Yaban Koyunu	1.380	30.000	%95,0
Alageyik	500	100.000	%99,5

Yaban hayatına da yaşam hakkı tanıyan yeni bir anlayışa acil ihtiyaç var

Sağlıklı bir yaban hayatının ekolojik değerleri ve toplumsal faydaları, kara avcılığı ile elde edilecek ekonomik getirilerle kıyaslanamaz. WWF tarafından yayımlanan 2020 Yaşayan Gezegen Raporu, omurgalı tür popülasyonlarının son 50 yılda ortalama %68 azaldığını ve bütün çabalara rağmen biyoçeşitlilik kaybının durdurulamadığını ortaya koymaktadır. Türkiye’de av turizmine konu olan türler arasında bulunan Karaca, Geyik, Çengel Boynuzlu Dağ Keçisi, Ceylan, Yaban Koyununda popülasyon kaybı %90’ın üzerindedir; Alageyik için bu oran %99’a varmıştır. Bu durum bize ülkemizde de yaban hayatı için alarm zillerinin çaldığını göstermektedir. Yaban hayatı kökenli hastalıkların yaygınlaşarak pandemilere dönüştüğü ve avcılığın bir ihtiyaç olmaktan çıkıp biyoçeşitlilik kaybının en önemli nedenlerinden biri haline geldiği günümüzde bütün dünya, geçmişteki hataları ve salgın sonrası süreci yeniden tartışmaya başlamıştır. Ülkemizde de artık bazı uygulamaları gözden geçirmenin zamanı gelmiştir. Gidişatı tersine çevirmek için önümüzdeki on yıl son şansımızdır ve 2020 yılı, sürdürülebilir geleceğimiz için tarihi bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Bu kritik dönüm noktasında, **Doğa ve İnsan İçin Yeni Bir Başlangıç** yapma adına her türlü karasal avcılık faaliyetine ve doğal yaşam ortamları (habitatlar) üzerindeki tahribata artık son verilmelidir.

Yürütmeyi Durdurma İstemi

Dava konusu işlemin neden ve hangi gerekçelerle hukuka aykırı olduğu yukarıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bilindiği gibi; İYUK Md.27/2 Yürütmenin durdurulmasında hukuka aykırılık ve telafisi güç veya imkânsız zararların doğması halinin aynı anda olmasını istemektedir.

Davaya konu karar, hem Anayasa’nın 2, 56 ve 90/son maddelerine, hem 2872 ve 4915 sayılı Kanun’lara, hem Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği’ne ve Anayasa md. 90/son göndermesi ile uluslararası sözleşmelere aykırı olup, dava konusu işlemler uygulandığında geri dönülemez bir biçimde kayıpların oluşacağı açıktır.

Dava tarihi itibarıyla bir grup canlının hayatına mal olacak av sezonu açılmıştır.

Yukarıda ayrıntıları ile açıklandığı üzere, davaya konu kararın açıkça hukuka aykırı olması, diğer yandan işlemin uygulanmasının vereceği zararın telafi edilemez boyutlara ulaşma tehlikesi sebebiyle, dava konusu kararın UYGULANMAKLA ETKİSİ TÜKENECEK İŞLEM KABUL EDİLEREK İDARENİN SAVUNMASI ALINMADAN YÜRÜTMESİNİN DURDURULMASINA kararı verilmesini talep ederiz.

Duruşma İstemi

Davayı ve dava konusu işletmenin yaratacağı riskleri daha iyi anlatmak için 2577 Sayılı Yasanın 17/1. maddesi uyarınca yargılamanın duruşmalı yapılmasını talep ediyoruz.

Hukuksal Nedenler

: Anayasa'nın 2. 17., 56., maddeleri, Çevre Kanunu, Kara Avcılığı Kanunu, Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik, Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme (RAMSAR Sözleşmesi), Bern Sözleşmesi, Biyoçeşitlilik Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu diğer uluslararası sözleşmeler ve diğer ulusal mevzuat

Deliller

: Ekli belgeler, Davalı idareden getirtilecek işlem dosyası, gerekli görülürse mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi ve sair yasal deliller.

Sonuç Ve İstem

: Yukarıdaki açıklamalarımız dikkate alınarak;

1) Dava konusu edilen 11 Ağustos 2021 tarih ve 31565 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan, 30.06.2021 tarih ve 20 karar sayılı, 2021-2021 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu kararının dayanağını oluşturan 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nun **Anayasa md. 6, 8 ve 11 maddelerine ciddi aykırılık taşıması sebebiyle;**

- 4915 sayılı Kanun içinde yer alan “av”, “avcı” “avlanma,” “avcılık”, “avlak” gibi kelimelerin geçtiği tüm maddeler başta olmak üzere,
- “amaç ve kapsam” başlıklı 1.maddesinin 1.paragrafında yer alan “av” kelimesinin ve “...avlanmalarının kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının...” ibaresinin,
- “tanımlar” başlıklı 2.maddesinin, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13 (bentteki “av” kelimesinin), 14, 16 (bentteki “av” kelimesinin), 17, 18, 19, 20 (bentteki “av” kelimesinin), 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 (bentteki “veya avına izin verilen”, “izin verilen yerler, belirlenen zamanlar, miktarlar dışında ve/veya” ibareleri yönünden), 28, 29, 31 (bentteki “av” ve “avcı” kelimeleri yönünden) bentlerinin;
- “av komisyonları” başlıklı 3.maddesinin,
- “av sezonu” başlıklı 5.maddesinin,
- “avlanma esas ve usulleri” başlıklı 6.maddesinin,
- “av ve yaban hayatı yönetimi” başlıklı 7.maddesinin “av” ve “avlak” kelimelerinin,
- “avlanma ücretleri ve katılım payı” başlıklı 8.maddesinin,
- “ücret alınmayacak haller” başlıklı 9.maddesinin,
- “Avlakların kuruluşu, yönetimi ve denetimi başlıklı 11.maddesinin,
- “İzne tâbi, yasak ve serbest av sahaları” başlıklı 12.maddesinin,
- “Avcılık belgesi” başlıklı 13.maddesinin,
- “Avlanma izni” başlıklı 14.maddesinin,
- “Yabancıların avlandırılması” başlıklı 15.maddesinin,

- “Yabancıların getirebilecekleri av teçhizatı” başlıklı 16.maddesinin,
- “Yabancıların götürebilecekleri av hayvanları” başlıklı 17.maddesinin,
- “Ticaret esasları” başlıklı 18.maddesinin ilk paragrafındaki “...ve bu Kanunun 6 ncı maddesi çerçevesinde belirlenen avlanma esas ve usullerine aykırı olarak avlanan yaban hayvanları...” ibaresinin ve ikinci paragrafındaki “...bu Kanun kapsamında yasal olarak avlanan av hayvanları ve...” ibaresinin,
- “Üretim esasları” başlıklı 19.maddesindeki “av” kelimesinin,
- “Suç ve kabahatlerin takibi” başlıklı 20.maddesinin av ve avcılığa ilişkin kelime ve ibarelerinin,
- “Yasaklara uymama” başlıklı 21.maddesinin av ve avcılığa ilişkin kelime ve ibarelerinin,
- “Özel avlakların kuruluş amacı dışında işletilmesi” başlıklı 22.maddesinin,
- “İzinsiz veya yasak yerlerde avlanma” başlıklı 23.maddesinin,
- “Avlanma esaslarına uymama ve belgesiz avlanma” başlıklı 24.maddesinin,
- “Yabancılarla ilgili yasaklara uymama” başlıklı 25.maddesinin,
- “Av ve yaban hayvanı ticareti yasağına uymama” başlıklı 26.maddesinin,
- “Avdan men etme ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi” başlıklı 28.maddesinin,
- “İdarî para cezasını gerektiren fiillerin tekrarı” başlıklı 29.maddesinin av, avcılık ve avlaklara ilişkin ibarelerinin,

Anayasaya aykırılığı sebebiyle iptali için, **Anayasa 152/1 maddesi hükmü gereğince Anayasa Mahkemesi’ne başvuru yapılmasını** talep ediyoruz.

- 2) Anayasa Mahkemesi’ne başvuru yapılmaması halinde; 11 Ağustos 2021 tarih ve 31565 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan, 30.06.2021 tarih ve 20 karar sayılı, 2021-2021 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu kararının **öncelikle 1/j bendinin (sulak alanların genel avlak olarak tanımlanması yönünden), 2., 3. ve 4. Maddelerinin iptale ve yürütmesinin durdurulmasına;**
- 3) İptali istenen maddelerinin niteliği ve bu maddelerin iptali halinde, geriye kalan maddeler ile dava konusu MAK kararının uygulanabilir bir hali kalmayacağı dikkate alınarak, MAK kararının tamamının iptaline;
- 4) Davanın duruşmalı yapılmasına,
- 5) Yargılama giderlerinin davalı idareye yükletilmesine karar verilmesini diliyoruz.

Saygılarımızla

Davacı Doğa Derneği Vekili
Av. Cem Altıparmak

Ekli Belgeler:

Doğa Derneği tüzüğü, Bern Sözleşmesi Ek Liste III’e dahil olmasına rağmen avına izin verilen canlı türleri raporu, Bern Sözleşmesi Eklerine dahil olmayan canlı türleri raporu, 2005 – 2021 yılları MAK kararları karşılaştırmalı haritalar (Keklik, Çakal, Tavşan, Tilki ve genel il bazında), Mardin il av komisyonu anket ve değerlendirme formları, Vekaletname

(Bu dava dilekçesi ve ekleri Çevre Hukukçuları Ağı MAK Dava Çalışma Grubu üyesi avukat ve hukukçuların ortak çalışmasının ürünüdür)

EK -2

Bern Sözleşmesi Ek Liste III'e dahil olmasına rağmen avına izin verilen canlılar

1) BILDIRCIN (COTURNIX COTURNIX):

Ülkemizde Marmara, Ege, Orta ve Doğu Anadolu'da ürerler. Eylül ve Ekim aylarında Trakya, Marmara ve Karadeniz bölgelerinde görülen bıldırcınlar kuzeyden gelen geçit kuşlarıdır.

Dünya genelinde bu tür popülasyonunun tehlikede olmamasına rağmen (kriter son 10 senede veya 3jenerasyon arka arkaya nüfusun %30 dan fazla azalmaması) İngiltere'de azalan miktarları yüzünden kırmızı listeye alınmıştır.²¹

2) KARATAVUK (TURDUS MERULA)

²¹ https://www.trakus.org/kods_bird/uye/?fsx=2fsdl17@d&tur=B%FDId%FDrc%FDn

Karatavuk ya da kara bakal (erkek) ve boz bakal (dişi) (*Turdus merula*), karatavukgiller (*Turdidae*) familyasından tüyleri kara, meyve ve böceklerle beslenen ötücü bir kuş türüdür. Çeşitli meyvelerin yanı sıra solucan ve salyangoz gibi hayvanları da yer, ancak bunun yanında darı, kanarya yemi ve kendir tohumu da besinleri arasındadır. Doğada zeytin meyvelerini en çok sevenler sadece insanlar değildir. İnsanların bu konudaki rakipleri karatavuk (*Turdus merula*) adı verilen küçük siyah renkli kuşlar. 24–25 cm boyunda ve simsiyah tüylerle kaplı olan ve gagaları sarı- kavuniçi renkli olan bu sevimli kuşlar zeytin meyvelerini çok severler. Bu meyveleri bir çırpıda yutan bu kuşlar kursaklarında zeytinin etli kısımlarını sindirirler. Ancak, onlar da bizim gibi odunsu yapıda olan zeytin çekirdeklerini sindiremezler ve dışkılama yoluyla sindiremedikleri çekirdekleri dışarıya atarlar. İşte sadece bu karatavukların kursağından geçmiş olan zeytin çekirdekleri toprağa düştüğünde çimlenebilir. Çünkü karatavuk kursağındaki küçük taşlarla ve sahip olduğu kuvvetli asitlerle zeytin çekirdeklerinin odunsu kabuğu, sindirim sırasında inceler ve yumuşar. Bu yüzden de karatavuklar tarafından kabukları inceltilmiş ve yumuşatılmış çekirdekler toprağa düştüğünde çimlenebilir. Zeytinlerin gerçek dostu olan karatavuklar sahip oldukları bu özellikle bizler için çok önemli.²²

3) ÖTER ARDIÇ (*TURDUS PHILOMELOS*)

Popülasyonun azaldığına dair veriler mevcuttur. Büyük Britanya ve Hollanda'da popülasyonda %50'nin üzerinde bir azalma olmasından ötürü öter ardıç kuşu bölgesel kırmızı listeye konulmuştur. Tarım alanlarında 1970'lerden beri kaydedilen %73'lük popülasyon azalmasının son yıllarda değişen tarım uygulamaları olduğuna inanılmaktadır.

Ardıç kuşları ayrıca ardıç ağacı ve başka ağaç türlerinin çoğalmasına ve yaşamasına katkıda bulunmakta. Doğal ortamda; ardıç, üvez, çilek, alıç, kuşburnu, karamuk gibi

²² <https://tr.wikipedia.org/wiki/Karatavuk>

<https://e-dergi.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf?dergiKodu=4&cilt=39&sayi=530&sayfa=96&yaziid=20828>

birçok türün tohumlarının çimlenmesi için gerekli ön işlemleri çoğunlukla kuşlar, özellikle de ardıç kuşları (Turdus) gerçekleştirir. Kuşlar onların çimlenme engellerinin bir kısmını gidermesi işlevinin yanında kanatları olmayan tohumları da yetiştirme ortamlarına taşır. Ülkemizde birçok meyveli ağacın varlığı ile ardıç kuşu varlığı arasında doğrudan bir ilişki vardır. Özellikle de ardıç ormanlarının var ya da yok olması tamamen ardıç kuşları ile ilişkindir. Onlar arasında simbiyotik ilişki üst düzeydedir. Çünkü ardıç ağacı tohumları çimlenme engellerinin tamamını içerir. Bu yüzden ardıç tohumlarının çimlenme engelinin yapay ortamda giderilmesi işleminde başarılı sonuç alabilmek için, kozalak etinden, kabuktan ve embriyodan kaynaklanan çimlenme engellerinin birlikte giderilip, uygun çimlenme sıcaklığının sağlanması gerekir. Aksi taktirde ya yeterli sonuç alınmaz, ya da hiç çimlenme gerçekleşmez.²³

Ardıç kuşlarının avlanmasını neslinin tehlikede olması nedeniyle Manavgat Av Komisyonu 2013’de oybirliğiyle 2 yıl süreyle yasaklamıştır.²⁴

Ardıç kuşu da dahil kimi canlı türlerinin neslinin tehdit altına girmesi TBMM Hayvan Haklarının Araştırılması Komisyonu toplantısında konuşulmuştur.²⁵

4) SAKARCA (ANSER ALBIFRON):

6 Temmuz 2021 tarihinde Resmi Gazete’de Av ve Yaban Hayvanları İle Bunlardan Elde Edilen Ürünlerin Bulundurulması, Üretimi Ve Ticareti Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır. Temmuz ayında çıkan bu yönetmelik ile sakarcanın korunması ve tekrar doğaya bırakılması için tedbir alınmasına yönelik çalışmalara başlanmışken, MAK kararında yer alan avlanabilecek türler listesinde sakarcaya da yer verilmesi tezat oluşturmaktadır.

²³ <https://www.plantdergisi.com/hazin-cemal-gultekin/meyveler-kuslar-ve-insanlar.html>

²⁴ <https://www.sondakika.com/haber/haber-manavgat-ta-nesli-tehlikede-olan-yaban-4319132/>

²⁵ <http://www.tarafsizhaberajansi.com/2019/05/31/turkiyede-yaban-hayati-bitme-noktasina-geldi-trakyada-tilki-kalmadi-domuz-populasyonunda-patlama-oldu/>

Sakarca türü dünya genelinde yaygın bir biçimde avlanmakta olup türün devamı tehdit altına girmektedir. Sakarcaların üreme bölgelerinin kısıtlı olması nedeniyle iklim değişiklikleri söz konusu menzilin daha da daralmasına yol açmakta, bu durum da türün ilerleyen süreçte varlığını risk altına sokmaktadır.²⁶

5) KAYA GÜVERCİNİ(COLUMBA LİVİA)

Evcil güvercinlerin atası olduğu kabul edilmektedir. Görünüş olarak evcil güvercinlere benzer. Gövdesi kurşuni mavidir. Kanatlar açık kurşuni mavi olup üzerinde iki tane siyah şerit (çubuk) bulunur. Boyun yanları yanar döner erguvani ve yeşil renktedir. Kuyruk tüylerinin ucu siyahtır. Kuyruk üstü tüyleri beyaz ya da açık gridir. Kanat altları beyazdır. Gaga siyah, ayaklar kırmızı, tırnaklar siyah, göz rengi koyu portakal, kırmızı, göz halkası sarıdır. Boyu 32 cm'dir. Kırılarda, tarlalarda kaya kovuklarında yaşar. Bu türün şehirlere adapte olmuş bir grubu “şehir güvercini” adı ile anılır.

6) ÇULLUK KUŞU (SCOLOPAX RUSTICOLA)

²⁶ BirdLife International, DataZone, “Greater White-fronted Goose Anser albifrons,” <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/greater-white-fronted-geese-anser-albifrons/text>

Çulluk kuşunun avcılar tarafından sık avlandığı, zor görülen bir tür olmasa da Türkiye’de giderek sayısının azaldığı kuş gözlemcileri tarafından ifade edilmektedir. Görülebileceği alanların kurt, solucan ve salyangoz gibi beslenebileceği canlıların bulunduğu alanlar olduğu da belirtilmektedir. **Önemli bir tespit ise, uzmanlar dışında çulluk kuşlarının diğer çulluk türlerinden kolayca ayırt edilemediğidir²⁷.**

Nitekim, 2021-2022 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu Kararı’nın 5/2. Maddesi, “Bu av döneminde Bakanlıkça koruma altına alınan yaban hayvanları (av turizmi kapsamında avına izin verilenler hariç) ile Bakanlık tarafından av hayvanı olarak belirlenen yaban hayvanlarından MAK’ça koruma altına alınan av hayvanlarının avlanması yasaktır.” denilmekle EK-1 listesinde belirlenen MAK’ça koruma altına alınan av hayvanları arasında “*küçük suçulluğu, çamurçulluğu, sürmeli kervançulluğu, kervan çulluğu*” gibi diğer çulluk türleri yer almaktadır. Çulluk kuş türünün tek başına biyoçeşitlilik içerisindeki önemi bir yana kuş gözlemcileri tarafından belirtildiği üzere, çulluk kuşu diğer çulluk türlerinden zor ayırt edildiğinden avlanmasına izin verilerek halihazırda koruma altına alınan çulluk türlerini tehlikeye atmaktadır.

Çulluk kuşunun, orman ve ormanlık alanlarda nemli yaprak zemini seçtiği; geceleri nemli meralarda beslenmek için dışarı çıktığı da ifade edilmektedir²⁸.

7) SAKARMEKE (FULICA ATRA):

Güneydoğu hariç tüm göllerde, kıyılarda, lagün ve deltalarda gözlenir, yerlidir. Avrupa ve Asya’da yaygındır Sülüngiller ve sutavuğugillerin tamamı IUCN Kırmızı Liste kategorisine göre her ne kadar LC- düşük risk altında olarak sınıflandırılmakta ise de; popülasyonunda azalma gözlemlenmektedir.

²⁷ Furkan Eren, “Çulluk (Scolopax rusticola)/Gözlem Bilgileri”, 06.01.2021, <https://evrimagaci.org/culluk-scolopax-rusticola-9819#/>, (Erişim tarihi: 09.09.2021).

²⁸ Çulluk, <https://ebird.org/turkey/species/eurwoo/>, (Erişim tarihi: 09.09.2021).

8) KARABATAK (PHALACROCORAX CARBO)

Deniz ortamlarında, haliçlerde, tuzlalarda, kıyı lagünlerinde, bataklıklarda, deltalarda, kıyı koylarında ve korunaklı kıyı bölgelerinde koloniler hâlinde görülmektedir. Hem tatlı sularda hem de tuzlu sularda yaşayabilir. Dalarak balık avlamayı tercih ederler. Genelde besin bulamadıklarında karaya yakın yerlerdeki sahillerden de ufak tefek leşlerle beslenebilirler.

Bazı coğrafyalarda balıkçıların, karabatakları kendilerine rakip olarak gördükleri için sık sık avlandıkları bilinir. Bu nedenle tarihte popülasyonları fazlası ile azalmıştır. Tür; yiyecek arama davranışı (sığ dalış) ve gırgır ve solungaç ağlarında avlanma alışkanlığı nedeniyle, avlanmaya karşı hassastır ve özel olarak korunmalıdır. Popülasyonların azalması durumunda bunlar hem yerel hem de küresel ölçekte sorunlar ortaya çıkarabilir.

Doğal olarak bulunan tüm yabani kuş türleri ile bunların yumurtalarının, yuvalarının ve özellikle sulak alanlar olmak üzere habitatlarının ekolojik, bilimsel ve kültürel gerekliliklere uyacak bir seviyede tutulması ile korunması amacını taşıyan 2009/147/EC sayılı ve 30 Kasım 2009 tarihli Yabani Kuşların Korunmasına ilişkin Direktif (**KUŞ DİREKTİFİ**) Madde 1 ve 2 kapsamında genel koruma rejimi ile; **Bern Sözleşmesi Ek III** Korunan Fauna Türleri içerisinde; Afrika-Avrasya Göçmen Su Kuşlarının Korunmasına İlişkin Anlaşma (**AEWA**) **EK 2’de** korunuyor.²⁹

²⁹ [European Red List of Birds 2015 (Linnaeus, 1758)]

<https://evrimagaci.org/karabatak-phalacrocorax-carbo-8228>

<http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/great-cormorant-phalacrocorax-carbo/text>

9) SUÇULLUĞU (GALLINAGO GALLINAGO)

Bu kuş türünün, sulak alan habitatlarında yaygın olduğu ifade edilmektedir³⁰. Çoğunlukla göçmen oldukları; gagasını topraktan çıkarmadan alt tabakada dikey ve ritmik sondalama ile larva böcekleri, yetişkin böcekler, solucanlar, küçük kabuklular, küçük karıncadanbacaklılar ve örümceklerden beslendikleri belirtilmektedir³¹. Su çulluğu türünün nesli tehlike altında olmasa da son yıllarda popülasyonunun azaldığına dair farklı ülkelerden haberler yansımaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği'nde gerek sulak alanların azalması gerekse de aşırı avlanma sebebiyle sayılarının yirmi yıl öncesine göre yarı yarıya azaldığı gözlemlenmiştir. Nitekim, bu hususa dikkat çekmek üzere “Su Çulluğu”, 2013 yılında Almanya’da yılın kuşu seçilmiştir³². Avlanma dışında da çeşitli hayvan türlerinin neslini tehlikeye atan olaylar yaşanmaktadır. Günümüzde iklim krizinin meydana getirdiği sonuçlar bu olayları çarpıcı bir şekilde göstermektedir. Yakın zamanda, Tuz Gölü’nde kuraklık sebebiyle binlerce yavru flamingonun öldüğü tespit edilmiştir. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın internet sitesinde Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü’nün “Flamingo Tür İzleme Projesi” başlıklı bilgi paylaşımında Tuz Gölü’nün, “Su Çulluğu” kuş türünün Türkiye’deki tek üreme popülasyonunu barındırdığı söylenmektedir³³. Tuz Gölü’ndeki kuraklık, su çulluğu kuşlarının da üremesini olumsuz anlamda etkileyeceğinden bu türün sayısının sırf bu nedenle azalacağını ve ilerleyen günlerde neslinin tükenmesiyle karşı karşıya kalınacağını öngörmek zor değildir.

³⁰ Suçulluğu, <https://ebird.org/turkey/species/comsni/>, (Erişim tarihi: 09.09.2021).

³¹ BirdLife International, DataZone, “LC Common Snipe Gallinago Gallinago”, <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/common-snipe-gallinago-gallinago/text>, (Erişim tarihi: 09.09.2021).

³² “Su çulluğu 2013’ün kuşu seçildi”, <https://www.dw.com/tr/su-çulluğu-2013ün-kuşu-seçildi/a-16303392>, (Erişim tarihi: 09.09.2021).

³³ T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, “Flamingo Tür İzleme Projesi”, <https://tvk.csb.gov.tr/flamingo-tur-izleme-projesi-i-84115>, (Erişim tarihi: 05.09.2021).

Aynı şekilde, Doğu Anadolu bölgesinde Kuyucuk Gölü'nün de tamamen kuruması sebebiyle, su çulluğu, yaban ördeği, angut, karabatak, yaban kazı gibi su kuşlarının baraj gölüne yöneldiği belirtilmektedir³⁴.

Göllerimizde meydana gelen kuraklık olaylarının yakın gelecekte su çulluğu türünün popülasyonunu olumsuz etkileyeceği açıktır. Dolayısıyla, popülasyonun azalmasına yönelik bu risk, bu türün avlanmasına izin verilerek arttırılmamalıdır.

Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) tarafından hazırlanan raporun, omurgalı hayvanların popülasyonunun 1970'den bu yana %68 azaldığını ve bu azalmanın %84 lük büyük bir payını sulak alan türlerinin oluşturduğunu ortaya koyduğu ifade edilmektedir³⁵.

Avlanma sebebiyle Türkiye'nin birçok yerinde soyu tükenen "Turaç" kuşu ve nesli tehlikede olan "Flamingo" kuşunun avının yasak olduğu belirtilmektedir³⁶.

10) KINALI KEKLİK (ALECTORIS CHUKAR):

Ülkemizin sık ormanlık ve ovalık alanları hariç Türkiye'nin hemen her yerinde görülür. Yurdumuzun Karadeniz sahillerinin çok yağış alan sık ormanları ile, Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgeleri'nin düz ovaları dışında hemen hemen her yerinde bulunur. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından üretim çiftliklerinde kinalı keklik yetiştirilmekte ve daha sonra yetiştirilen türler doğaya salınmaktadır. Ancak yetiştirilen türlerin genetik yapısına dikkat etmeksizin farklı

³⁴ "Kuyucuk Gölü kurudu, yaban hayvanları baraj gölüne sığındı", <https://www.suhakki.org/2018/10/kuyucuk-golu-kurudu-yaban-hayvanlari-baraj-golune-sigindi/>, 10.10.2018, (Erişim tarihi: 09.09.2021).

³⁵ "Biyolojik Çeşitlilik Kaybının En Önemli Nedenleri Arasında Yer Alan Kara Avcılığına Son Verilmelidir", <https://www.wwf.org.tr/?10300/Biyolojik-cesitlilik-kaybinin-en-onemli-nedenleri-arasinda-yer-alan-kara-avciligina-son-verilmelidir>, (Erişim tarihi: 09.09.2021).

³⁶ WWF, "101 Odak Tür", <https://www.turkiyenincani.org/turkiyedekidurum/101odaktur/>, (Erişim tarihi:09.09.2021).

bölgelerden getirilen türlerin ait olmadığı bölgelere salınımı biyoçeşitliliği olumsuz anlamda etkilemektedir.

“Ülkemizde de kınalı keklik popülasyonu azalma eğilimindedir. Aynı zamanda avcılık faaliyetleri nedeni ile de ekonomik olarak getirisi olan bir tür olduğu için, türün korunması ve avlanması amacı ile kınalı keklik üretim ihtiyacı doğmuştur. Dünyada da birçok ülkede Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere yaygın bir şekilde üretim yapılmaktadır.

Av ihtiyacı için çok sayıda ülkede, örneğin her yıl İspanya’da 36 milyon Euro değerinde 3,5 milyon keklik (Tejedor vd., 2008), Güney Kıbrıs’ta 270 bin keklik (Kassinis, 2001) üretilip salınmaktadır. Ancak çiftlik yetiştiriciliği konusunda, üretilen kekliklerin çoğunda asosyal ve normal olmayan üreme davranışları (Alonso vd., 2005; Spano ve Csermely, 1985) gibi olumsuzluklar saptanmıştır. Yine çiftlik yetiştiriciliğinin tek tip genetik yapıya (homozigotlaşma), popülasyon çeşitliliğinin azalmasına, endemik genlerin yok olmasına tehdit oluşturduğu görülmektedir (Barbanera vd., 2010; Olden, 2003; Olden, 2004). Kısaca bahsedilen çalışmalarda da vurgulandığı gibi çiftlik üretimi ile üretilip salım yapılması yöntemi gen kirliliğine yol açtığı ve biyoçeşitlilik için tehdit olabileceği öngörülmektedir.

Ülkemizde Tarım ve Orman Bakanlığı, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile ilgili yönetmelik gereği kınalı keklik üretimi yapılmakta ve doğaya salınmaktadır. İlgili bakanlığa ait Gaziantep, Kahramanmaraş, Afyon, Malatya, Yozgat illerinde üretim istasyonları bulunmaktadır. Bu istasyonlardan 2017 yılı verilerine göre yılda ortalama 70.000 adet kınalı keklik üretilmekte belirlenen bölgelere salınmakta ve ekonomik getirisi için de avlanmasına izin verilmektedir. Ülkemizdeki mevcut üretim istasyonlarında üretilen popülasyonların ve türün doğadaki popülasyonlarının genetik yapısı bilinmemektedir. Bu durum ise genetik yapının dikkate alınmadan üretim, salım ve av stratejileri oluşmasına sebebiyet vermektedir. Mevcut durumda üretim istasyonlarında genetik yapısı tek tip olan bireyler yetiştirilme riski oluşturmaktadır. Eğer yılda 70.000 adet tek tip genetik yapıya sahip üretilmiş kekliğin doğaya salındığını düşünürsek, doğal gen kaynaklarımızın hibritleşme ve zarar görme riski çok yüksektir.”

“... Doğada daha önceleri sürüler halinde bulunan kınalı keklik popülasyonu, bilinçsiz avlanma ve tarımda kullanılan bazı kimyasallar nedeni ile çok azalmıştır. Habitatların yok olması, değişimi ve yoğun av baskısı nedeniyle doğal popülasyon azalma eğilimindedir. Hem türün yok olmasını önlemek hem de ekonomik olarak av turizmine katkıda bulunulması için üretim ihtiyacı doğmuştur.

...Bu bakımdan elde edilen bulgular tezin hipotezi olan “Türkiye’deki üretim istasyonunda üretilen kınalı kekliklerin genetik çeşitliliğinin az olduğu genetik yapısı tek tip olan bireyler yetiştirilmektedir” ile uyuşmakta ve hipotezimiz doğrulanmaktadır. Elde ettiğimiz bulgular doğrultusunda önlem alınmaz ise tek tip genetiğe doğru geçiş olabileceği görülmektedir.”³⁷

³⁷ DUYGU ATEŞ, 2019, TÜRKİYE’DE ÜRETİM İSTASYONLARINDA ÜRETİLEN KINALI KEKLİKLERİN GENETİK YÖNDEN ARAŞTIRILMASI VE BUNUN SALIM İLE AV STRATEJİSİNDE KULLANILABİLİRLİĞİNİN BELİRLENMESİ, BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ BİYOLÖJİ ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ, <https://acikerisim.mehmetakif.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11672/2517/TEZ0725.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kımalı keklikler, insan hayatına zararlı kene ve süne yedikleri için bu zararlılarla mücadelede kullanılıyor. Bu zararlılar aynı zamanda tarımsal üretime zarar verdikleri için tarım açısından da oldukça önemlidir. Dolayısıyla kımalı keklikler biyolojik mücadele ile doğadaki dengenin ve ekolojik sistemin korunması açısından önem arz etmektedir.³⁸

TRAKYA BÖLGESİNDEKİ POPÜLASYONUN VE GENETİK ÇEŞİTLİLİĞİN AZALMASINA DAİR SORUNLAR VE İLGİLİ HABERLERDEN ALINTILAR

“(Seçkin Ulaş Barbaros – KOS Medya – 31 Ocak 2020)

Akdeniz Üniversitesi (AÜ) ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nden bilim insanları tarafından yapılan bilimsel araştırma sonucu Kımalı Kekliklerin Kuzey Ormanları açıklıkları ve Trakya bölgesindeki popülasyonunda ciddi oranda azalma yaşandığı vurgulandı.

Akdeniz Üniversitesi’nden Prof. Dr. Ali Erdoğan ve Dr. Bekir Kabasakal ile Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nden Doç. Dr. Sarp Kaya tarafından gerçekleştirilen ve üç yıl süren çalışma sonucunda kımalı kekliğin Trakya’da popülasyonunun azaldığı ve bölgenin yerleşim baskısı altında kalmasının, bu azalmada en önemli etken olduğu kaydedildi.

İlk kırılma zirai ilaçlar ve avcılık

Trakya ve Anadolu’da büyük nüfuslara sahip olan ve üreme dönemlerinde görsel şölen sunan Keklikler 60’lı yıllarda gerçekleştirilen zirai ilaçlamalar sonrası büyük oranda yok oldu. Zirai ilaçlamalar sonrası çok daha az sayılarda da olsa yaşamaya devam eden keklikler 70’li yıllar da ise süratle artan avcılık ile ikinci büyük katliamı yaşadı. Avcılığa yönelik teşviklerin üstüne keklik avcılığının özel olarak öne çıkarıldığı bu dönemlerde kekliklerin nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya geldi. Istranca Ormanları açıklıklarına ve Trakya bölgesine yurt dışından gelen yabancı uyruklu avcılarının artışı avcılık teşvikinin geldiği boyutu gözler önüne seriyor. Doğu Anadolu başta olmak üzere kekliklerin kafes kuşu olarak beslenmesi de bu konudaki bir başka büyük tehlike olarak karşımıza çıkıyor.”³⁹

Kımalı keklik sayısı bir çok farklı bölgede azalmakta ve bu bölgelerde popülasyonun artırılması için çalışmalar yürütülmektedir.

Populasyonun azaldığına dair haber linkleri aşağıda verilmiştir.⁴⁰

³⁸ <https://www.haberturk.com/yozyat-haberleri/67212607-kinali-keklikler-doganin-korunmasina-yardimci-oluyor>

³⁹ <https://kuzeyormanlari.org/2020/01/31/kuzey-ormanlarinda-yasayan-kinali-keklikler-tehdit-altinda/>
<https://www.youtube.com/watch?v=h4rzVI3a4sc>

⁴⁰ <https://www.cnnturk.com/turkiye/populasyonun-artmasi-icin-ormana-50-keklik-salindi>
<https://dogrusozgazetesi.com/kinali-keklik-avi-yasaklandi-13316.html>
<https://www.diken.com.tr/1025-kinali-keklik-dogaya-birakildi/>
<https://www.biyologlar.com/kinali-keklikler-icin-bir-araya-geliyoruz>
<https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/son-dakika-burak-kapacak-icin-fenerbahceye-transfer-teklifi-lisansi-daha-dun-cikmisti-41889510> (2013)
<https://www.haberler.com/avcilar-keklik-populasyonu-azalinca-av-sezonunun-4075070-haberi/>

KEKLİĞİN ANADOLU KÜLTÜRÜNDEKİ ÖNEMİ

“Doğanın güzel varlıkları halk kültürümüzün çeşitli ürünlerinde motif olarak kullanılmaktadır. Bitkiler (çiçekler, ağaçlar), hayvanlar (balıklar, kuşlar), doğa olayları (ay, güneş, yıldız, rüzgârlar, gök kuşağı vs.) bunlar arasında sayılabilir. Bütün bunların yanı sıra kişi, coğrafya ve yer adları da bu ürünlerde sıkça kullanılmaktadır. Bu motifler tarihe ışık tutması, maddelerin tanımlanması açısından büyük bir kültür hazineleridirler.

Görüldüğü üzere keklik motifi ağıt, destan, mani, ninni, türkü, masal, atasözü, deyim, bilmece gibi halk edebiyatı ürünlerimizin yanı sıra halk müziği, halk oyunları, el sanatları ve avcılık konularında da yer almaktadır.”⁴¹

“Trakya, Anadolu ve Mezopotamya coğrafyalarının kültürel dokusundaki yeri çok eskilere dayanıyor. Amasya’da bulunan keklik ve elma mozaïği, Hatay’da yer alan mevsimler mozaïği, Şanlıurfa keklik mozaïği ile Osmaniye’de yer alan mozaiklerde yer alan kınalı keklik işlemleri bunun en büyük kanıtı. Binlerce yıllık mozaiklerde yer bulan ve bu toprakların kültürel dokusunda yer etmiş olan kınalı kekliklerin Trakya ve Kuzey Ormanlarındaki popülasyonundaki azalış büyük bir tehlike.”⁴²

Sonuç olarak, kınalı keklik türünün her ne kadar yetiştirilmesi ve doğa salınması mümkün görünmekte ise de yukarıda alıntılanan çalışmalar göstermektedir ki; üretim tesislerinde yetiştirilen keklikler doğada hayatta kalamamakta ve en fazla 3 yıl içinde tamamı ölmektedir. Dolayısıyla gerek biyoçeşitlilik açısından gerekse Anadolu kültüründe bu denli büyük bir öneme sahip kuş türünün doğal popülasyonun korunması son derecede önemlidir. Kaldı ki; üretim tesislerinde üretilen türlerin genetik yapısına dair çalışma bulunmaması ve tek tip olarak yetiştirilmesi, popülasyon çeşitliliğinin azalması ve endemik genlerin yok olması tehdidi yaratmaktadır. Tek tip genetik yapıda yetiştirilen türlerin farklı bölgelere salınması bu türün bölgeye ait olmaması nedeniyle biyoçeşitliliği olumsuz anlamda etkileyebilecektir.

KUM KEKLİĞİ (*Ammoperdix griseogularis*)

Asıl doğal alanları güneydoğuda Türkiye’den Suriye ve Irak’a, doğuda İran ve Pakistan’dır. Mısır ve Arabistan’da yakınca ilgili ve benzer olan Arap kum kekliği (*Ammoperdix heyi*) türü görülür.

ÇİL KEKLİK (*Perdix perdix*)

Türkiye’de ise, Marmara, İç Ege, Trakya, orta Anadolu’nun tamamı, İç Anadolu’nun bir bölümü yaşam alanlarıdır. Çil keklik, IUCN Tehdit Altındaki Türler Kırmızı Listesi’nde "En Az Endişe" olarak değerlendirilir. Ancak, İngiltere’de çil keklik nüfusunda ciddi bir düşüş yaşandı ve 2015 yılında "Koruma Kuşları Endişesi" Kırmızı Listesi’nde yer aldı.⁴³ Çil keklik popülasyonunun azaldığına dair haber ve yazılar aşağıda verilmiştir.⁴⁴

⁴¹ http://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/sempozyum/semp_2/bozyigit.pdf

⁴² <https://kuzeyormanlari.org/2020/01/31/kuzey-ormanlarinda-yasayan-kinali-keklikler-tehdit-altinda/>

⁴³ https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87il_keklik

⁴⁴ <https://www.atlasdergisi.com/genel/vahsi-eglence-avcilik-tehdidi.html>

<https://www.sabah.com.tr/kirklareli/2020/09/09/nesli-tukenmekte-olan-600-keklik-dogaya-salindi>

11) YEŞİLBAŞ (ANAS PLATYRHYNCHOS)

Ülkemizin bütün bölgelerinde yıl boyu görülebilen en yaygın ördek türüdür. Kış aylarında, kuzey bölgelerden göçmen bireylerin gelmesi ile sayıları oldukça artar. Güneydoğu Anadolu bölgesinden kesin üreme kaydı bulunmayan bu tür diğer bölgelerde kesin olarak üremektedir. En büyük yüzey ördeği olan bu tür, ayrıca evcil ördeğin atasıdır. Yavaş akan nehirlerde, ötrofik göllerde ve sazlık sulak alanlarda üreyen bu tür kışın deniz kıyıları, göller ve lagünlerde genellikle sürüler halinde görülür. Tohumlar, su bitkileri, tahıllar diyetinin önemli bir kısmını oluşturur. Ayrıca daha az olmakla birlikte böcekler, böcek larvaları, küçük kabuklular ve yumuşakçalar ile de beslenmektedir.

12) BOZ ÖRDEK (ANAS STREPERA):

Uzunluğu 46–56 cm'dir. Erkek ve dişi farklıdır. Erkekler genel olarak grimsi bir renkte olup, kuyrukaltı tüyleri siyahtır. Uçarken ikincil uçuş tüylerinde beyaz ve siyah renkteki panel, omuz tüylerindeki kestane-kahverengimsi renk ile karındaki beyazlık göze çarpar. Gagası koyu renkte olup, yeşilbaştan daha kısadır. Dişileri boz renktedir ve ikincil uçuş tüylerindeki beyaz panel ve omuz tüylerindeki kestane renk uçarken göze çarpar.

<https://www.haberturk.com/tekirdag-haberleri/65401912-yaban-hayati-zenginlesiyorcil-keklik-populasyonu-tekrar-dogaya-kazandirilacak>

<https://www.cnnturk.com/yerel-haberler/kirkclareli/kirklarelide-keklikler-dogaya-salindi-1033831>

<http://www.edirnehaber.org/haber/31711/kesanda-500-cil-keklik-dogaya-salindi.html>

13) FİYU (ANAS PENELOPE):

Ağustos 2021 tarihinde Fiyu kuşlarının da ev sahipliğini yapan Manisa ilçesine bağlı Marmara Gölü kurudu. Uzmanlar, Gördes Çayı'ndan beslenen Marmara Gölü'nün kurumasının sebebini, göle akması gereken suyun Gördes Çayı'na yapılan barajda tutulması olarak gösteriyorlar.⁴⁵ İklim krizinin etkileri hayvanlar üzerinde çarpıcı bir biçimde hissedilirken, bir de yanlış politikalar nedeniyle, Fiyu kuşunun Marmara Gölü'nü kaybetmesi gibi, hayvanlar yuvalarını, beslenme alanlarını kaybetmekte, üstelik av riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar.

14) ÇAMURCUN (ANAS CRECCA):

⁴⁵ “Göller çöllere dönüyor: Sebebi iklim değil insan” <https://www.cnnturk.com/turkiye/goller-collere-donuyor-sebebi-iklim-degil-insan?page=5>

Kış aylarında ve göç dönemlerinde tüm bölgelerde görülebilen bu türün sadece İç Anadolu ve Samsun'dan kesin üreme kaydı bulunmaktadır. Amasya, Sinop ve Doğu Anadolu'da üremesi muhtemeldir. Bölgede görülen en küçük ördektir; neredeyse bir güvercin büyüklüğündedir. Sudan kolayca kalkar ve çok hızlı uçar; uçan sürüleri kumkuşları gibi ani ve hızlı manevralar yapar. Uçarken seçilen kanat aynası yeşil ve siyahtır. Beyaz kanat bandı el teleklerine doğru kalınlaşır. Erkeği kızıl kahverengi başı, gözünün gerisinde krem rengi bir hatla çevrilmiş olan yeşil alan, gri gövdesi, gövde yanı boyunca uzanan beyaz ince çizgi ve kuyruk altındaki sarı leke ile rahatlıkla tanınır. Dişisi çıkırıkçının dişisi ile karıştırılabilir. Ondan daha desensiz başı, beyaz kuyruk yanı çizgisi, daha koyu kanat üstü, yeşil-siyah kanat aynası ve kalın beyaz kanat bandı ile ayrılır. Genci dişisine benzer.

Yazın, kenarında yuva yapmaya elverişli yoğun bitki örtüsünün bulunduğu sığ ve yavaş akan tatlı sularda ürer. Kış aylarında tatlı su gölleri, göletler, sığ deniz kıyıları, çamur düzlükleri, taşkın sahaları ve bataklıklarda sürüler halinde görülür.

15) MACAR ÖRDEĞİ (NETTA RUFINA):

Uzunluğu 53–57 cm.'dir. Erkek ve dişinin görünümü birbirinden farklıdır. Erkek; kızılımsı-kahverengi bir başa, kırmızı gaga ve ayağa, siyah boyuna, enseye ve göğüse sahiptir. Uçarken göğüsten uzanan bu siyah bölge karından kuyruğu da içine alacak şekilde bir çizgi halinde gözlenmektedir. Karının yanları ile kanat altı ve omuz beyazdır. Üst kanat uçuş tüylerinde beyaz bir panel bulunmaktadır. Kanat üstü uçuş örtü tüyleri kahverengidir.

Dişi açık kahverengidir. Dişinin boynu ile yanları beyaz ve boyun arkası kahverengidir. Gaganın üzerinden gözleri de içine alacak şekilde arkadan tepe ve enseye uzanan kahverengi bölge gözlenmektedir. Erkek gibi kanat üstü uçuş tüyleri beyazdır. Gaga grimsi, uç kısmı pembemsidir.

Bern Kriterleri'ne göre Ek Liste III'dedir. Koruma durumu her ne kadar bazı kaynaklarda asgari endişe altında sınıflanmışsa da, mevcut av yasaları, av mevsimindeki yoğun avlanmalardan ve iklim değişikliklerinden dolayı yaşanacak kuraklık sebebiyle Macar ördeğinin tehlike altında olduğunu söyleyebiliriz.

16) TEPELİ PATKA (AYTHYA FULIGULA):

Yaygın olarak Avrupa kuşu olan Tepeli Patka yurdumuzda göçmen kuşlar konumundadır. Genel yayılım olarak Avrupa, Orta-Kuzey Asya ile Ortadoğu'ya uzanan geniş bir yayılış alanına sahiptir. Kimi Afrika ülkelerinde ise tesadüfi olarak bulunurlar. Türkiye'de kış konluğu olarak izlenmektedir. Göçmen kuşlar sınıfında yer alan tür üreme ve/veya kışı geçirmek amacıyla Asya, Orta Doğu, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve tesadüfi olarak da bazı Afrika ülkelerine göç ederek yayılım gösterirler.

Tepeli Patkanın batı Avrupa – Asya üzerindeki 5 milyon km² ile üreme alanından alınan verilere göre (kaynak; <http://www.iucnredlist.org/details/full/22680391/0>) yalnız Avrupa üzerinde 1970 – 1990 yıllık döneminde 730 000 den fazla çift olarak bildirilen türün nesli güvenli nitelikte iken 1990 – 2000 yılları arasındaki verilerde (özellikle kuzey ve doğu Avrupa ile Finlandiya – Rusya aralığında) % 10 dan fazla azalması ile Avrupa için geçici azalan niteliğe dönmüştür. Dünya nüfusu olan 2 600 000 – 2 900 000 bireyden en büyük nüfus 10,000-100,000 üreme çifti ve 1,000-10,000 kışlama bireyi olarak Çin üzerinde iken ülkemizde 2001 gözlemlerinde çift tür adedi 100 – 200 olarak gösterilmiştir.⁴⁶

En büyük tehditleri, avcılık, sulak alanların tahrip edilmesi ve çöp veya petrol sızıntılarından kaynaklanan kirlilik dahil olmak üzere insan faaliyetlerinden kaynaklanan habitat kaybıdır.⁴⁷

⁴⁶ https://www.trakus.org/kods_bird/uye/?fsx=2fsdl17@d&tur=Tepeli%20patka

⁴⁷ https://animaldiversity.org/accounts/Aythya_fuligula

17) KAŞIKGAGA (ANAS CLYPEATA):

Ördekgiller (Anatidae) familyasından Avrupa ve Asya'nın kuzey bölgeleriyle Kuzey Amerika'nın bazı alanlarında bulunan bir yüzücü ördek türüdür. Bu tür spatula şeklindeki gagasıyla diğer türlerden kolaylıkla ayırt edilebilir. Özelliklerinden biri başını döndürmeden arkayı görebilmesidir.

Elmabaşdan az daha ufak olan dişi kaşıkgaga uçuşta daha koyu olan karnı ile ayırt edilebilir. Erkeğinin başı koyu parlak yeşil, göğsü beyaz, karnı ve kenarları kahverengi, sırtı siyahtır. Kanadın başladığı yerde mavi tüyler bulunur. Gaga siyah olup kırmızı bacakları yeşile çalar. Dişi daha geniş desenli bir tekiri andırır. Kahverengi tonlardaki tüyleri, gözün üzerinden geçen koyu renk bir çizgi ve gri gagası belirgin özelliklerindendir. Genci erişkin bir dişiye benzer ama tepesi ve ense renkleri daha koyudur. Bugün yaşayan bir alttürü bulunmamaktadır.

Ülkemizde Batı, Orta ve Doğu Anadolu'daki sulak alanlarda kuluçkaya yatar. Yerli olanların dışında kışın göçmen olanların da gelmesiyle kalabalıklaşırlar. İspanya, Yunanistan, Güney Fransa ve Arnavutluk yalnızca yaz aylarında görülürken orta Avrupa ve Marmara denizi Kıyıları ve Trakya'da , tüm Avrupa kıtasında devamlı olarak uygun göller arasında gezindiği ve bulunduğu yerli türlerden sayılmaktadır.

Genel olarak yaptığımız araştırmalarda koruma durumları her ne kadar bazı kaynaklarda asgari endişe altında sınıflanmışsa da, mevcut av yasaları, av mevsimindeki yoğun avlanmalardan ve iklim değişikliklerinden dolayı yaşanacak kuraklık sebebiyle yukarıda bahsi geçen ördekgillerin tehlike altında olduklarını söyleyebiliriz.

18) ÇIKRIKÇIN (SPATULA QUERQUEDULA/ANAS QUERQUEDULA):

Anseriformes takımından Anatidae (Ördekgiller) familyasından yüzücü bir ördek türüdür. Mart gibi ülkemize gelmeye başlayan bu kuşlar, Ağustos-Ekim aylarında kışlayacakları ülkelere göç eder. Göç döneminde ülkemizin bütün bölgelerinde görülen bu tür Marmara, Ege ve İç Anadolu'da kesin olarak üremektedir. Orta Karadeniz, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da ise üremesi muhtemeldir. Çıkrıkçın, sulak alanlarda, alçak bitki örtüsü ile kaplı sığ tatlı su göllerinde ve bataklıklarda yaşar. IUCN Risk Sınıfları Değerlendirmesine göre Çıkrıkçın, Düşük Risk (LC) statüsünde olsa dahi, bu kuşların dünya popülasyon trendi azalmaktadır. Trendin azalmasının nedenleri arasında iklim krizi, sulak alanların kuraklaşması ve Çıkrıkçın'ın yaşadığı çoğu ülkede avlanılmasına kanunen izin verilmesi sayılmaktadır. Çıkrıkçın, Birleşik Krallık'ta Wildlife and Countryside Act Schedule 1 Part 1'e göre koruma altındadır.⁴⁸

19) YABANI TAVŞAN (LEPUS EUROPAEUS):

⁴⁸ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/69>

Yabani tavşanın popülasyonu, tarım uygulamalarındaki değişiklik ve avcılık sebebiyle Avrupa anakarasında 1960'lardan beri azalma yönündedir. Norveç, Almanya, Avusturya ve İsviçre gibi çeşitli ülkeler yabani tavşanı kendi "kırmızı liste"lerinde "neredeyse tehdit altında" ya da "tehdit altında" türler arasında gösterir. En büyük tehdit, av baskısıyla insanlardan gelmektedir.⁴⁹

20) ADA TAVŞANI (ORYCTALAGUS CUNICULUS)

Eski Dünya ada tavşanı olarak da bilinir. Boyu 35–45 cm, ağırlığı 1-2,5 kg arasındadır. Yabani tavşana göre daha küçük olan kulaklarının ucunda benekler vardır. Avrupa tavşanının ideal yaşam alanı, beslenme alanlarının yakınında güvenli sığınak (yuvalar, kayalar, çitler, çalılık ve ormanlık alan gibi) olan kısa otlaklardan oluşur. Avrupa tavşanı, tanıtıldığı yerlerin çoğunda gelişiyor olsa da, yerli İberya'da popülasyonları azalmaktadır.

2005 yılında, Portekiz Doğa Koruma ve Orman Enstitüsü (ICNB) Portekiz'deki *Oryctolagus cuniculus*'u "Tehdit Altında" olarak sınıflandırırken, 2006'da İspanyol makamları (SECEM) onu İspanya'da "Hassas" olarak yeniden sınıflandırdı. 2018'de Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN), İspanya, Portekiz ve Fransa'daki *Oryctolagus cuniculus*'u son zamanlardaki düşüşlerin kapsamı nedeniyle "Tehlike Altında" olarak yeniden sınıflandırdı. Ancak, dünya çapında, tür neredeyse tehdit altındadır.⁵⁰

⁴⁹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Baya%C4%9F%C4%B1_tav%C5%9Fan
<https://evrimagaci.org/yabani-tavsan-lepus-europaeus-6984>
https://animaldiversity.org/accounts/Lepus_europaeus/
<https://www.turkiyenincani.org/turkiyedekidurum/1010daktur/>
<https://turkiyeyabanhayati.org/blog/detail/yaban-tavsani-lepus-europaeus>

⁵⁰ https://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_ada_tav%C5%9Fan%C4%B1
https://en.wikipedia.org/wiki/European_rabbit

21) YABAN DOMUZU (SUS SCROFA):

Yiyeceğini bulmak için eşelenmesi ve toprağı kabartıp havalandırması, yaban domuzunun ormana sağladığı en önemli katkıdır. Vahşi doğada hem erkek hem de dişi domuzların ölüm oranı, avlanma nedeniyle oluşan baskılardan büyük ölçüde etkilenmektedir.⁵¹

22) ÇAKAL (CANIS AUREUS):

Türkiye'nin her bölgesinde olmakta birlikte özellikle kıyı şeridinde görülmektedir. Orta boyutlarda ve geniş bir alana yayılmış karasal bir etoburdur. Ormanlık alanları, bozkır alanları ve kurak kısa otlakları tercih ederler. Çakal türleri içerisinde en yaygın görülen ve en kuzeyde yaşayanı Altın Çakal'dır. Kurtların fazla olduğu bölgelerde rekabetten dolayı popülasyonları azdır.⁵²

https://animaldiversity.org/accounts/Oryctolagus_cuniculus/#a8a0ed970ea0bcc90d3efeebcba90637

⁵¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Yaban_domuzu

<https://turkiyeyabanhayati.org/blog/detail/yaban-domuzu-sus-scrofa>https://en.wikipedia.org/wiki/Wild_boar

https://animaldiversity.org/accounts/Sus_scrofa/

⁵² <https://evrimagaci.org/altin-cakal-canis-aureus-8474>

23) TİLKİ (VULPES VULPES):

Tilki, fare gibi tarımsal üretim açısından zararlı görülen hayvanların popülasyonlarını dengede tutması nedeniyle çiftçinin dostudur. Tilkiler omnivordur, özellikle mevsimsel olarak uygun olduklarında meyve, sebze, yumurta ve böcek tüketirler. Türlerin insanlarla uzun bir ilişki geçmişi vardır ve yüzyıllar boyunca haşere ve kürk taşıyıcısı olarak yoğun bir şekilde avlanmıştır. Kızıl tilkiye yönelik en büyük tehditler arasında; kürkü nedeniyle zehirlenerek avlanması, tarımsal ilaçlarla zehirlenme, yaşam alanlarının yok olması gelir.⁵³

<https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87akal>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/752513>

https://animaldiversity.org/accounts/Canis_aureus/

⁵³https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1z%C4%B1l_tilki#:~:text=7%20D%C4%B1%C5%9F%20ba%C4%9Flant%C4%B1lar-,%C3%96zellikler,ya%20da%20gri%20renk%20olabilir

https://animaldiversity.org/accounts/Vulpes_vulpes/

https://en.wikipedia.org/wiki/Red_fox

http://www.columbia.edu/itc/cerc/danoff-burg/invasion_bio/inv_spp_summ/Vulpes_vulpes.htm

<http://www.invasivespeciesinitiative.com/european-red-foxes>

https://www.daf.qld.gov.au/__data/assets/pdf_file/0019/73810/european-red-fox.pdf

<https://www.tekbasinadaolur.com/tilki-hakkinda-bilmeniz-gerekenler/>

<https://www.turkiyenincani.org/turkiyedekidurum/101odaktir/>

<https://www.cabi.org/isc/datasheet/59487#tosummaryOfInvasiveness>

EK 3

DAVA KONUSU MAK KARARINDA YER ALIP BERN SÖZLEŞMESİ EK LISTELERİNDE YER ALMAYAN DİĞER CANLI TÜRLERİ

KARGAGİLLER

Kargagiller (Corvidae), karga, kuzgun, saksağan, alakarga, treepies, dağ kargası ve göknar kargası gibi cinsleri kapsayan ötücü kuşlar familyasıdır.

Familya 120 türden fazlasını içerir. Genellikle orta boylu, güçlü ayakları ve düz iri gagaları olan zeki ötücü kuşlardır. Vücutlarına nazaran büyük beyinleri vardır; beyin/vücut oranları primatlar ve memeli deniz hayvanları ile neredeyse aynıdır ve insanlarınkinden biraz daha düşüktür. Kargalar doğada **15-20** yıl yaşarlar; bazıları **4-8** yıl kadar yaşar. Ancak çok özel bakım altında, **30** yıla kadar yaşayabildikleri bilinmektedir. Kayıtlar altında bilinen en uzun karga ömrü ise **40** yıldır.⁵⁴

GENEL ÖZELLİKLER

Karga (Corvus) türlerinin hepsi ortalama **7 yaşındaki** çocukla aynı zekaya sahiptir. Kuşlar arasında kendini aynada tanıyan tek kuş türü Avrupa Saksağanı'dır. Yapılan deneylerde, diğer karga türlerinin aynada kendilerini gördüklerinde aynanın arkasında başka karga olup olmadığına baktıkları gözlemlenmiştir. Özetle kendilerini tanıyamamaktadırlar. Ayna deneyleri hayvanlar için kolay değildir. Buna rağmen kargagillerin görsel hafızaları çok gelişmiştir. İnsan ve hayvan yüzlerini unutmazlar. Hatta eğer ön belleğine almak isterse çevredeki **cansız** cisimlerin görünüşlerini bile tanıyabilir, hatırlayabilirler. Fakat her yeni bilgi öğrendiklerinde eski bilgileri hatırlamak, bilmek zorlaşır. Daha da fazla yeni bilgi öğrendiklerinde ise eski bilgiler uçar gider. Sürüsünü, ailesini bu olaylara karşı uyarırlar ve olaylara göre davranıp hareket ederler. Yeni öğrendikleri bilgileri nesilden nesile aktarırlar ve çok karmaşık dil yetenekleriyle aynı biz insanlar gibi iletişim kurarlar. Alet yapabilirler.

TÜRLER AÇISINDAN İNCELEME

1. ALAKARGA(GARRULUS GLANDRIUS)

⁵⁴ (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kargagiller>)

a) Ekosistemdeki önemi

Alakargalar, yaşadıkları ekosistemlere fayda sağlayan birçok işlevi yerine getirir. Leş tüketirler, potansiyel hastalık kaynaklarını ortadan kaldırırlar ve besin maddelerinin ekosistemde bulunmasına yardımcı olurlar.

Onların en önemli ekosistem rollerinden biri palamutların dağılmalarını sağlamaktır. Avrasya alakargaları aldıkları meşe palamutlarının çoğunu yerler ama aynı zamanda meşe palamutlarını gömerler ve onları unutarak meşe rejenerasyonuna yol açarlar. Avrasya alakargası, kısır, ölü veya hasarlı meşe palamudu yerine canlı meşe palamudu toplamayı ve gömmeyi tercih eder ve bu da onları mükemmel bir dağıtıcı yapar. Meşe palamutlarını tercihen fidelerin çimlenme için doğru miktarda ışık alması için en iyi yer olan açık alanların kenarlarında depolarlar. *Quercus robur* ve *Quercus petraea* dahil meşe ağaçları, birçok hayvan, bitki, mantar ve liken türü için barınak ve yiyecek sağlayan, yaşam alanlarında kilit taş türlerdir. IUCN Kırmızı Listesindeki tüm böceklerin yaklaşık %80'i yaşam döngülerinin bir parçası olarak meşe ağaçlarına ihtiyaç duyar.⁵⁵

b) İnsan için Önemi

Avrasya alakargaları, meşe palamudu dağıtma yoluyla meşe ormanlarının yenilenmesinde önemlidir. Meşeler, odunları, güzellikleri ve biyolojik çeşitliliği artırma yetenekleri nedeniyle insanlar için önemlidir. İsveç'teki bir parkta yapılan bir araştırma, insanların Avrasya alakargalarıyla aynı işi yapmasının ne kadar paraya mal olacağını tahmin etti. Araştırmacılar, Avrasya alakargalarını 2700 hektarlık parkta meşe palamudu eken insanlarla değiştirmenin 1 ila 6 milyon krona (yaklaşık 125.000 ila 751.000 ABD doları) mal olacağını belirlediler.

Almanya'da yapılan bir araştırma, meşe ağaçlarının çam ormanlarında hektar başına 2.000 ila 4.000 ağaç oranında yenilendiğini buldu. Ana meşe ağaçları büyük ölçüde mevcut olmadığından, bu yenilenmeyi Avrasya alakargalarına bağladılar. Alan, çalışma yapılmadan yaklaşık 30 yıl önce temizlenmiş ve çoğunlukla çamlar yenilenmiştir. Avrasya alakargaları çam ormanına girip meşe palamutlarını önbelleğe almaya başlayana kadar meşe ağaçları yenilenen ormana alınmadı.

2. SAKSAĞAN(PİCA PİCA)

⁵⁵ https://animaldiversity.org/accounts/Garrulus_glandarius/

a) Ekosistemdeki önemi

Saksağan omnivordur , genç kuşları ve yumurtaları, küçük memelileri , böcekleri , artıkları ve leşleri, meşe palamutlarını , tahılları ve diğer bitkisel maddeleri yerler. Bu sayede ağaç popülasyonunun artmasına katkıda bulunurlar. Aynı zamanda doğada kendilerinin de yer aldığı beslenme ağı kapsamında türler arası popülasyon dengesinin korunmasına vesile olurlar. Çevrelerinde yer almakta olan asalak bazı böcek türlerini tüketerek ağaç ekosisteminin korunmasına katkıda bulunurlar.⁵⁶

3. KÜÇÜK KARGA(COLOEUS MONEDULA)

a) Ekosistemdeki önemi

Küçük Karga, seyrek ağaçlar varsa, çeşitli açık alanlarda sık sık yaşayabilir. Mahsullerde, parklarda ve bahçelerde, küçük kilise bahçelerinde, ormanlık bozkırlarda, kıyı kayalıklarında ve taş ocaklarında, ayrıca kasaba ve köylerde bulunur.

Genellikle ağaçsız alanlardan ve geniş ormanlardan kaçınır. Bu tür, Asya ve Fas'ın bazı bölgelerinde 2000 metreye kadar görülebilir. Keşmir'de üremeyen kuşlar 3500 metre yüksekliğe kadar çıkabilmektedir.

Ülkemizin her tarafında bulunur, fakat bazı lokal yerlerde henüz bilinmeyen nedenlerle hiç bulunmaz. Yurdumuz dışında Kuzey İskandinavya hariç bütün Avrupa'da , Kuzey Sibirya hariç tüm Asya'da ve kuzeybatı Afrika'da bulunur. Ürdün'de üremiştir. Yerleşiktir, ancak bazı bireyler kışın Suriye, Ürdün (nadir) ve Irak'ta yayılır.

Yiyecek arama, çoğunlukla yerde, açık alanlarda ve bir dereceye kadar ağaçlarda gerçekleşir. Düzenli depolama alanları, çöp kutuları, sokaklar ve bahçeler de daha sık olarak sabahın erken saatlerinde, daha az insan olduğunda ziyaret edilir. Zıplama, gagalama, kesek çevirme ve saçılma, toprağı sondalama ve bazen de kazma gibi çeşitli besleme yöntemleri kullanılmaktadır. İnek patilerinin etrafındaki sinekler , yerden sıçrayarak veya bazen de inek

⁵⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Eurasian_magpie

patisine birkaç metreden dikey olarak atılarak yakalanır. Solucanlar genellikle batı kargaları tarafından yerden çıkarılmaz, ancak taze sürülmüş topraktan yenir. Küçük kargalar, koyunların ve diğer memelilerin sırtına binerek keneler ve ayrıca yuvaları için aktif olarak yün veya saç toplarlar ve uçuşta uçan karıncaları yakalarlar.⁵⁷

4. EKİN KARGASI(CORVUS FRUGILEGUS)

a) Ekosistemdeki önemi

Türkiye'nin tamamında görülen bir türdür. Ege, Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri ile Marmara Bölgesi'nin büyük bir bölümünde kış göçmenidir. İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Trakya'nın kuzey batısında bütün yıl görülür. Kışın daha çok tohum, tane ve bitkisel gıdalarla beslenir. Yazın ve ilkbaharda çeşitli böcekleri, kurtçukları, tırtılları, sümüklü böcekleri ve solucan gibi hayvansal besinleri yer. Nadiren leş ve çöplüklerdeki yiyecek artıklarıyla beslenir. Bu sayede hem doğal dengeyi hem de leşlerle bulaşabilecek olan hastalıkların yayılmasını önler.⁵⁸

5. LEŞ KARGASI(CORVUS CORONE PALLESCENS)

⁵⁷ https://www.trakus.org/kods_bird/uye/?fsx=2fsdl17@d&tur=K%FC%E7%FCK%20karga

⁵⁸ <https://ornito.org/Bird/Detail/173>

a) Ekosistemdeki önemi

Pozitif bir etki olarak Avrupa leş kargalarının, böcek larvaları ile beslenerek haşere türlerini kontrol etmeye yardımcı olduğuna dair bazı anekdotal kanıtlar vardır ancak bunun üzerine yeterli araştırma yapılmamıştır. Negatif bir etki olarak ise civciv gibi küçük çiftlik hayvanlarını avladıklarına dair raporlar vardır ancak bunun üzerine de yeterli çalışma yoktur.

Avrupa leş kargaları böcekleri, solucanları, tahılları, meyveleri, tohumları, küçük memelileri, amfibiyenleri, artık yiyecekleri yerler. Kargalar yerleşim yerlerine yakın bölgelerde evrimleştikleri için insan atıkları olan "çöpler" ile beslenmeye uyum sağlamışlardır, bu yüzden insanların atıklarından beslemek için insanların sıkça yaşadığı yerlerde bulunma eğilimlidirler. Kargalar aktif olarak avlanırlar ve bazen öldürmek için diğer kargalarla işbirliği yaparlar. Leş ve atık gıdalarla beslenmeye adapte oldukları için hastalıkların yayılmasını önlerler.⁵⁹

6. EV SERÇESİ (PASSER DOMSTICUS)

Ev serçeleri insanlara en yakın alanlarda yaşayan kuş türlerindendir. Daha çok küçük tohumlarla beslenseler de her kuş türü gibi özellikle üreme döneminde yavrularını yetiştirebilmek için hayvansal besinlere (böcekler, larvalar vb.) de ihtiyaç duyarlar. Mart ayından sonbahar aylarına kadar uzanan üreme dönemlerinde besin yeterliği, iklim faktörleri gibi etkenlere bağlı olarak üç-dört defa kuluçkaya yatarak yavru çıkarırlar.

Türün Avrupa geneli değerlendirmeleri popülasyonun 1990-2000 yılları arasında %10 kadar azaldığını gösteriyor. İngiltere için kırmızı listede olan ev serçelerinin popülasyonun 1994 ile 2009 yılları arasında %68 azalmış olduğu biliniyor. Hindistan'ın güneydoğu kesiminde Andhra Pradesh eyaletinde ise ev serçelerin %80 azaldığı tespit edilmiş. Bu gibi veriler dünya üzerinde sayıları her geçen gün azalan canlılar arasında serçelerin de yer aldığını gösterince 20 Mart Dünya Serçe Günü olarak kutlanarak, serçeler gibi yaygın türlerin dahi azalmakta olduğunu fark ettirmek istenmiştir. 2010 yılından beri kutlanan güne her yıl bir çok ülke katılıyor. Türkiye'de de 2012 yılından bugüne Dünya Serçe Günü kutlanıyor.

⁵⁹<https://evrimagaci.org/avrupa-les-kargasi-corvus-corone-8783>

Ev serçelerinin üreme başarıları üzerine yapılan çalışmalar yavruların ölümlerine neden olan en önemli faktörün düşük protein içerikli besinlerle beslenmek olarak saptanmış. Bu tip vakaların nedeni ise özellikle şehir içlerinde park ve bahçelerde yabancı bitki çeşitliliğine hiç alan bırakılmaması, ölü ağaçların, sarmaşıkların bu alanlardan temizlenmesi gibi nedenler. Ev serçeleri için bir diğer tehdit ise barınma ve yuva yeri bulma zorluğu, üreme ortamı yokluğu olarak tespit edilmiş. Ayrıca serçelerin yeni teknolojiler ile giderek artan manyetik dalgalardan da olumsuz etkilendiği düşünülüyor. Bütün bu nedenler ise serçelerin giderek azalmasına neden oluyor. KUŞ DİREKTİFİ Madde 1 ve 2 kapsamında genel koruma rejimi ile korunuyor.⁶⁰

⁶⁰ <https://www.dogadernegi.org/serce/>

<http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/house-sparrow-passer-domesticus>

<https://www.rspb.org.uk/birds-and-wildlife/wildlife-guides/uk-conservation-status-explained/#The-red-list>

EK 4

2005 – 2021 YILLARI MAK KARARLARI KARŞILAŞTIRMASI

KEKLİK

R. SAYGILI 2017

R. SAYGILI 2017

EK 5

2005 – 2021 YILLARI MAK KARARLARI KARŞILAŞTIRMASI

ÇAKAL

R.SAYGILI 2017

R.SAYGILI 2017

EK 6

2005 – 2021 YILLARI MAK KARARLARI KARŞILAŞTIRMASI

TAVŞAN

R.SAYGILI 2017

R.SAYGILI 2017

EK 7

2005 – 2021 YILLARI MAK KARARLARI KARŞILAŞTIRMASI

TİLKI

R. SAYGILI 2017

R. SAYGILI 2017

EK 8

2005 – 2021 YILLARI MAK KARARLARI KARŞILAŞTIRMASI

İLLER

